

Academia de Studii Economice din Bucuresti
Facultatea de Finanțe, Asigurări, Bănci și Burse de Valori

Propuneri de simplificare a modului de stabilire și declarare a impozitelor și taxelor în vederea îmbunătățirii eficienței colectării creanțelor fiscale

Director de proiect
Conf.univ.dr. Radu Ciobanu

Bucuresti 2023

Echipa de proiect

Nr. Crt.	Nume și prenume	Grad didactic	Facultatea / departamentul din ASE în care este încadrat
1	Ciobanu Radu (RC)	Conf.univ.dr.	Dep. Finante, FABBV
2	Cataramă Delia Florina (DFC)	Conf.univ.dr.	Dep. Finante, FABBV
3	Georgescu Georgiana Camelia (GCG)	Prof. univ.dr.	Dep. Finante, FABBV
4	Țătu Lucian (LT)	Conf.univ.dr.	Dep. Finante, FABBV
5	Vintilă Nicoleta (NV)	Conf.univ.dr.	Dep. Finante, FABBV
6	Iordache Andreea (AI)	Doctorand	Scoala Doc. Finante
7	Mihai Dănuț Georgian (DGM)	Doctorand	Scoala Doc. Finante
8	Toader Cătălina Ioana (CIT)	Doctorand	Scoala Doc. Finante
9	Bogdănescu Sorina Elisabeta (ESB)	Student - Masterat	FABBV, Masterat Fiscalitate
10	Boldescu Mihaela (MB)	Student - Licenta	FABBV, an 2

Cuvinte cheie: conformare fiscală, îmbunătățirea eficienței colectării, impozite și taxe, contribuabili, alfabetizare financiară, ANAF

CUPRINS

1.Introducere.....	4
1.1.Short intro.....	4
1.2.Obiective	7
2. Analiza RQ1 - Care este gradul de conformare fiscală la declarare și la plată la nivelul statelor Uniunii Europene și unde se situează România?	11
2.1.Concept	11
2.2.Date privind conformarea fiscală în Uniunea Europeană – România versus state membre ale UE	12
2.3.Analiză privind conformarea fiscală în România	16
2.3.1. Analiza conformării fiscale la plată în perioada ianuarie 2019 - septembrie 2023	16
2.3.2.Concluzii analiza conformării fiscale la plată în perioada ianuarie 2019 - septembrie 2023.....	64
3 Analiza RQ2 - Care sunt factorii care influențează gradul de conformare fiscală și cum poate acționa ANAF asupra lor?	66
3.1. Prezentarea chestionarului.....	66
3.2. Baza de date și interpretarea rezultatelor.....	71
3.2.1.Profilul socio-demografic al respondenților.....	72
3.2.2.Percepția asupra conformării fiscale și factorii de influență	75
4. Analiză RQ 3. Care este gradul de încredere a contribuabililor în ANAF și cum poate fi el îmbunătățit?	85
5. Analiza RQ 4. Cum poate ANAF identifica și anticipa riscurile de neconformare fiscală.....	94
5.1. Riscul de neconformare.....	94
5.2. IDENTIFICAREA ȘI ANTICIPEA RISCURILE DE NECONFORMARE FISCALĂ	95
6. Analiză RQ 5. Ce proces de management al riscului trebuie implementat la ANAF	101
Concluzii.....	104
Bibliografie.....	107
ANEXE	108

1.INTRODUCERE

1.1.SHORT INTRO

Contextul internațional actual la nivelul activității economice și al securității economice este unul complex și, pe alocuri complicat, date fiind efectele militare și chiar tehnologice ale conflictului din Ucraina. Provocările cu privire la sustenabilitatea financiară a economiilor sunt ridicate, ca urmare a evidențierii unor condiții mult mai dure pe piețele financiare, persistența unei inflații ridicate (chiar dacă prețurile la energie au început ușor să scadă, prețurile bunurilor și serviciilor consumate la nivelul gospodăriilor urmează un trend rapid ascendent), criza alimentară globală exacerbată de conflictul militar de la granițele României, fragmentarea geo-economică globală, respectiv amenințările ce provin din efecte ale schimbărilor climatice.

În prezent, statele membre ale Uniunii Europene (UE) se confruntă cu o triadă de provocări: reducerea inflației, asigurarea unei creșteri economice sustenabile și menținerea stabilității financiare. Lupta împotriva inflației pune o presiune suplimentară asupra mix-ului de politici publice pe care statele europene, inclusiv România, trebuie să le implementeze în anul 2023 și 2024 în vederea reducerii inflației ca urmare a situației și dimensiunii soldurilor bugetare (conform datelor Eurostat din 21 aprilie 2023, în UE 20 de state membre au înregistrat un deficit bugetar, dintre care 11 au raportat un deficit mai mare de 3% din PIB; cele mai mari deficite bugetare fiind înregistrate în Italia - 8% din PIB, România și Ungaria - 6,2% din PIB și Malta – 5,8% din PIB). Observăm că provocările la care sunt supuse statele membre UE afectează într-o măsură mult mai mare, din perspectiva deficitului bugetar, statele membre cu venituri fiscale (inclusiv contribuțiile sociale) reduse ca pondere în PIB sau statele care au înregistrat deteriorări semnificative ale acestui indicator (conform datelor Eurostat din octombrie 2023, România înregistrează o pondere a veniturilor fiscale în PIB de 27,4% în anul 2021, Malta 31,2% din PIB în anul 2021, în timp ce Ungaria s-a confruntat cu cea mai semnificativă reducere a ponderii veniturilor fiscale în PIB în perioada 2020-2021 – de la 36,1% în 2020 la 34% în 2021).

Cazul particular al României este caracterizat de contextul macroeconomic actual, de efectele care decurg din procedura de deficit excesiv, de o nevoie stringentă de consolidare fiscal-bugetară (reclamată inclusiv din perspectiva evaluării ratingului suveran de către principalele agenții de rating) și de reducere, deopotrivă, a deficitului bugetar și de cont curent, de asigurare a finanțării necesare la costuri cât mai reduse și de implementare a reformelor asumate prin Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR). În anul 2024, se așteaptă ca economia

românească să înregistreze o rată reală de creștere situată în intervalul 2,4% - 2,8% (2,4% FMI, 2,6% Banca Mondială și 2,8% Comisia Națională de Strategie și Prognoză, aprilie 2023; 2,5-3% fiind intervalul din prognoza de iarnă a CE). Însă, din aprilie 2020, România se află sub incidența Procedurii de Deficit Excesiv (PDE), ca urmare a înregistrării unui deficit bugetar de 4,4% din PIB în anul 2019, semnificativ peste pragul de 3% prevăzut în Pactul de Stabilitate și Creștere (PSC), situație anterioară declanșării pandemiei de Covid-19, în condițiile în care regulile fiscale ale cadrului bugetar european au fost suspendate temporar în 2020 și 2021, suspendarea fiind prelungită ulterior până la finele anului 2023. Astfel, în iunie 2021, Consiliul UE a adoptat o recomandare adresată României privind corecția situației de deficit excesiv până cel târziu în anul 2024, în condițiile consolidării fiscale printr-un set de reforme care să asigure succesul strategiei fiscal-bugetare pe termen mediu, cu ținte de deficit ESA de 4,4% din PIB în 2023 și 2,9% din PIB în 2024. Totodată, există o serie de riscuri referitoare la execuția bugetului general consolidat în anul curent ce decurg din caracteristicile cadrului macroeconomic național actual, respectiv: nivelul ridicat al inflației are un efect echivalent unei ajustări a poziției fiscale a sectorului public, însă este vorba despre un efect limitat, în timp ce inflația înaltă persistentă poate genera adâncirea deficitelor viitoare, inclusiv ca urmare a unei componente ciclice mai reduse; ignorarea, în procesul de consolidare fiscal-bugetară a viciilor regimului fiscal actual: regresivitate/așezare defectuoasă pe categorii de contribuabili, colectare redusă (Consiliul Fiscal, decembrie 2022).

În acest context național, Comisia Europeană (CE), Fondul Monetar Internațional (FMI) și Consiliul Fiscal al României (CFR) accentuează importanța creșterii veniturilor fiscale la nivelul României. Potrivit raportului CE (mai 2022) procesul de consolidare fiscală este prevăzut a se realiza, în principal, pe latura cheltuielilor, prin urmare nerealizarea reformelor prevăzute pe latura creșterii veniturilor fiscale poate expune țara noastră riscului de nerealizare a țintei de deficit bugetar în anul 2023. FMI (septembrie 2022) arată că în condițiile unei capacități limitate de acțiune în privința cheltuielilor, pentru refacerea spațiului fiscal, se recomandă reforma impozitării veniturilor și a proprietăților, reducerea stimulentei fiscale, lărgirea bazei de impozitare, întărirea administrației fiscale. CFR subliniază, în analiza “Consolidarea bugetară și creșterea veniturilor fiscale – necesitate vitală pentru stabilitatea și securitatea economică a României” (mai 2022), faptul că dacă am avea o colectare fiscală mult mai bună (dacă ne referim numai la TVA, ineficiența colectării veniturilor fiscale este evidentă, fiind ilustrată de un deficit la încasare – gap de TVA - de 35% față de un deficit mediu în UE de 10%) și o reducere masivă de excepții și scutiri este posibilă realizarea corecției bugetare

până la orizontul anului 2024. Mai mult, Consiliul Fiscal (decembrie 2022) apreciază în opinia asupra proiectului de buget pe anul 2023 drept probabilă încasarea unor venituri mai mici comparativ cu țintele asumate în proiectul de buget de circa 0,73% din PIB pe seama unui grad de colectare (inferior cu 8,7 mld. lei în raport cu proiecția bugetară) și supraevaluarea cu 2,6 mld. lei a unor venituri fiscale.

Nivelul foarte redus al veniturilor fiscale este determinat, pe de o parte de o bază de impozitare restrânsă pe seama facilităților și scutirilor aplicate, cote de impozitare reduse pentru anumite impozite și taxe, iar pe de altă parte de un grad scăzut de colectare a impozitelor și taxelor datorate, inclusiv ca urmare a existenței unei economii informale extinse.

În acest context, obținerea de venituri suplimentare din îmbunătățirea colectării taxelor și impozitelor devine un obiectiv important al reformei fiscale inițiate de către Guvernul României, inclusiv prin promovarea OG 16/2022 pentru modificarea și completarea Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal, abrogarea unor acte normative și alte măsuri financiar-fiscale. Mai mult, devine absolut necesară identificarea cu celeritate a unor *propuneri de simplificare a modului de stabilire și declarare a impozitelor și taxelor în vederea îmbunătățirii eficienței colectării creanțelor fiscale*.

Literatura internațională de specialitate (Hamudi, 2022; Aaron și Slemrod, 1999; Bird și Casanegra de Jantscher, 1992; Surrey, 1974) identifică o serie de provocări cărora autoritățile fiscale trebuie să le facă față în vederea îmbunătățirii eficienței colectării creanțelor fiscale, cum ar fi *nivelul foarte redus de educație fiscală* în rândul contribuabililor, *metode ineficiente de identificare a contribuabililor și proceduri slabe de monitorizare și evaluare*. Pentru a colecta în mod eficient resursele financiare publice necesare asigurării de bunuri și servicii publice, autoritățile fiscale trebuie să arate eficiență la nivelul mai multor activități și procese - *identificarea contribuabililor* – simplificarea modului de stabilire și declarare impozite și taxe (Hamudi, 2022; Capasso et al., 2021; Kopczuk, 2007); *educația financiară și alfabetizarea fiscală a contribuabililor* (Hamudi, 2022; Annabi, 2017; Avellón și Prieto, 2017), *funcționari publici calificați la nivelul autorității fiscale, abilitați de management ale coordonatorilor de servicii fiscale* (Fuentes și Lillo-Bañuls, 2015; Moesen și Persoon, 2002), respectiv *evaluarea și monitorizarea modului de colectare a taxelor și impozitelor* (Hamudi, 2022; Moesen și Persoon, 2002). Alte lucrări de referință aduc în discuție potențialul impact pe care descentralizarea (Bird, 2015; Savić et al., 2015; Vehorn și Ahmad, 1997) și digitalizarea sistemului fiscal (Nguyen et al., 2020; Strømme, 2018; Fuentes și Lillo-Bañuls, 2015; Lago și Martínez-Vázquez, 2015; Alm și Duncan, 2014; Buehn, Lessmann și Markwardt, 2013;

Musgrave, 1959) l-ar putea avea asupra îmbunătățirii eficienței colectării de venituri fiscale. Nici efectele nefavorabile ale ineficienței colectării creanțelor fiscale nu sunt omise de către cercetători de talie internațională (Tanzi, 1991) – reducerea veniturilor fiscale, apariția unor distorsiuni în sistemul fiscal, nerespectarea principiului neutralității fiscale și crearea unor inechități în cadrul sistemului de impozitare între contribuabilii onești și evazionști.

Astfel, identificarea soluțiilor de simplificare a modului de stabilire și declarare a impozitelor și taxelor în vederea îmbunătățirii eficienței colectării creanțelor fiscale nu reprezintă doar o problemă de actualitate abordată de cercetători la nivel internațional, respectiv o problemă cu care se confruntă diverse state ale lumii (Belgia, Grecia, Spania, Taiwan, Zimbabwe), inclusiv țara noastră. Pentru România este un obiectiv care trebuie atins cu celeritate pentru a susține, alături de alte măsuri de reformă fiscală, procesul de consolidare fiscal-bugetară pe termen scurt, mediu și lung, dat fiind faptul că România traversează o perioadă cu foarte multe provocări ridicate de contextul național și internațional actual.

1.2.OBJECTIVE

Obiectivele științifice propuse în cadrul acestui proiect sunt în concordanță cu tema Propuneri de simplificare a modului de stabilire și declarare a impozitelor și taxelor în vederea îmbunătățirii eficienței colectării creanțelor fiscale. În vederea derulării cercetării vom pleca de la ipoteza că analiza va urmări găsirea căilor de îmbunătățire a eficienței colectării în condițiile legislației fiscale existente (fără a urmări propuneri de creștere a ponderii încasărilor fiscale în PIB ca urmare a unor modificări ale Codului Fiscal care să presupună schimbări în arhitectura impozitelor sau în modificarea cotelor de impozitare), prin îmbunătățirea modalităților de conformare a contribuabililor în vederea plății obligațiilor fiscale către stat.

Un rol important în creșterea colectării îl reprezintă conștientizarea contribuabililor în direcția conformării voluntare. Brackin (2007) constată că, în contextul unor sisteme fiscale complexe, cunoștințele de natură fiscală trebuie introduse în programele de educație financiară. Creșterea gradului de alfabetizare fiscală va contribui la creșterea gradului de alfabetizare financiară în ansamblu. În baza unui sondaj care să evalueze nivelul de alfabetizare financiară și comportamentul financiar al tinerilor studenți din România, Stoian et al (2022) au identificat un grad redus de alfabetizare fiscală, chiar și în rândul studenților care beneficiază de studii de specialitate din domeniul financiar. Autorii au identificat ca semnificativ rolul părinților, care transmit mai departe copiilor, fie un comportament corect de conformare fiscală, fie dimpotrivă, comportamente specifice de evaziune fiscală, pe care copiii le pot prelua, devenind

astfel comportamente dominante atunci când vor deveni adulți. Într-un alt studiu realizat pe un eșantion de contribuabili români, Nichita et al (2019) au calculat un indice care să reflecte nivelul de alfabetizare fiscală, rezultând o medie modestă de 0,57 din maxim 1. Rezultatele lor confirmă faptul că impactul nivelului de alfabetizare fiscală asupra intenției de conformare fiscală este semnificativ. Autorii au constatat că sursele de informare utilizate de respondenți pentru a-și actualiza cunoștințele fiscale sunt, în principal: mass media / internet (72,07%), legislația fiscală (12,85%), prieteni / cunoștințe (6,14%). Concluzia desprinsă este că ANAF, împreună cu instituțiile din sistemul de educație sunt cele mai îndreptățite să ofere informație de bază în sfera fiscală.

Conform studiilor realizate (de exemplu, Kogler and Kirchler, 2020, Batrancea et al, 2012) motivația privind conformarea voluntară are la bază diferite atitudini, credințe, percepții, emoții, reprezentări sociale sau culturale. De aceea, în elaborarea politicilor fiscale și a strategiilor de conformare, autoritățile fiscale trebuie să considere atât factori economici, cât și comportamentali. Kirchler, Hoelzl și Wahl (2008) identifică nivelul de încredere în autorități și nivelul de putere al autorităților ca fiind cele două dimensiuni importante cu impact asupra conformării fiscale. Experimentele realizate de Kogler et al (2013) și Batrancea et al (2012), care au inclus în analiză și România, au demonstrat că nivelul cel mai ridicat de conformare fiscală s-a înregistrat pentru eșantioanele de contribuabili care aveau încredere ridicată că autoritățile acționează pentru binele comun al societății și care percepeau că autoritățile au capacitate sporită de a identifica și pedepsi evaziunea fiscală. Totuși, monitorizarea strictă prin controale fiscale și penalizare severă (amenzi etc) poate avea un impact negativ asupra conformării voluntare, în special asupra contribuabililor onești din țările cu sisteme fiscale stabile și cu rate ridicate de conformare. În concluzie, conformarea fiscală voluntară se obține prin creșterea nivelului de încredere în autorități, în timp ce conformarea fiscală forțată se obține prin creșterea nivelului de putere. Așadar, conformarea voluntară, concomitent cu diminuarea costurilor administrative privind colectarea, se pot obține prin creșterea reputației autorităților în rândul contribuabililor (asistență susținută oferită acestora, legislație transparentă, servicii eficiente, cheltuirea inteligentă a banilor publici etc) (Batrancea et al, 2019). Batrancea et al (2012) concluzionează că evaziunea fiscală apare dacă utilitatea rezultată din evaziune (considerând și probabilitatea pentru contribuabili de a fi controlați și penalizați) depășește utilitatea așteptată în urma unui comportament de conformare voluntară.

Conform Enachescu et al (2019), contribuabilii incluși în experiment au raportat intenții de conformare mai ridicate după ce au avut experiențe pozitive în relația cu autoritățile fiscale,

deci emoțiile, atât cele pozitive, cât și cele negative, joacă un rol important în deciziile de conformare fiscală voluntară. În urma acestor studii, se desprind o serie de recomandări pentru autoritățile fiscale:

- Reconsiderarea interacțiunii cu contribuabilii prin respectarea nevoilor acestora, aplicarea corectă și transparentă a legislației, creșterea transparenței cheltuielilor publice;
- Crearea unui echilibru între colectarea bazată pe constrângere și crearea unui mediu în care contribuabilii să se simtă respectați și să poată experimenta emoții pozitive față de autoritățile cu care interacționează;
- Cum emoțiile negative (de exemplu furie) sunt corelate cu intenții de conformare mai reduse, autoritatea fiscală trebuie să administreze cu mare atenție măsurile coercitive pentru a evita astfel de efecte negative;
- Conștientizarea angajaților (inspectorii fiscali) pentru adoptarea unei atitudini prietenoase și profesioniste în interacțiunea cu contribuabilii a fost confirmată ca o măsură care facilitează procesul de conformare;
- Informarea permanentă a contribuabililor despre drepturile și responsabilitățile lor, despre modificările legislative cu impact semnificativ (prin website-ul oficial, campanii media, publicații), organizarea de programe educaționale, sesiuni de consiliere pentru contribuabili etc;
- Monitorizarea nivelului de alfabetizare fiscală (de exemplu prin utilizarea unor chestionare online), care pot semnală neînțelegeri sau dificultăți pentru conformarea voluntară;
- Dezvoltarea de parteneriate pe termen lung cu instituții din domeniul educației formale (de exemplu Universități) pentru conceperea de programe educaționale integrate care vizează creșterea alfabetizării financiare în general și a alfabetizării fiscale în special. Experiența academică și rezultatele cercetării aduc întotdeauna valoare adăugată unor astfel de programe.

De asemenea, transformarea digitală a administrației publice centrale și locale creează oportunități de transparență, responsabilitate, eficiență și creșterea gradului de colectare a impozitelor și taxelor. Mai mult, pe de o parte, procesul de digitalizare poate conduce la diminuarea evaziunii fiscale și poate oferi servicii publice de calitate superioară. Pe de altă parte, contribuabilii vor avea costuri reduse de conformare fiscală, acces rapid la o gamă variată de servicii publice, vor resimți o diminuare a birocrăției – toate acestea putând conduce la creșterea gradului de conformare voluntară. Digitalizarea oferă un potențial de remodelare a activităților și proceselor din sectorul public, de consolidare și îmbunătățire a relațiilor dintre

stat – prin instituțiile reprezentative – și contribuabili, permițând schimbul de informații între diverse instituții guvernamentale contribuind la eliminarea greșelilor din procedurile manuale și diminuând considerabil timpul necesar efectuării tranzacțiilor.

Pe plan național, pe perioada 2013- 2022 (baza de date Eurostat), în medie 76,41% dintre locuințe au acces la internet (la nivel european, media este de 86,19%) și 72,9% din populație a utilizat internetul în ultimele 12 luni cu o frecvență zilnică de 50,10% din volumul populației accesând cel puțin un site. Dar, în ultimele 12 luni, în medie, pe perioada 2013-2021, doar 10,31% din populație a interacționat cu autoritățile publice via internet (media la nivel european fiind de 50,03%) și doar 4,74% din populație a depus formulare online față de o medie europeană de 30,96%. Printre motivele enumerate pentru lipsa de interacțiune cu autoritățile publice se numără, la nivelul anului 2022, lipsa abilităților tehnice și a cunoștințelor necesare (2,61% din populație), altcineva a completat documentele în numele contribuabilului (1,36% din populație) sau ignorarea completă a îndatoririlor în relația cu autoritățile publice (13,20% din populație).

România se bucură de o rețea vastă de internet cu o populație permanent conectată la realitatea virtuală, dar stilul de utilizare/ profilul utilizatorului nu tinde spre interacțiunea cu autoritățile publice. Creșterea nivelului de conștientizare a importanței relației autoritate publică – individ/contribuabil ar trebui să constituie una dintre principalele puncte de discuție pe agendele politicianilor la nivel național.

Cercetarea pe care o vom realiza în vederea găsirii unor măsuri de simplificare a modului de stabilire și declarare a impozitelor și taxelor în vederea îmbunătățirii eficienței colectării creanțelor fiscale va urmări atingerea următoarelor obiective științifice (research questions):

RQ 1. Care este gradul de conformare fiscală la declarare și la plată la nivelul statelor Uniunii Europene și unde se situează România?

RQ 2. Care sunt factorii care influențează gradul de conformare fiscală și cum poate acționa ANAF asupra lor?

RQ 3. Care este gradul de încredere a contribuabililor în ANAF și cum poate fi el îmbunătățit?

RQ 4. Cum poate ANAF identifica și anticipa riscurile de neconformare fiscală?

RQ 5. Ce proces de management al riscului trebuie implementat la ANAF?

2. ANALIZA RQ1 - CARE ESTE GRADUL DE CONFORMARE FISCALĂ LA DECLARARE ȘI LA PLATĂ LA NIVELUL STATELOR UNIUNII EUROPENE ȘI UNDE SE SITUEAZĂ ROMÂNIA?

Scopul RQ1 este de a realiza o analiză completă prin care să avem o imagine de ansamblu asupra conformării voluntare la nivelul UE, a bunelor practici aplicate de diferite state în vederea creșterii conformării voluntare, precum și a identificării unui maxim de conformare voluntară care poate fi atins în funcție de particularitățile fiecărui sistem de impunere. Coroborat cu analiza realizată pentru a răspunde la RQ2, am analizat care sunt pârghiile de acțiune ale statului pentru creșterea gradului de conformare voluntară ce au avut rezultat în alte State Membre ținând cont de specificul fiecărui sistem fiscal.

Pentru a identifica răspunsul aferent primei întrebări de cercetare, respectiv *Care este gradul de conformare fiscală la declarare și la plată la nivelul statelor Uniunii Europene și unde se situează România?* a fost utilizată documentarea ca metodă principală de cercetare, alături de analiza statistică. În acest sens au fost utilizate rapoarte disponibile în spațiul public realizate de diverse instituții, respectiv: OCDE, Comisia Europeană, ANAF și date furnizate de către ANAF în baza unei solicitări exprese din parte echipei de proiect.

2.1.CONCEPT

Conformarea fiscală reprezintă un subiect de actualitate care ocupă un loc important pe agenda decidenților din domeniul politicii fiscal-bugetare la nivel mondial, indiferent că ne referim la ***conformarea fiscală la înregistrarea în sistemul fiscal, la declararea, la timp, a informațiilor fiscale necesare și a informațiilor complete și exacte și la plata, la termen, a obligațiilor fiscale***. Lipsa conformării fiscale poate include, deopotrivă o declarare distorsionată (erori neintenționate), precum și o nedeclarare intenționată (evaziune fiscală).

Referitor la **conformarea la înregistrarea în sistemul fiscal**, la nivelul unei autorități fiscale apar pierderi de resurse fiscale ca urmare a contribuabililor potențiali neînregistrați; gradul de neconformare la înregistrare este reprezentat de decalajul dintre contribuabilii potențiali și contribuabilii înregistrați în sistemul fiscal.

Conformarea fiscală la declarare se referă la completarea, la timp și în mod corect, a declarațiilor privind veniturile impozabile realizate la nivelul contribuabililor; gradul de neconformare la declarare este determinat pe de o parte de decalajul dintre contribuabilii

înregistrați și cei care depun declarații, iar pe de altă parte de diferența dintre impozitul declarat de contribuabili și impozitul potențial, determinat conform legislației fiscale.

Conformarea fiscală la plată presupune ca la nivelul autorității fiscale să fie colectate sumele pe care administrația fiscală le poate stabili potrivit prevederilor legislative în vigoare sau a sumelor pe care le declară contribuabilii. Lipsa conformării fiscale la plată generează pierderi de venituri fiscale reprezentate de decalajul dintre valoarea impozitelor pe care contribuabilii raportează că le datorează sau pe care administrația fiscală le poate stabili și impozitul efectiv plătit de contribuabili.

Dintre cele trei tipuri de conformare fiscală menționate anterior conformarea la plată este cel mai simplu de urmărit și determinat pe baza datelor disponibile la nivelul autorității fiscale.

Problematica conformării fiscale poate fi abordată și pe tipuri de impozite, respectiv pe tipuri de contribuabili, având în vedere diferențele dintre modul de așezare și percepere a impozitelor la nivelul diferitelor categorii de contribuabili, respectiv riscurile diferite pe care le comportă fiecare tip de venit impozabil/fiecare tip de contribuabil.

2.2.DATE PRIVIND CONFORMAREA FISCALĂ ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ – ROMÂNIA VERSUS STATE MEMBRE ALE UE

Deși observăm că atât la nivelul OECD cât și al UE au fost elaborate analize și modele de gestionare a riscurilor de neconformare fiscală, factorii determinanți ai deciziilor contribuabililor privind conformarea fiscală diferă de la un stat la altul prin prisma abordărilor diferite promovate de decidenții politici în sprijinirea creșterii gradului de conformare fiscală, fiecare stat având reglementări fiscale proprii. În acest context este relevantă prezentarea comparativă a conformării fiscale la nivelul statelor membre ale UE în ceea ce privește impozitul indirect taxa pe valoarea adăugată (TVA), având în vedere armonizarea normelor privind impozitarea indirectă la nivelul UE.

Cel mai recent studiu realizat, și publicat de Comisia Europeană (2023), la nivelul UE privind gradul de conformare fiscală la nivelul TVA prezintă nivelul deficitului de încasare a TVA (gap-ul de TVA) în anul 2021 ca o estimare a diferenței globale dintre veniturile teoretice preconizate din TVA și suma colectată efectiv. Astfel, în anul 2021 statele membre au pierdut aproximativ 61 de miliarde EUR sub formă de TVA, în principal din cauza fraudei, evaziunii fiscale și a evitării TVA, a falimentelor nefrauduloase, a calculelor eronate și a insolvențelor

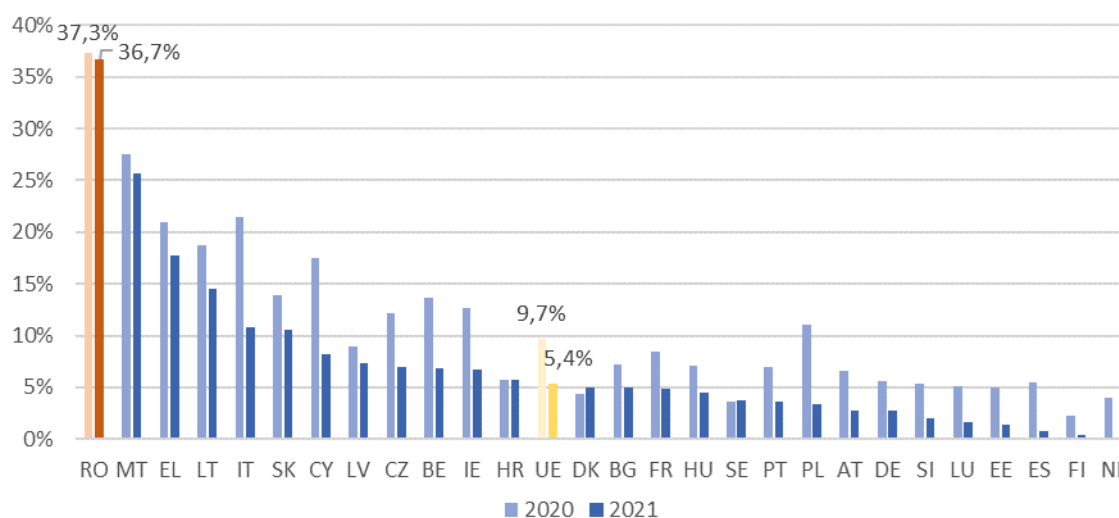
financiare, printre alți factori determinanți. Rezultatul evidențiat pentru anul 2021 este mai bun decât cel aferent anului anterior, 2020, când pierderea de venituri fiscale din TVA era de 99 de miliarde EUR.

La nivel de state membre ale UE (Graficul 1.1) se constată că în anul 2021 cel mai ridicat nivel al deficitului de încasare la TVA a fost înregistrat în România (36,6% din VTTL – nivelul TVA care se poate colecta teoretic), al doilea cel mai mare deficit de încasare la TVA în Malta (25,7%), iar al treilea cel mai mare gap de TVA în Grecia (17,8%). La polul opus al clasamentului se regăsesc state cu un deficit de încasare a TVA foarte redus precum Olanda (-0,2%), Finlanda (0,4%), Spania (0,8%) și Estonia (1,4%).

De asemenea, observăm că la nivelul anului 2021 România înregistrează și una dintre cele mai mici reduceri ale nivelului deficitului de încasare a TVA față de anul 2020, de doar 0,5 puncte procentuale, mult inferioară valorii medii a UE de 4,3pp, în condițiile în care alte state din primele 5 din clasamentul statelor UE cu cel mai înalt nivel al deficitului de încasare a TVA au înregistrat reduceri semnificative ale acestui deficit: Italia (10,7 pp), Lituania (4,2 pp), Grecia (3,2 pp) și Malta (1,8 pp).

Datele aferente anului 2020 arată că asemenea majorităților statelor membre ale UE (mai puțin Danemarca și Suedia), România a înregistrat un nivel mai ridicat al gap-ului de TVA comparativ cu anul 2021.

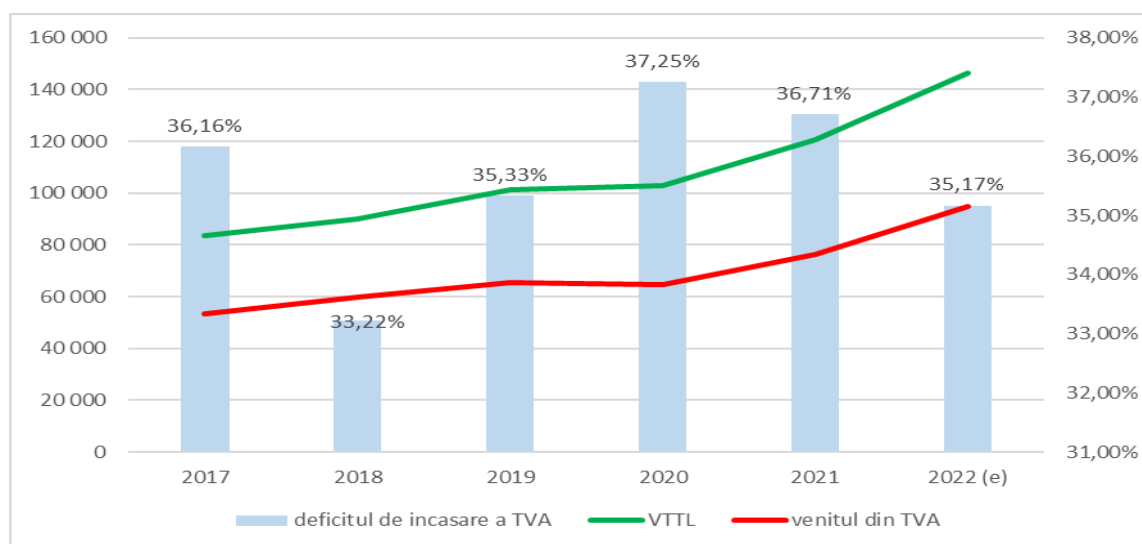
Graficul 1.1 . Deficitul de încasare a TVA, în state membre ale UE, în anii 2020 și 2021 (% din VTTL)

Sursa: European Commission, CASE, Poniatowski, G., Bonch-Osmolovskiy, M., Śmietanka, A., Sojka, A., VAT gap in the EU – Report 2023, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2023

La nivel național, potrivit ultimului studiu publicat de Comisia Europeană (2023) privind gap-ul de TVA, deficitul de încasare a TVA a rămas la un nivel ridicat (peste 33% din VTTL) în perioada 2017-2021 (Graficul 1.2). Datele estimate pentru anul 2022 indică un gap de TVA de 35,17%, respectiv o evoluție favorabilă datorată, cel mai probabil, faptului că începând cu 2022 întreprinderile mari au obligația transmiterii informațiilor fiscale prin noul sistem SAF-T, sistem extins la nivelul întreprinderilor mijlocii în anul 2023 și care din 2025 va fi introdus și pentru întreprinderile mici.

Graficul 1.2. Deficitul de încasare a TVA (% din VTTL), venitul din TVA (mil RON), VTTL (mil RON), în România, perioada 2017-2022

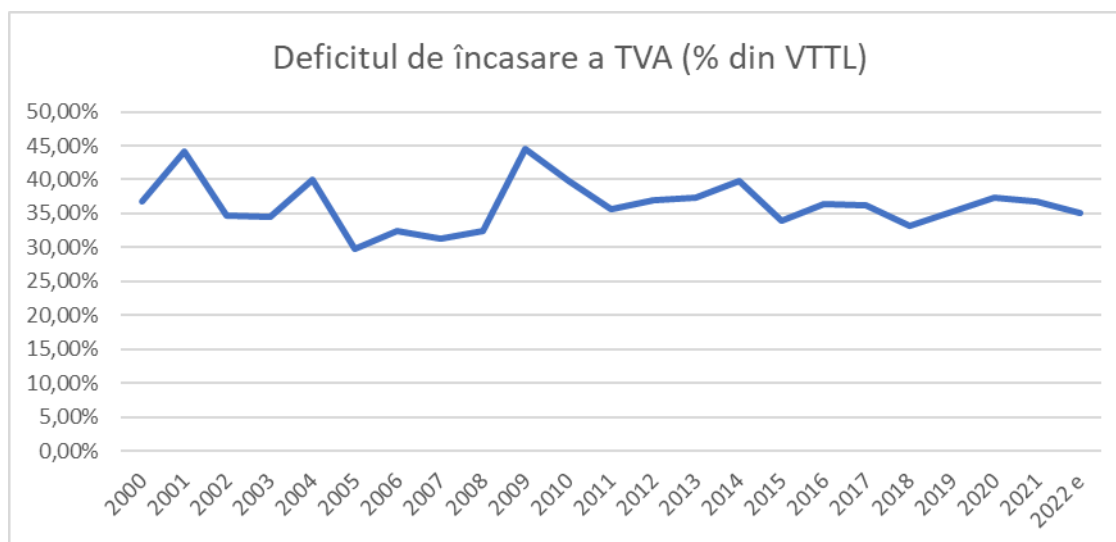

Sursa: European Commission, CASE, Poniatowski, G., Bonch-Osmolovskiy, M., Śmietanka, A., Sojka, A., VAT gap in the EU – Report 2023, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2023

Din analiza datelor incluse în studiul privind gap-ul de TVA în UE, perioada 2000-2022 pentru care există date cu privire la deficitul de încasare a TVA-ului în România (Graficul 1.3), se observă că deficitul de încasare a TVA s-a menținut superior valorii de 30% din VTTL, cu o singură excepție, 29,69% în anul 2005, substanțial mai mare decât în orice alt stat membru pe parcursul întregii perioade analizate. În perioada 2013-2021 deficitul de încasare a TVA a atins valori între 33,2% și 39,7% din VTTL, deși evoluția economiei naționale a asigurat premise favorabile îmbunătățirii conformării fiscale la nivelul TVA și, implicit, reducerii acestui deficit așa cum s-a întâmplat, de altfel, în alte state membre din regiune (Bulgaria, Letonia, Ungaria, Polonia și Slovacia) în care administrațiile fiscale au promovat măsuri similare cu cele promovate de ANAF și guvernul României (inclusiv reducerea cotei standard de TVA cu 4 pp

în anul 2016 și cu 1 pp în anul 2017, respectiv introducerea caselor de marcat electronice pentru întreprinderi mari și mijlocii).

Graficul 1.3 Evoluția deficitului de încasare a TVA (% din VTTL) în România, perioada 2000-2022

Sursa: European Commission, CASE, Poniatowski, G., Bonch-Osmolovskiy, M., Śmietanka, A., Sojka, A., VAT gap in the EU – Report 2023, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2023

Analizând pachetele de măsuri, prezentate în studiul Comisie Europene (2023), aplicate de statele din regiune care au reușit să îmbunătățească nivelul conformării fiscale în cazul TVA, se observă că digitalizarea sistemelor naționale de administrare fiscală a contribuit în mod semnificativ la reducerea deficitului de încasare a TVA în state precum Cehia care a înregistrat în anul 2021 un gap de încasare a TVA de 7% (reducere cu 13,14 puncte procentuale în perioada 2013-2021); Bulgaria 4,9% (reducere cu 11,72 puncte procentuale în perioada 2013-2021); Letonia 7,3% (reducere cu 17,56 puncte procentuale a decalajului de încasare al TVA în 2013-2021), Ungaria 4,4% (reducere cu 17,2 puncte procentuale a deficitului de încasare a TVA în perioada 2013-2021), Polonia 3,3 % (reducere cu 22,83 puncte procentuale în perioada 2013-2021) și Slovacia 10,5% (reducere cu 19,13 puncte procentuale a deficitului de încasare a TVA).

2.3.ANALIZĂ PRIVIND CONFORMAREA FISCALĂ ÎN ROMÂNIA

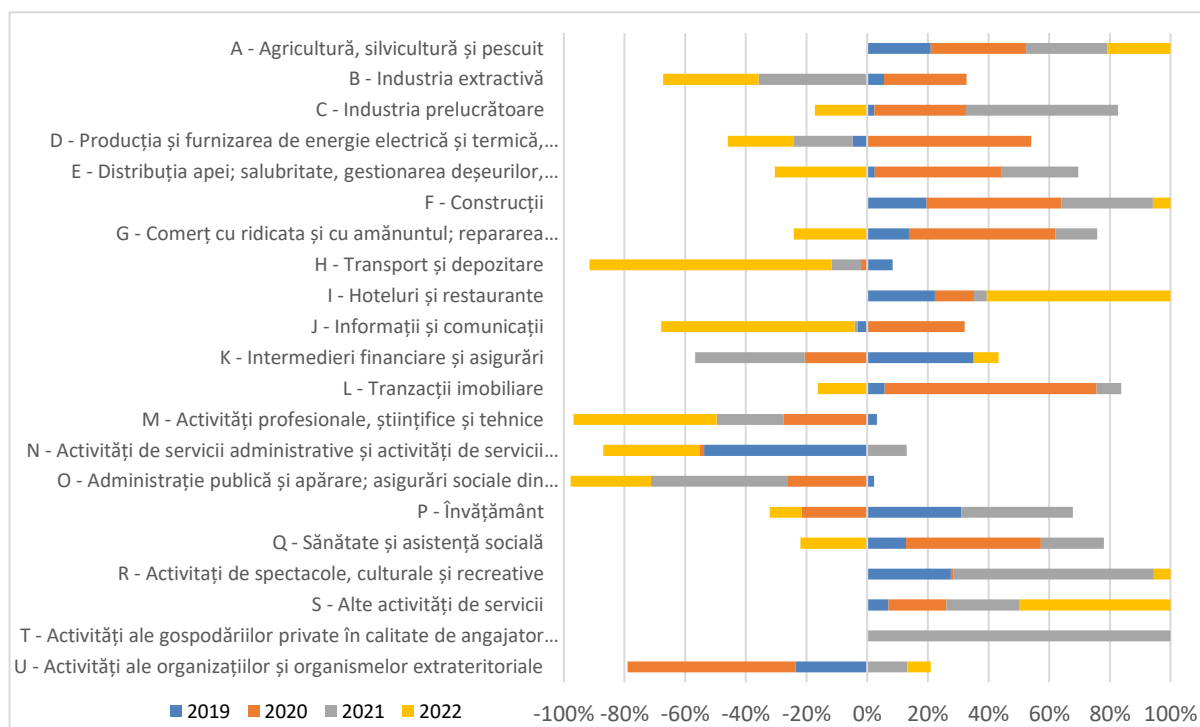
2.3.1. ANALIZA CONFORMĂRII FISCALE LA PLATĂ ÎN PERIOADA IANUARIE 2019 - SEPTEMBRIE 2023

Din analiza bazei de date pusă la dispoziția echipei de proiect de către ANAF, cuprinzând date lunare privind impozitul pe profit declarat și încasat, impozitul pe venitul microîntreprinderilor declarat și încasat, impozitul pe venit declarat și încasat, taxa pe valoarea adăugată declarată și încasată și contribuțiile sociale (CAS și CASS) declarate și încasate, pentru perioada ianuarie 2019- septembrie 2023 au reieșit următoarele:

IMPOZIT PE PROFIT

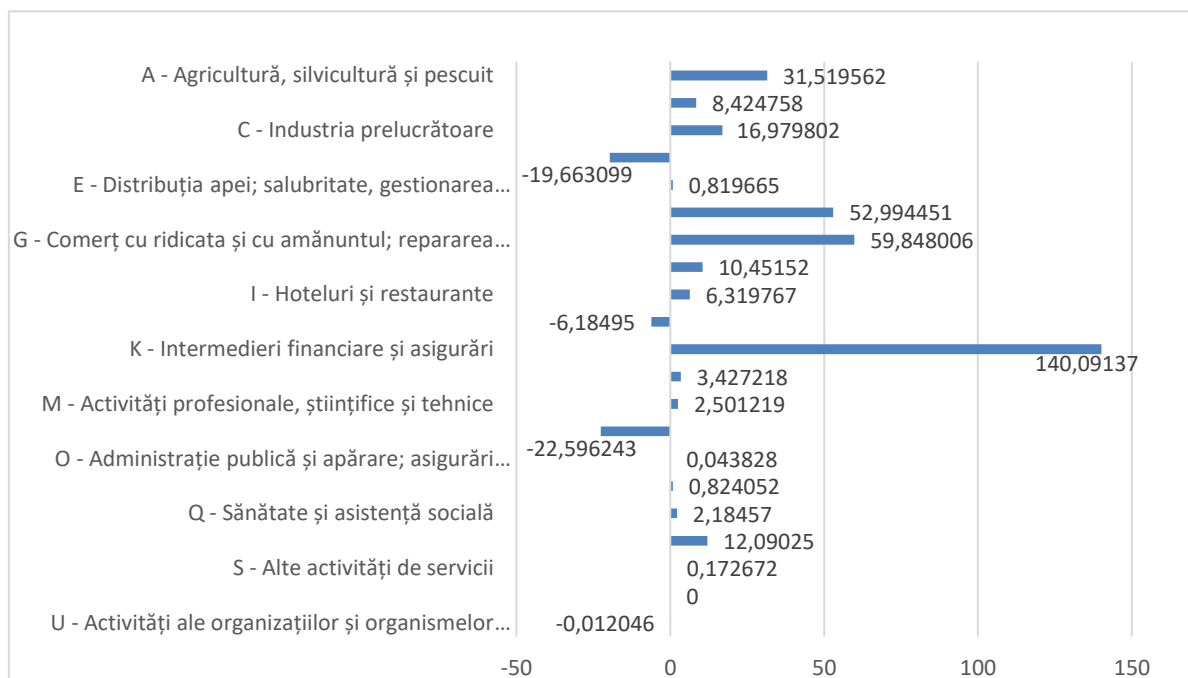
- **perioada 2019-2022**

Graficul 1.4 Decalajul de colectare a impozitului pe profit, pe sectoare de activitate după codul CAEN, perioada 2019-2022, milioane lei

Sursa: prelucrarea autorilor, pe baza datelor puse la dispoziție de ANAF prin adresa nr. A_PRS 5.390/21.11.2023

Graficul 1.5 Decalajul de colectare a impozitului pe profit, pe sectoare de activitate după codul CAEN, 2019, milioane lei

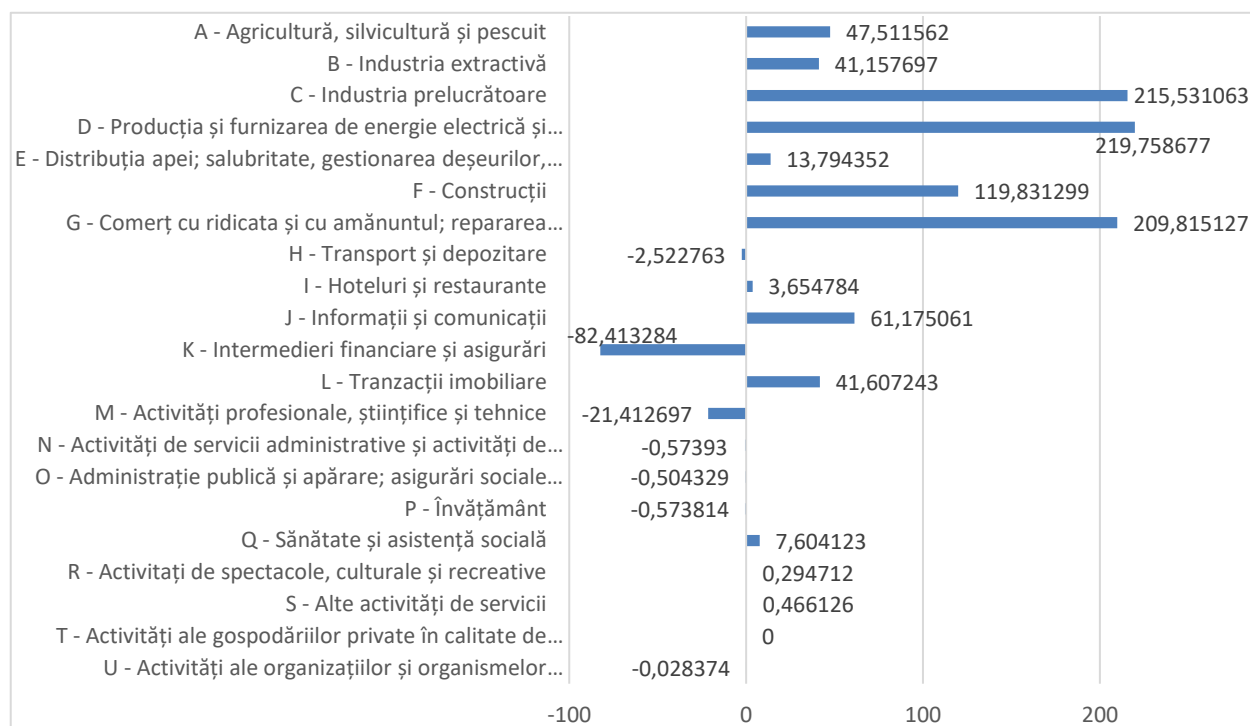
Sursa: prelucrarea autorilor, pe baza datelor puse la dispoziție de ANAF prin adresa nr. A_PRS 5.390/21.11.2023

În anul 2019 decalajul de colectare a impozitului pe profit (*calculat ca diferență între impozit pe profit încasat și impozit pe profit declarat*) este pozitiv, în valoare nominală de 300 mil. lei, reprezentând 0,03% din PIB, 0,19% din veniturile fiscale totale potrivit execuție bugetului general consolidat la 31.12.2019, 1,70% din veniturile fiscale colectate din impozitul pe profit până la finele anului 2019 și 1,73%% din impozit pe profit declarat în anul 2019.

La nivelul diviziunilor CAEN și al sectoarelor de activitate, în cazul a 4 sectoare de activitate s-au identificat decalaje negative, după cum urmează:

- D - Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat, cu un decalaj de -19.663.099 lei;
- J - Informații și comunicații, cu un decalaj de -6.184.950 lei;
- N - Activități de servicii administrative și activități de servicii suport, cu un decalaj de -22.596.243 lei;
- U - Activități ale organizațiilor și organismelor extrateritoriale, cu un decalaj de – 12.046 lei.

**Graficul 1.6 Decalajul de colectare a impozitului pe profit, pe sectoare de activitate
după codul CAEN, 2020, milioane lei**

*Sursa: prelucrarea autorilor, pe baza datelor puse la dispoziție de ANAF prin adresa nr. A PRS
5.390/21.11.2023*

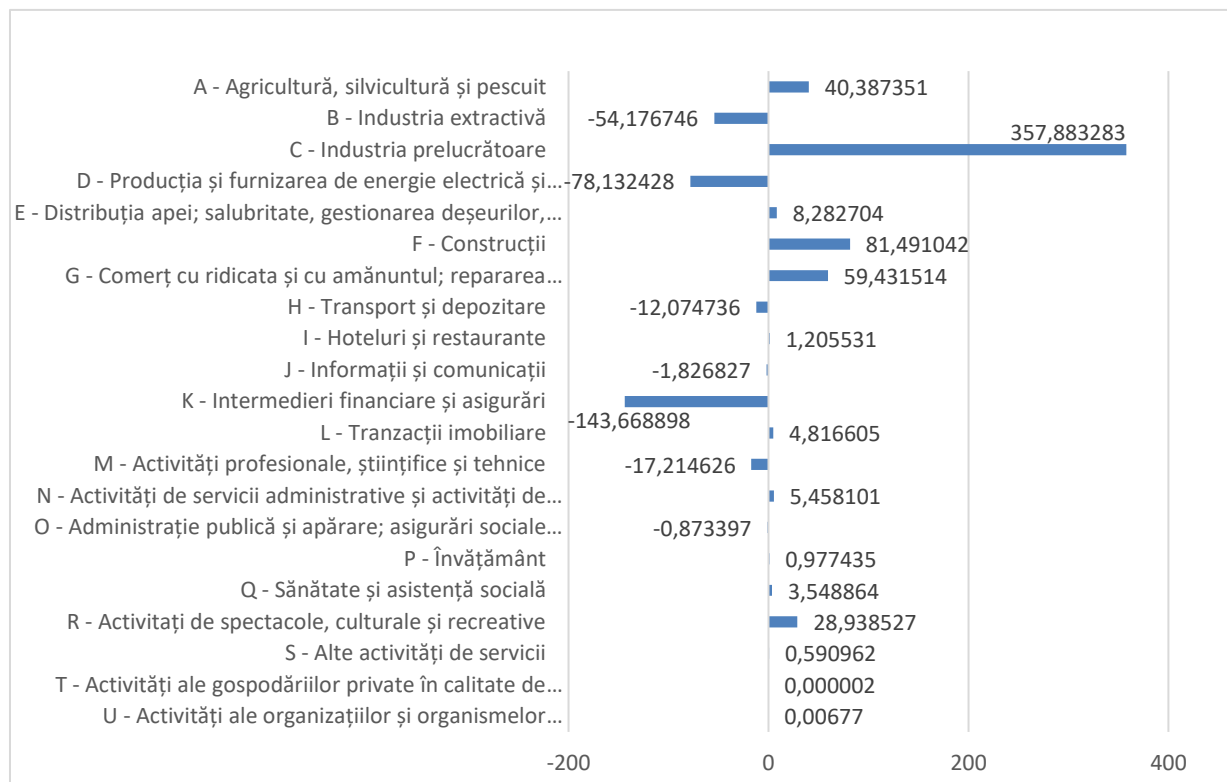
În anul 2020 decalajul de colectare a impozitului pe profit (*calculat ca diferență între impozit pe profit încasat și impozit pe profit declarat*) este pozitiv, în valoare nominală de 874 mil. lei, reprezentând 0,08% din PIB, 0,57% din veniturile fiscale totale potrivit execuție bugetului general consolidat la 31.12.2020, 0,6% din veniturile fiscale colectate din impozitul pe profit până la finele anului 2020 și 5,4% din impozit pe profit declarat în anul 2020.

La nivelul diviziunilor CAEN și al sectoarelor de activitate, în cazul a 7 sectoare de activitate s-au identificat decalaje negative, după cum urmează:

- H - Transport și depozitare, cu un decalaj de – 2.522.763 lei;
- K - Intermedieri financiare și asigurări, cu un decalaj de –82.413.284 lei;
- M - Activități profesionale, științifice și tehnice, cu un decalaj de -2.1412.697 lei;
- N - Activități de servicii administrative și activități de servicii support, cu un decalaj de -573.930 lei;
- O - Administrație publică și apărare; asigurări sociale din sistemul public, cu un decalaj de -504.329 lei;
- P – Învățământ, cu un decalaj de 573.814 lei;

- U - Activități ale organizațiilor și organismelor extrateritoriale, cu un decalaj de – 28.384 lei.

Graficul 1.7 Decalajul de colectare a impozitului pe profit, pe sectoare de activitate după codul CAEN, 2021, milioane lei

Sursa: prelucrarea autorilor, pe baza datelor puse la dispoziție de ANAF prin adresa nr. A_PRS 5.390/21.11.2023

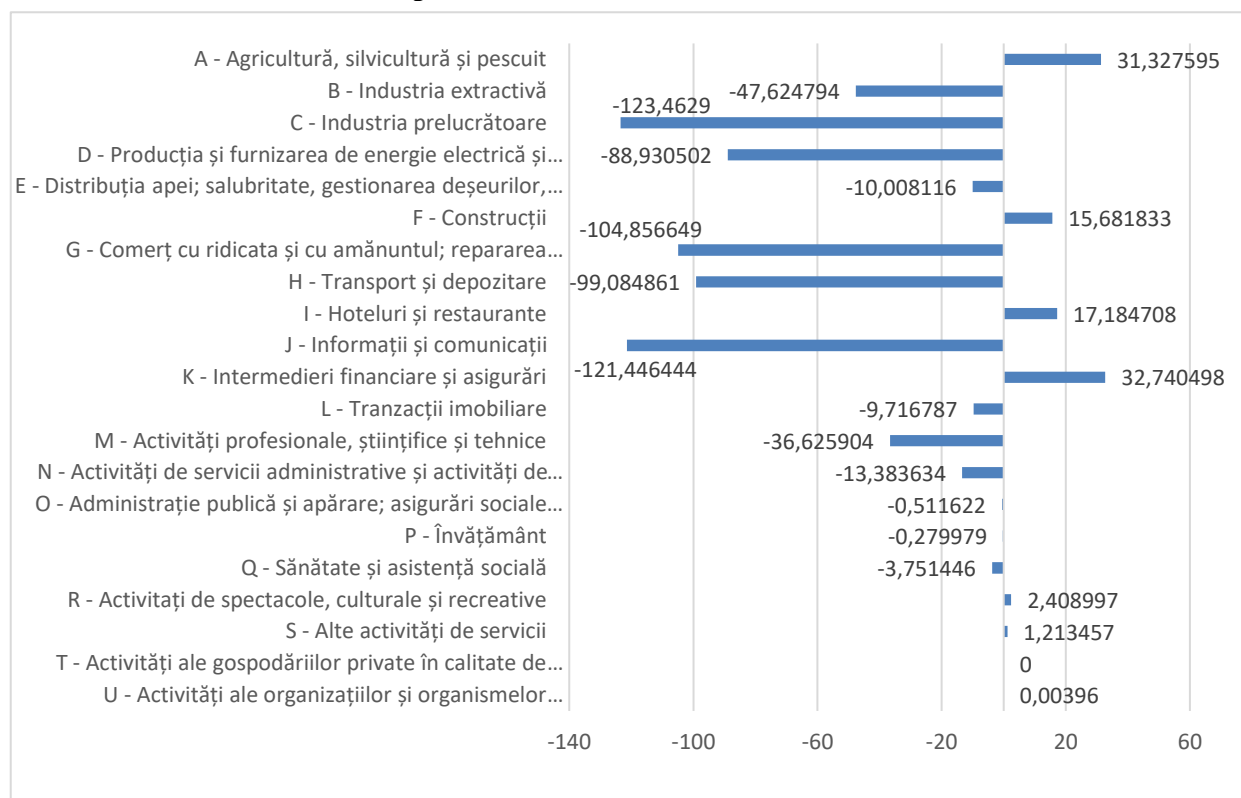
În anul 2021 decalajul de colectare a impozitului pe profit (*calculat ca diferență între impozit pe profit încasat și impozit pe profit declarat*) este pozitiv, în valoare nominală de 258 mil. lei, reprezentând 0,02% din PIB, 0,15% din veniturile fiscale totale potrivit execuție bugetului general consolidat la 31.12.2021, 1,4% din veniturile fiscale colectate din impozitul pe profit până la finele anului 2021 și 1,5% din impozit pe profit declarat în anul 2021.

La nivelul diviziunilor CAEN și al sectoarelor de activitate, în cazul a 7 sectoare de activitate s-au identificat decalaje negative, după cum urmează:

- B - Industria extractivă, cu un decalaj de -54.176.746 lei;
- D - Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat, cu un decalaj de -78.132.428 lei;
- H - Transport și depozitare, cu un decalaj de -12.074.736 lei;
- J - Informații și comunicații, cu un decalaj de -1.826.827 lei;

- K - Intermedieri financiare și asigurări, cu un decalaj de -143.668.898 lei;
- M - Activități profesionale, științifice și tehnice, cu un decalaj de -17.214.626 lei;
- O - Administrație publică și apărare; asigurări sociale din sistemul public, cu un decalaj de -873.397 lei.

Graficul 1.8 Decalajul de colectare a impozitului pe profit, pe sectoare de activitate după codul CAEN, 2022, milioane lei

Sursa: prelucrarea autorilor, pe baza datelor puse la dispoziție de ANAF prin adresa nr. A_PR5 5.390/21.11.2023

În anul 2022 decalajul de colectare a impozitului pe profit (*calculat ca diferență între impozit pe profit încasat și impozit pe profit declarat*) este negativ, în valoare nominală de 559 mil. lei, reprezentând -0,04% din PIB, 0,3% din veniturile fiscale totale potrivit execuție bugetului general consolidat la 31.12.2022, 1,4% din veniturile fiscale colectate din impozitul pe profit până la finele anului 2022 și 1,5% din impozit pe profit declarat în anul 2022.

La nivelul diviziunilor CAEN și al sectoarelor de activitate, în cazul a 7 sectoare de activitate s-au identificat decalaje negative, după cum urmează:

- B - Industria extractivă, cu un decalaj de -47.624.794 lei;
- C - Industria prelucrătoare, cu un decalaj de -123.462.900 lei;

- D - Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat, cu un decalaj de -88.930.502 lei;
 - E - Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare, cu un decalaj de -10.008.116 lei;
 - G - Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor, cu un decalaj de -104.856.649 lei;
 - H - Transport și depozitare, cu un decalaj de -99.084.861 lei;
 - J - Informații și comunicații, cu un decalaj de -121.446.444 lei;
 - L - Tranzacții imobiliare, cu un decalaj de -9.716.787 lei;
 - M - Activități profesionale, științifice și tehnice, cu un decalaj de -36.625.904 lei;
 - N - Activități de servicii administrative și activități de servicii suport, cu un decalaj de -13.383.634 lei;
 - O - Administrație publică și apărare; asigurări sociale din sistemul public, cu un decalaj de -511.622 lei.
 - P – Învățământ, cu un decalaj de -279.979 lei;
 - Q - Sănătate și asistență socială, cu un decalaj de -3.751.446 lei.
- ***perioada ianuarie – septembrie 2023 – concluziile aferente acestei perioade de analiză trebuie interpretate cu precauție având în vedere că este vorba despre un an fiscal neîncheiat.***

În primele 9 luni ale anului 2023 decalajul de colectare a impozitului pe profit (*calculat ca diferență între impozit pe profit încasat și impozit pe profit declarat*) este negativ, în valoare nominală de 451 mil. lei, reprezentând 0,03% din PIB, 0,20% din veniturile fiscale totale potrivit execuție bugetului general consolidat la 30.11.2023, 1,60% din veniturile fiscale colectate din impozitul pe profit până la finele lunii noiembrie a anului 2023 și 2,13% din impozit pe profit declarat în primele 9 luni ale anului.

La nivelul diviziunilor CAEN și al sectoarelor de activitate au fost înregistrate atât decalaje de colectare negative (de aici înainte numite deficite de încasare a impozitului pe profit), precum și decalaje pozitive de colectare.

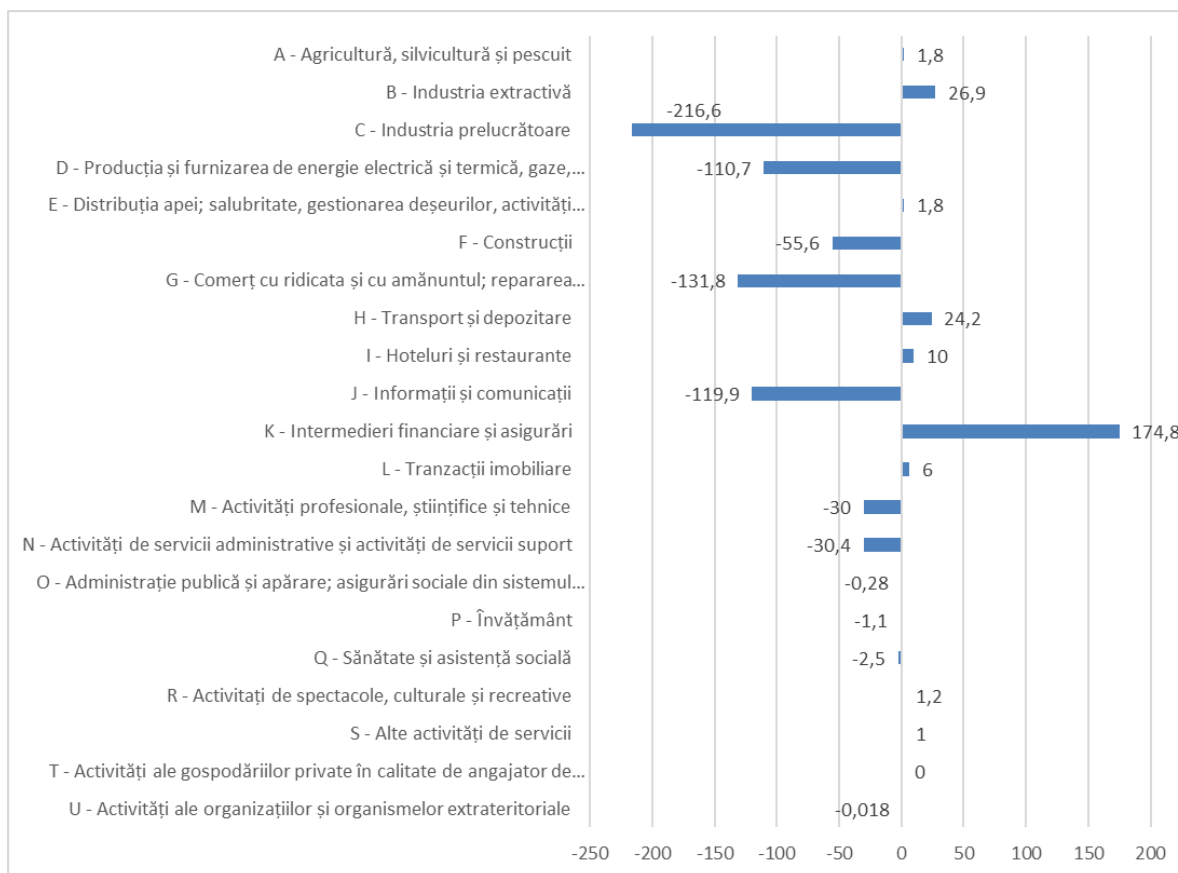
Cel mai mare deficit de încasare a impozitului pe profit, în sume absolute, corespunde diviziunii CAEN 35 *Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și*

aer condiționat, respectiv 110 mil. lei, reprezentând 24,39% din total deficit de încasare impozit pe profit pe primele 9 luni ale anului 2023 și 4,86% din impozit pe profit declarat la nivelul diviziunii CAEN 35.

Cel mai mare deficit la încasarea impozitului pe profit (35,44%), ca pondere în impozit pe profit declarat la nivelul diviziunii CAEN, se evidențiază la diviziunea CAEN 16 *Prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn și plută, cu excepția mobilei; fabricarea articolelor din paie și din alte materiale vegetale împletite*; alte 10 diviziuni CAEN înregistrând deficite de încasare a impozitului pe profit, în primele 9 luni ale anului, cu ponderi situate între 10% și 20% din impozitul pe profit declarat la nivelul diviziunii CAEN, respectiv:

- 99. *Activitati ale organizatiilor si organismelor extrateritoriale* (19,56%);
- 62. *Activitati de servicii in tehnologia informatiei* (17,07%);
- 11. *Fabricarea bauturilor* (16,26%);
- 91. *Activitati ale bibliotecilor, arhivelor, muzeelor si alte activitati culturale* (15,26%);
- 77. *Activitati de inchiriere si leasing* (15,05%);
- 58. *Activitati de editare* (13,86%);
- 13. *Fabricarea produselor textile* (12,18%);
- 05. *Extractia carbunelui superior si inferior* (12,09%);
- 82. *Activitati de secretariat, servicii suport si alte activitati de servicii prestate in principal intreprinderilor* (11,82%);
- 69. *Activitati juridice si de contabilitate* (10,74%).

Graficul 1.9 Decalajul de colectare a impozitului pe profit, pe sectoare de activitate după codul CAEN, ianuarie – septembrie 2023, milioane lei

Sursa: prelucrarea autorilor, pe baza datelor puse la dispoziție de ANAF prin adresa nr. A_PRS 5.390/21.11.2023

Din cele 21 de sectoare de activitate, definite după diviziunile CAEN, 11 au înregistrat, în primele 9 luni ale anului 2023, un deficit de încasare a impozitului pe profit (Graficul 10), astfel:

- *C - Industria prelucrătoare* (216 mil. lei, reprezentând 6,22% din impozitul pe profit declarat la nivelul industriei; 1,02% din impozitul pe profit total declarat la nivelul tuturor sectoarelor de activitate și 48,04% din valoarea totală deficitului de încasare a impozitului pe profit la nivelul tuturor sectoarelor de activitate). În cadrul industriei majoritatea diviziunilor CAEN au înregistrat deficit de încasare a impozitului pe profit, cu câteva excepții: 17. Fabricarea hartziei si a produselor din hartie; 19. Fabricarea produselor de cocserie si a produselor obtinute din prelucrarea titeiului; 30. Fabricarea altor mijloace de transport; 31. Fabricarea de mobila;
- *D - Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat* (110 mil. lei, reprezentând 4,86% din impozitul pe profit declarat la nivelul industriei; 0,52% din impozitul pe profit total declarat la nivelul tuturor sectoarelor de

activitate și 24,54% din valoarea totală deficitului de încasare a impozitului pe profit la nivelul tuturor sectoarelor de activitate). În cadrul industriei singura diviziune CAEN din componența sectorului de activitate a înregistrat deficit de încasare a impozitului pe profit;

- *F – Construcții* (55 mil. lei, reprezentând 3,38% din impozitul pe profit declarat la nivelul industriei; 0,26% din impozitul pe profit total declarat la nivelul tuturor sectoarelor de activitate și 12,34% din valoarea totală deficitului de încasare a impozitului pe profit la nivelul tuturor sectoarelor de activitate); În cadrul industriei cele 3 diviziuni CAEN din componența sectorului de activitate au înregistrat deficit de încasare a impozitului pe profit (41. Constructii de cladiri; 42. Lucrari de geniu civil; 43. Lucrari speciale de constructii);
- *G - Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor* (131 mil. lei, reprezentând 2,58% din impozitul pe profit declarat la nivelul sectorului; 0,62% din impozitul pe profit total declarat la nivelul tuturor sectoarelor de activitate și 29,23% din valoarea totală deficitului de încasare a impozitului pe profit la nivelul tuturor sectoarelor de activitate). În cadrul industriei cele 3 diviziuni CAEN din componența sectorului de activitate au înregistrat deficit de încasare a impozitului pe profit (45. Comert cu ridicata si cu amanuntul, intretinerea si repararea autovehiculelor si a motocicletelor; 46. Comert cu ridicata cu exceptia comertului cu autovehicule si motociclete; 47. Comert cu amanuntul, cu exceptia autovehiculelor si motocicletelor);
- *J - Informații și comunicații* (119 mil. lei, reprezentând 12% din impozitul pe profit declarat la nivelul industriei; 0,57% din impozitul pe profit total declarat la nivelul tuturor sectoarelor de activitate și 26,60% din valoarea totală deficitului de încasare a impozitului pe profit la nivelul tuturor sectoarelor de activitate). În cadrul industriei majoritatea diviziunilor CAEN au înregistrat deficit de încasare a impozitului pe profit, cu o excepție: 60. Activitati de difuzare si transmitere de programe;
- *M - Activități profesionale, științifice și tehnice* (30 mil. lei, reprezentând 3,58% din impozitul pe profit declarat la nivelul sectorului; 0,14% din impozitul pe profit total declarat la nivelul tuturor sectoarelor de activitate și 6,66% din valoarea totală deficitului de încasare a impozitului pe profit la nivelul tuturor sectoarelor de activitate). În cadrul industriei majoritatea diviziunilor CAEN au înregistrat deficit de încasare a impozitului pe profit, cu o excepție: 75. Activitati veterinare;

- *N - Activități de servicii administrative și activități de servicii suport* (30 mil. lei, reprezentând 7,71% din impozitul pe profit declarat la nivelul sectorului; 0,14% din impozitul pe profit total declarat la nivelul tuturor sectoarelor de activitate și 6,74% din valoarea totală deficitului de încasare a impozitului pe profit la nivelul tuturor sectoarelor de activitate). În cadrul industriei majoritatea diviziunilor CAEN au înregistrat deficit de încasare a impozitului pe profit, cu două excepții: 78. Activitati de servicii privind forta de munca și 79. Activitati ale agentilor turistice si a tur-operatorilor; alte servicii de rezervare si asistenta turistica;
- *O - Administrație publică și apărare; asigurări sociale din sistemul public* (281 mii. lei, reprezentând 9,77% din impozitul pe profit declarat la nivelul sectorului și 0,06% din valoarea totală deficitului de încasare a impozitului pe profit la nivelul tuturor sectoarelor de activitate). În cadrul industriei singura diviziune CAEN din componența sectorului de activitate a înregistrat deficit de încasare a impozitului pe profit;
- *P – Învățământ* (1,146 mil. lei, reprezentând 5,08% din impozitul pe profit declarat la nivelul sectorului și 0,25% din valoarea totală deficitului de încasare a impozitului pe profit la nivelul tuturor sectoarelor de activitate). În cadrul industriei singura diviziune CAEN din componența sectorului de activitate a înregistrat deficit de încasare a impozitului pe profit;
- *Q - Sănătate și asistență socială* (2,518 mil. lei, reprezentând 1,60% din impozitul pe profit declarat la nivelul sectorului și 0,56% din valoarea totală deficitului de încasare a impozitului pe profit la nivelul tuturor sectoarelor de activitate). În cadrul industriei o diviziune CAEN din componența sectorului de activitate a înregistrat deficit de încasare a impozitului pe profit, respectiv 86. Activitati referitoare la sanatatea umana, excepție făcând celelate două subdivizuni CAEN: 87. Servicii combinate de ingrijire medicala si asistenta sociala, cu cazare și 88. Activitati de asistenta sociala, fara cazare;
- *U - Activități ale organizațiilor și organismelor extrateritoriale* (18,556 mii. lei, reprezentând 19,56% din impozitul pe profit declarat la nivelul sectorului). În cadrul industriei singura diviziune CAEN din componența sectorului de activitate a înregistrat deficit de încasare a impozitului pe profit.

Astfel, cel mai mare deficit de încasare a impozitului pe profit, în sume absolute, revine sectorului C - Industria prelucrătoare (216 mil. lei), urmat de G - Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor (131 mil. lei), respectiv de J - Informații

și comunicații (116 mil. lei) și de D - Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat (110 mil. lei).

Din perspectiva contribuției la încasarea impozitului pe profit la nivelul sectorului de activitate, cea mai semnificativă pondere a deficitului de încasare a impozitului pe profit în total impozit pe profit declarat la nivel de sector se înregistrează în sectorul de activitate *U Activități ale organizațiilor și organismelor extrateritoriale* (19,56%), urmat de *J - Informații și comunicații* (12%), respectiv de *O - Administrație publică și apărare; asigurări sociale din sistemul public* (9,77%).

La nivelul sectorului de activitate *T - Activități ale gospodăriilor private în calitate de angajator de personal casnic; activități ale gospodăriilor private de producere de bunuri și servicii destinate consumului propriu* impozitul pe profit declarat a fost încasat în proporție de 100%.

În cazul altor 9 sectoare de activitate, în primele 9 luni ale anului 2023, au fost încasate sume mai mari decât valorile declarate de contribuabili, cu valori care depășesc sumele declarate cu 0,27% până la 10,04% din impozitul pe profit declarat, respectiv:

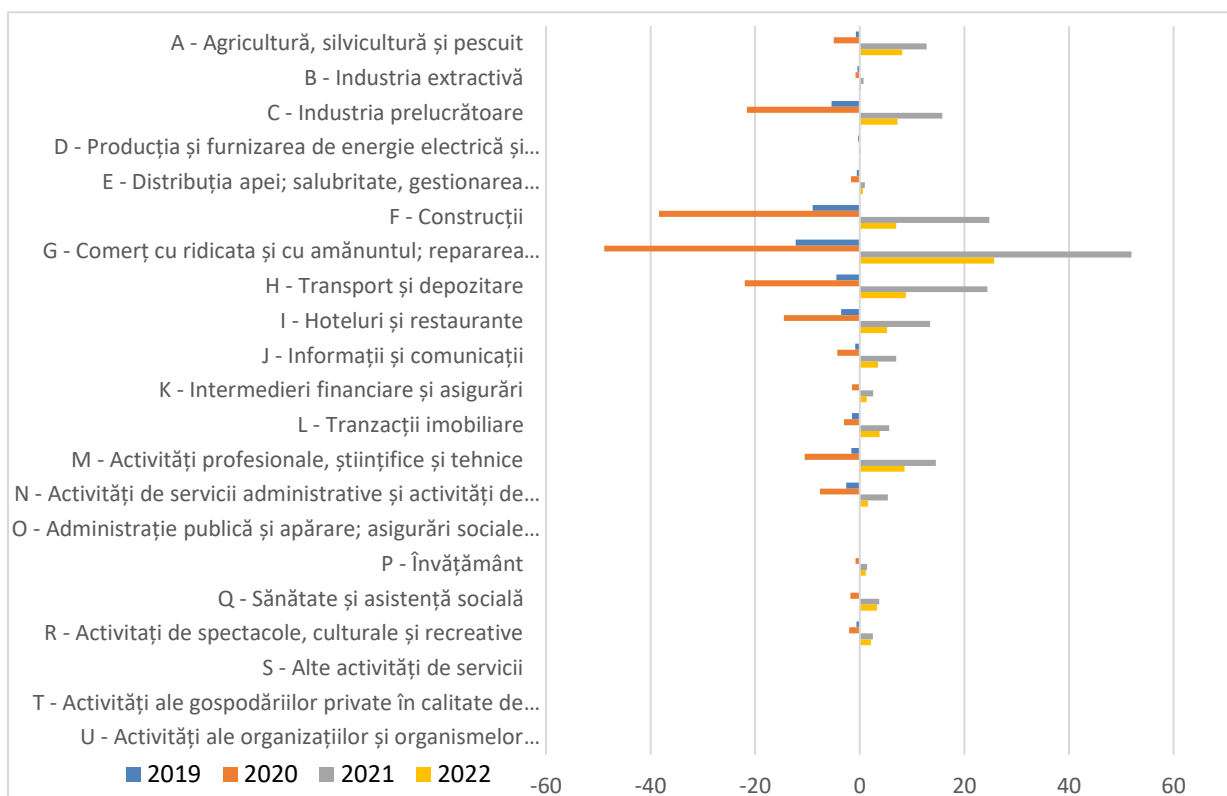
- *A - Agricultură, silvicultură și pescuit* (1,854 mil. lei excedent la încasare, reprezentând 0,27% din impozitul pe profit declarat la nivelul sectorului de activitate);
- *B - Industria extractivă* (26,9 mil. lei excedent la încasare, reprezentând 1,58% din impozitul pe profit declarat la nivelul sectorului de activitate);
- *E - Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare* (1,895 mil. lei excedent la încasare, reprezentând 1,77% din impozitul pe profit declarat la nivelul sectorului de activitate);
- *H - Transport și depozitare* (24,2 mil. lei excedent la încasare, reprezentând 2,29% din impozitul pe profit declarat la nivelul sectorului de activitate);
- *I - Hoteluri și restaurante* (10 mil. lei excedent la încasare, reprezentând 10,04% din impozitul pe profit declarat la nivelul sectorului de activitate);
- *K - Intermedieri financiare și asigurări* (174,9 mil. lei excedent la încasare, reprezentând 9,95% din impozitul pe profit declarat la nivelul sectorului de activitate);
- *L - Tranzacții imobiliare* (6 mil. lei excedent la încasare, reprezentând 1,03% din impozitul pe profit declarat la nivelul sectorului de activitate);
- *R - Activități de spectacole, culturale și recreative* (1,276 mil. lei excedent la încasare, reprezentând 0,68% din impozitul pe profit declarat la nivelul sectorului de activitate);

- S - Alte activități de servicii (1 mil. lei excedent la încasare, reprezentând 2,01% din impozitul pe profit declarat la nivelul sectorului de activitate);

IMPOZIT PE VENITUL MICROÎNTRERINDERILOR

▪ perioada 2019-2022

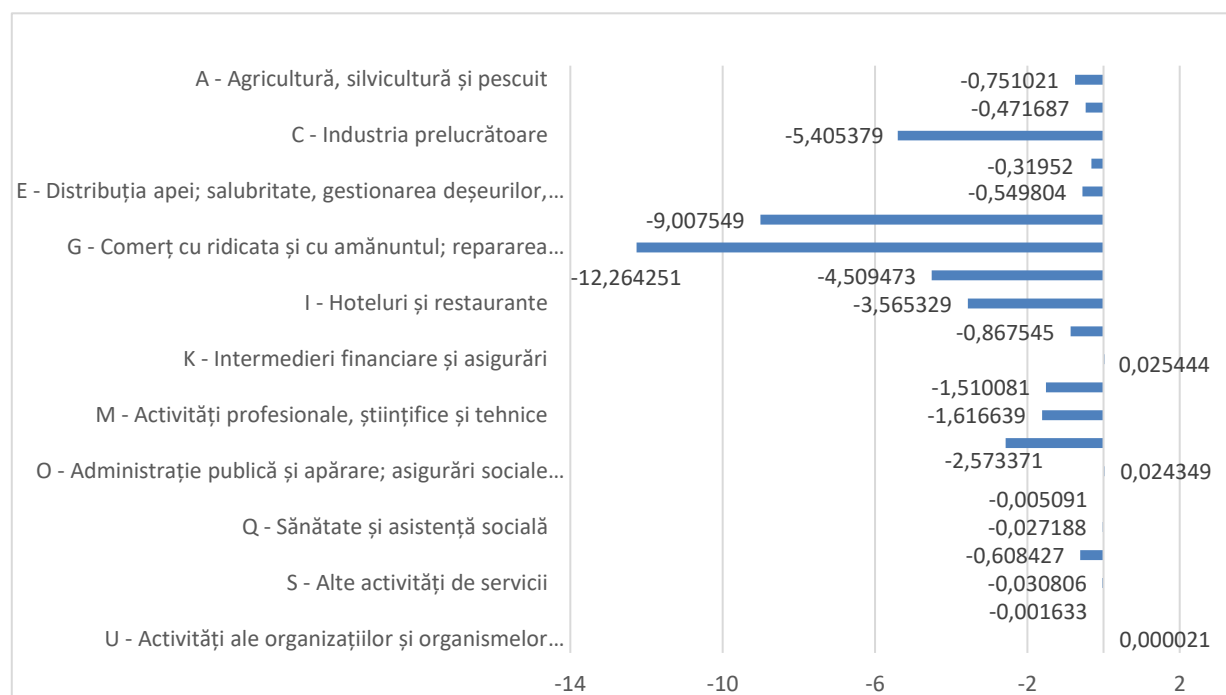
Graficul 1.10 Decalajul de colectare a impozitului pe venitul microîntreprinderilor, pe sectoare de activitate după codul CAEN, perioada 2019-2022, milioane lei

Sursa: prelucrarea autorilor, pe baza datelor puse la dispoziție de ANAF prin adresa nr. A_PR5

5.390/21.11.2023

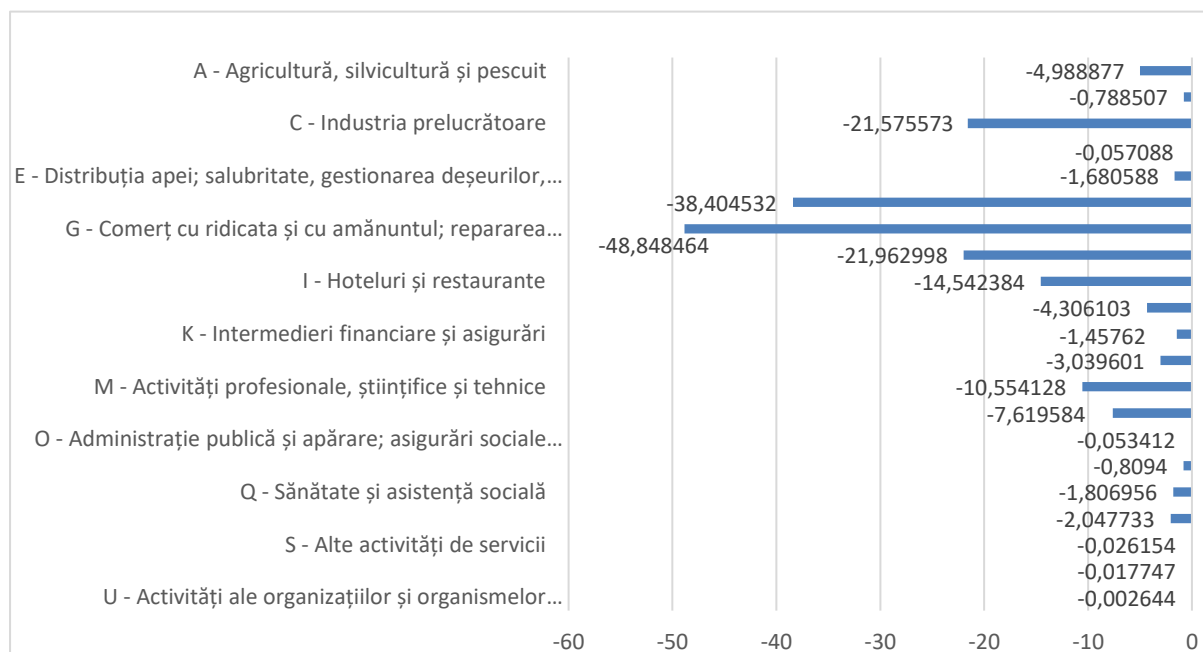
Graficul 1.11 Decalajul de colectare a impozitului pe venitul microîntreprinderilor, pe sectoare de activitate după codul CAEN, 2019, milioane lei

Sursa: prelucrarea autorilor, pe baza datelor puse la dispoziție de ANAF prin adresa nr. A_PRS
5.390/21.11.2023

În anul 2019 decalajul de colectare a impozitului pe venitul microîntreprinderilor (*calculat ca diferență între impozit pe venitul microîntreprinderilor încasat și impozit pe venitul microîntreprinderilor declarat*) este negativ, în valoare nominală de 44 mil. lei, reprezentând 0,01% din PIB, 0,02% din veniturile fiscale totale potrivit execuție bugetului general consolidat la 31.12.2019 și 1,5% din impozit pe venitul microîntreprinderilor declarat în anul 2019.

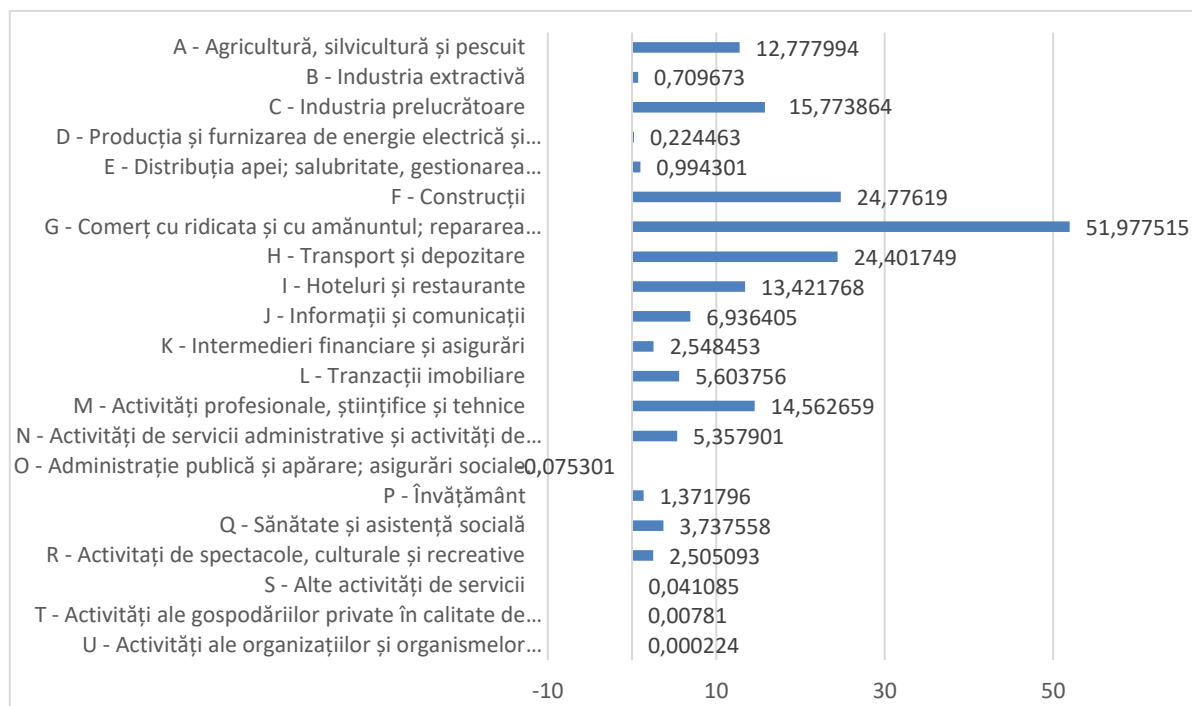
Graficul 1.12 Decalajul de colectare a impozitului pe venitul microîntreprinderilor, pe sectoare de activitate după codul CAEN, 2020, milioane lei

Sursa: prelucrarea autorilor, pe baza datelor puse la dispoziție de ANAF prin adresa nr. A_PRS
5.390/21.11.2023

În anul 2020 decalajul de colectare a impozitului pe venitul microîntreprinderilor (calculat ca diferență între impozit pe venitul microîntreprinderilor încasat și impozit pe venitul microîntreprinderilor declarat) este negativ, în valoare nominală de 185 mil. lei, reprezentând 0,02% din PIB, 0,12% din veniturile fiscale totale potrivit execuție bugetului general consolidat la 31.12.2020 și 7% din impozit pe venitul microîntreprinderilor declarat în anul 2020.

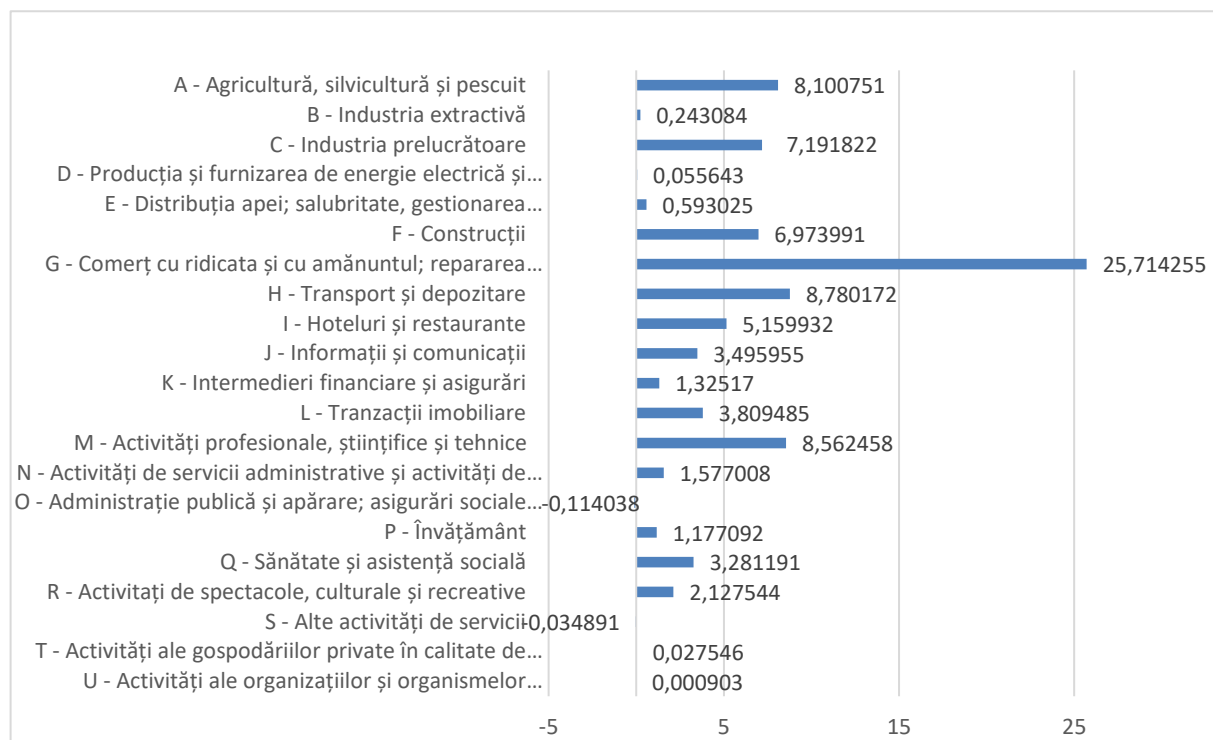
Graficul 1.13 Decalajul de colectare a impozitului pe venitul microîntreprinderilor, pe sectoare de activitate după codul CAEN, 2021, milioane lei

Sursa: prelucrarea autorilor, pe baza datelor puse la dispoziție de ANAF prin adresa nr. A_PRS
5.390/21.11.2023

În anul 2021 decalajul de colectare a impozitului pe venitul microîntreprinderilor (calculat ca diferență între impozit pe venitul microîntreprinderilor încasat și impozit pe venitul microîntreprinderilor declarat) este pozitiv, în valoare nominală de 188 mil. lei, reprezentând 0,02% din PIB, 0,10% din veniturile fiscale totale potrivit execuție bugetului general consolidat la 31.12.2021 și 6% din impozit pe venitul microîntreprinderilor declarat în anul 2021.

Graficul 1.14 Decalajul de colectare a impozitului pe venitul microîntreprinderilor, pe sectoare de activitate după codul CAEN, 2022, milioane lei

Sursa: prelucrarea autorilor, pe baza datelor puse la dispoziție de ANAF prin adresa nr. A_PRS
5.390/21.11.2023

În anul 2022 decalajul de colectare a impozitului pe venitul microîntreprinderilor (calculat ca diferență între impozit pe venitul microîntreprinderilor încasat și impozit pe venitul microîntreprinderilor declarat) este pozitiv, în valoare nominală de 188 mil. lei, reprezentând 0,01% din PIB, 0,04% din veniturile fiscale totale potrivit execuție bugetului general consolidat la 31.12.2022 și 2,4% din impozit pe venitul microîntreprinderilor declarat în anul 2022.

- **perioada ianuarie – septembrie 2023** – concluziile aferente acestei perioade de analiză trebuie interpretate cu precauție având în vedere că este vorba despre un an fiscal neîncheiat.

În primele 9 luni ale anului 2023 decalajul de colectare a impozitului pe venitul microîntreprinderilor (calculat ca diferență între impozit pe venitul microîntreprinderilor încasat și impozit pe venitul microîntreprinderilor declarat) este pozitiv, în valoare nominală de 112 mil. lei, reprezentând 0,01% din PIB, 0,05% din veniturile fiscale totale potrivit

execuției bugetului general consolidat la 30.11.2023 și 4,99% din impozit pe venitul microîntreprinderilor declarat în primele 9 luni ale anului.

La nivelul diviziunilor CAEN și al sectoarelor de activitate au fost înregistrate majoritar decalaje de colectare pozitive, cu câteva excepții care au înregistrat deficite de încasare a impozitului pe venitul microîntreprinderilor:

- 07. Extractia minereurilor metalifere;
- 12. Fabricarea produselor din tutun;
- 15. Tabacirea și finisarea pieilor; fabricarea articolelor de voiaj și marochinarie, harnasamentelor și încălțămintei; prepararea și vopsirea blanurilor;
- 28. Fabricarea de mașini, utilaje și echipamente n.c.a.;
- 39. Activități și servicii de decontaminare;
- 51. Transporturi aeriene;
- 60. Activități de difuzare și transmitere de programe;
- 97. Activități ale gospodăriilor private în calitate de angajator de personal casnic.

Cel mai mare deficit de încasare a impozitului pe venitul microîntreprinderilor, în sume absolute, corespunde diviziunii CAEN 15 *Tabacirea și finisarea pieilor; fabricarea articolelor de voiaj și marochinarie, harnasamentelor și încălțămintei; prepararea și vopsirea blanurilor*, respectiv 159 mii. lei, reprezentând 3,49% din impozit pe venitul microîntreprinderilor declarat la nivelul diviziunii CAEN 15 pe primele 9 luni ale anului 2023.

Cel mai mare deficit la încasarea impozitului pe venitul microîntreprinderilor (31,65%), ca pondere în impozit pe venitul microîntreprinderilor declarat la nivelul diviziunii CAEN, se evidențiază la diviziunea CAEN 12 *Fabricarea produselor din tutun*.

Din cele 21 de sectoare de activitate, definite după diviziunile CAEN, numai unul a înregistrat, în primele 9 luni ale anului 2023, un deficit de încasare a impozitului pe venitul microîntreprinderilor, respectiv: *T - Activități ale gospodăriilor private în calitate de angajator de personal casnic; activități ale gospodăriilor private de producere de bunuri și servicii destinate consumului propriu* (reprezentând 7.95% din impozit pe venitul microîntreprinderilor declarat la nivelul sectorului).

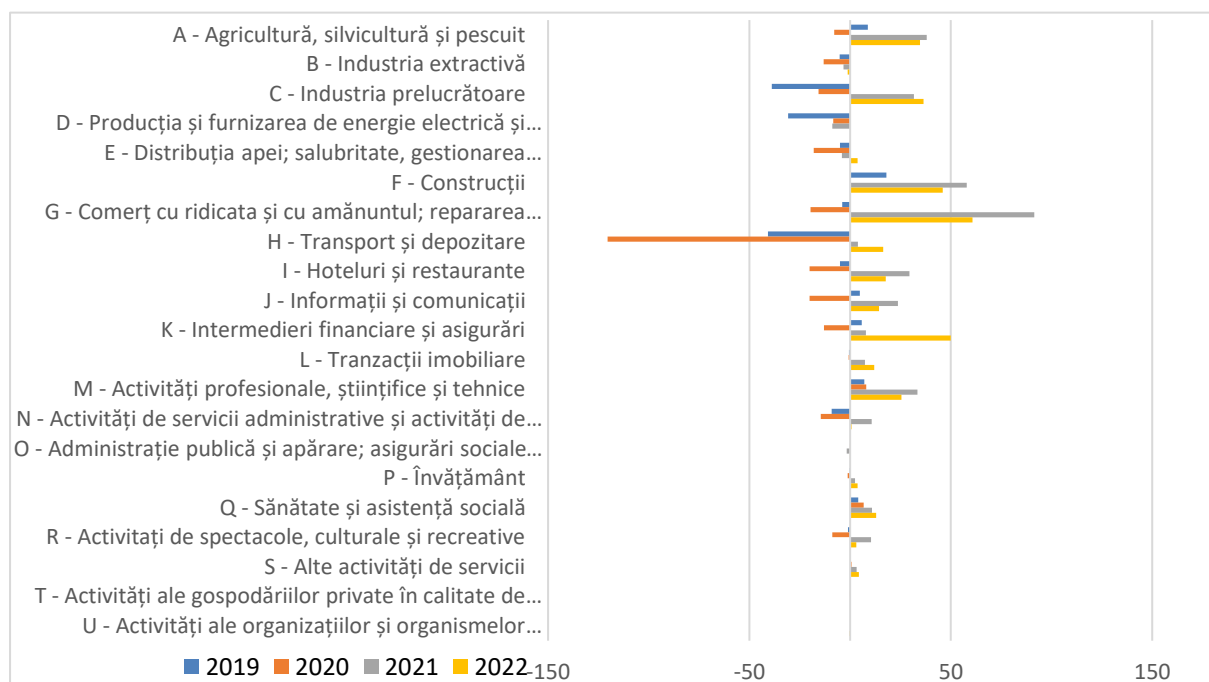
În cazul celorlalte 20 de sectoare de activitate, în primele 9 luni ale anului 2023, au fost încasate sume mai mari decât valorile declarate de contribuabili, cu valori care depășesc sumele declarate cu 2,80% până la 12,85% din impozitul pe venitul microîntreprinderilor declarat. Cel mai mare excedent la încasare, ca pondere din impozitul pe venitul microîntreprinderilor

declarat este înregistrat la nivelul sectorului de activitate *O - Administrație publică și apărare; asigurări sociale din sistemul public*, fiind urmat de sectorul de activitate *R - Activități de spectacole, culturale și recreative* (9,22%) și *A - Agricultură, silvicultură și pescuit* (8,53%).

IMPOZIT PE VENIT

▪ perioada 2019-2022

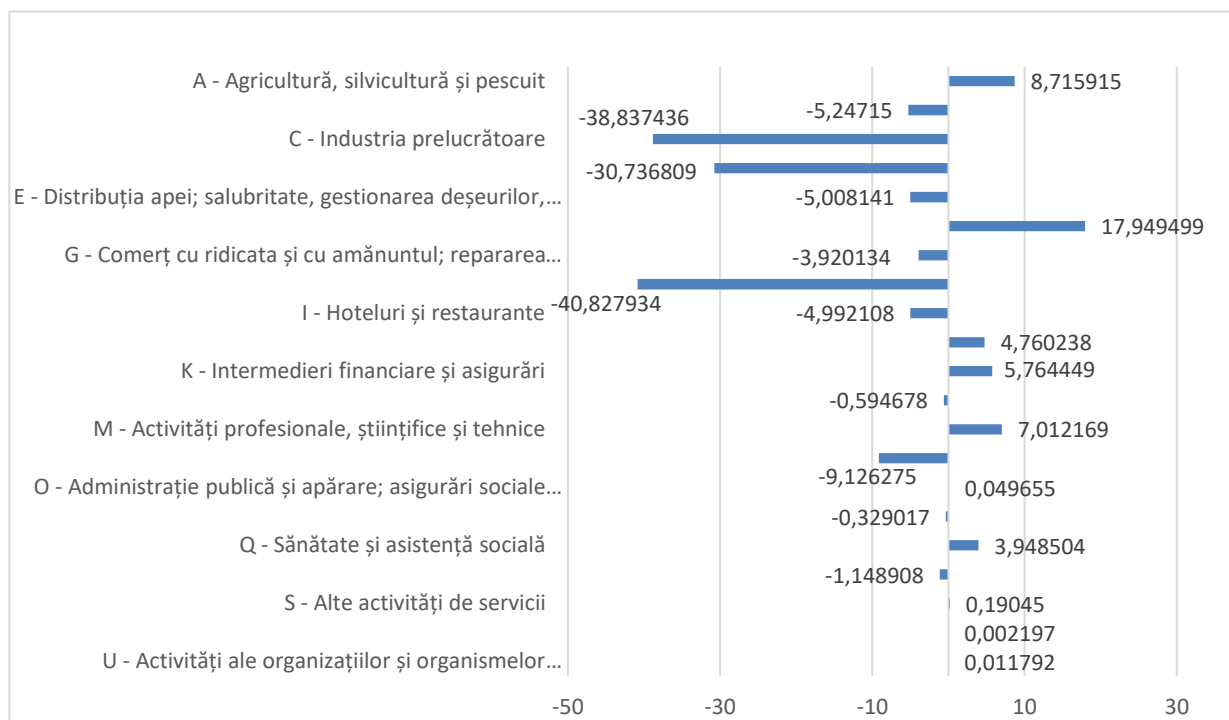
Graficul 1.15 Decalajul de colectare a impozitului pe venit, pe sectoare de activitate după codul CAEN, perioada 2019-2022, milioane lei

Sursa: prelucrarea autorilor, pe baza datelor puse la dispoziție de ANAF prin adresa nr. A_PRS

5.390/21.11.2023

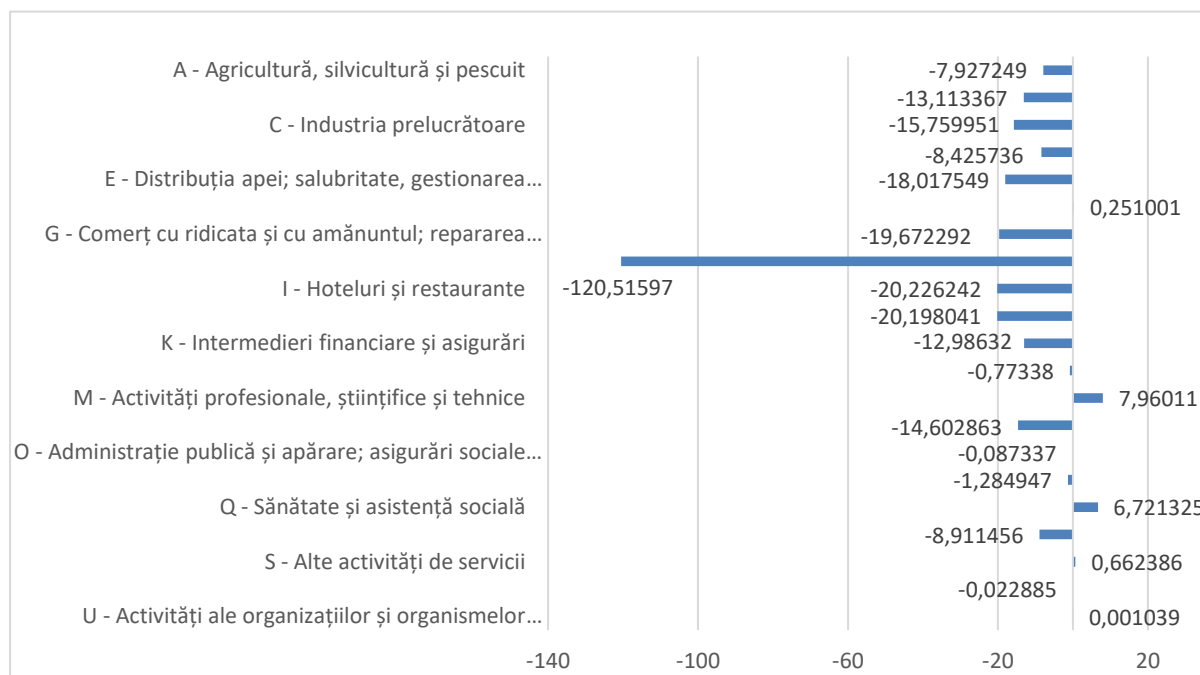
Graficul 1.16 Decalajul de colectare a impozitului pe venit, pe sectoare de activitate după codul CAEN, 2019, milioane lei

Sursa: prelucrarea autorilor, pe baza datelor puse la dispoziție de ANAF prin adresa nr. A_PRS
5.390/21.11.2023

În anul 2019 decalajul de colectare a impozitului pe venit (*calculat ca diferență între impozit pe venit încasat și impozit pe venit declarat*) este negativ, în valoare nominală de 92 mil. lei, reprezentând 0,01% din PIB, 0,06% din veniturile fiscale totale potrivit execuție bugetului general consolidat la 31.12.2019 și 0,6% din impozit pe venit declarat în anul 2019.

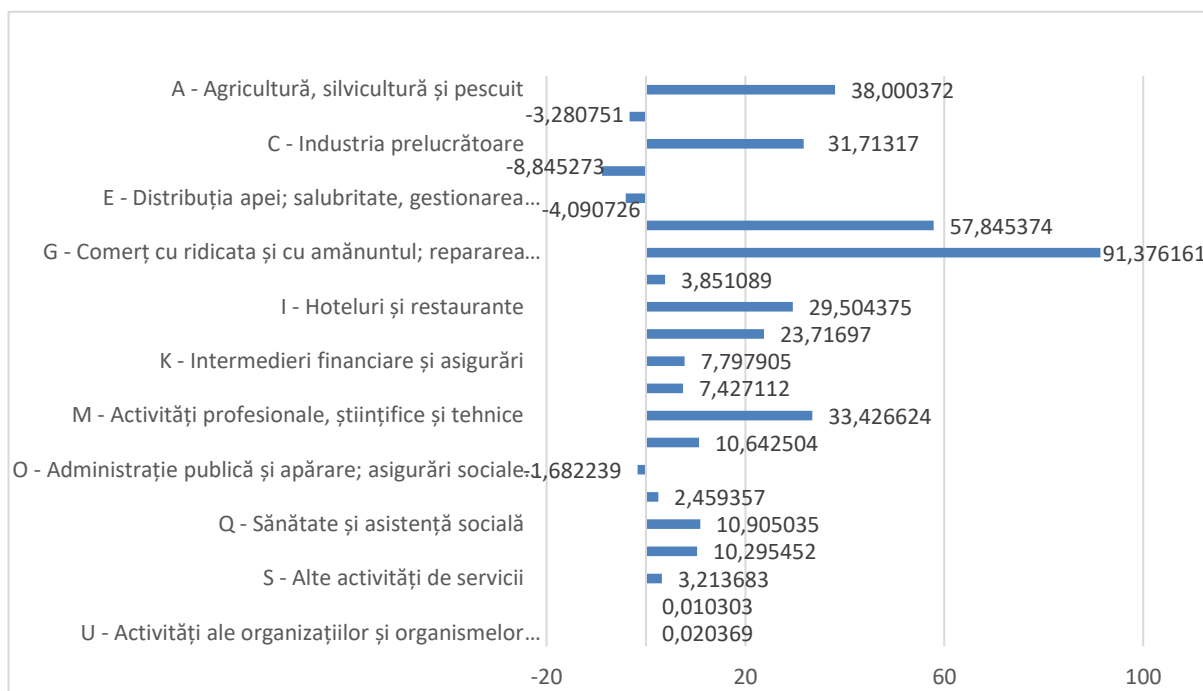
Graficul 1.17 Decalajul de colectare a impozitului pe venit, pe sectoare de activitate după codul CAEN, 2020, milioane lei

Sursa: prelucrarea autorilor, pe baza datelor puse la dispoziție de ANAF prin adresa nr. A_PRS 5.390/21.11.2023

În anul 2020 decalajul de colectare a impozitului pe venit (*calculat ca diferență între impozit pe venit încasat și impozit pe venit declarat*) este negativ, în valoare nominală de 267 mil. lei, reprezentând 0,03% din PIB, 0,17% din veniturile fiscale totale potrivit execuție bugetului general consolidat la 31.12.2020 și 1,9% din impozit pe venit declarat în anul 2020.

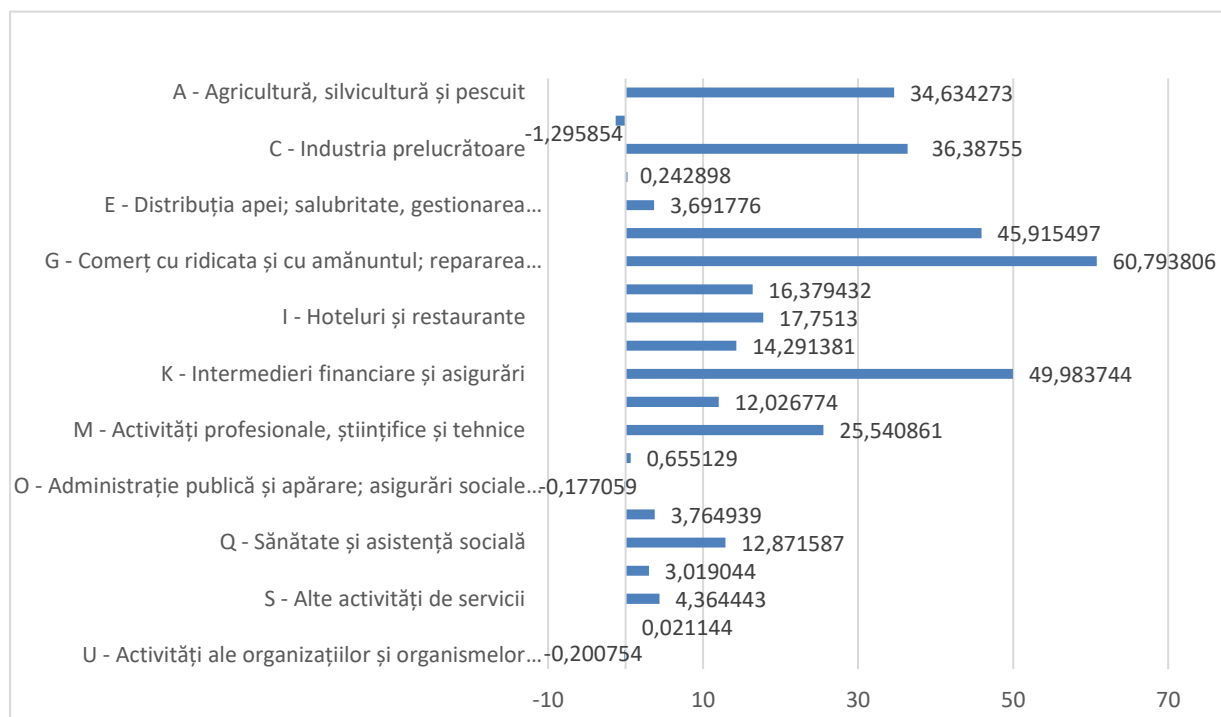
Graficul 1.18 Decalajul de colectare a impozitului pe venit, pe sectoare de activitate după codul CAEN, 2021, milioane lei

Sursa: prelucrarea autorilor, pe baza datelor puse la dispoziție de ANAF prin adresa nr. A_PRS 5.390/21.11.2023

În anul 2021 decalajul de colectare a impozitului pe venit (*calculat ca diferență între impozit pe venit încasat și impozit pe venit declarat*) este negativ, în valoare nominală de 344 mil. lei, reprezentând 0,03% din PIB, 0,19% din veniturile fiscale totale potrivit execuție bugetului general consolidat la 31.12.2021 și 2,1% din impozit pe venit declarat în anul 2021.

Graficul 1.19 Decalajul de colectare a impozitului pe venit, pe sectoare de activitate după codul CAEN, 2022, milioane lei

Sursa: prelucrarea autorilor, pe baza datelor puse la dispoziție de ANAF prin adresa nr. A_PRS 5.390/21.11.2023

În anul 2022 decalajul de colectare a impozitului pe venit (calculat ca diferență între impozit pe venit încasat și impozit pe venit declarat) este pozitiv, în valoare nominală de 341 mil. lei, reprezentând 0,02% din PIB, 0,18% din veniturile fiscale totale potrivit execuție bugetului general consolidat la 31.12.2022 și 1,7% din impozit pe venit declarat în anul 2022.

- **perioada ianuarie – septembrie 2023** – concluziile aferente acestei perioade de analiză trebuie interpretate cu precauție având în vedere că este vorba despre un an fiscal neîncheiat.

În primele 9 luni ale anului 2023 decalajul de colectare a impozitului pe venit (calculat ca diferență între impozit pe venit încasat și impozit pe venit declarat) este pozitiv, în valoare nominală de 425 mil. lei, reprezentând 0,03% din PIB, 0,18% din veniturile fiscale totale potrivit execuției bugetului general consolidat la 30.11.2023 și 2,44% din impozit pe venit declarat în primele 9 luni ale anului.

La nivelul diviziunilor CAEN au fost înregistrate majoritar decalaje de colectare pozitive, cu 15 excepții care au înregistrat deficite de încasare a impozitului pe venit:

- 05. Extractia carbunelui superior și inferior;
- 07. Extractia minereurilor metalifere;
- 11. Fabricarea bauturilor;
- 15. Tabacirea și finisarea pieilor; fabricarea articolelor de voiaj și marochinarie, harnasamentelor și încălțăminte; prepararea și vopsirea blanurilor;
- 21. Fabricarea produselor farmaceutice de bază și a preparatelor farmaceutice;
- 23. Fabricarea altor produse din minerale nemetalice;
- 24. Industria metalurgică;
- 27. Fabricarea echipamentelor electrice;
- 29. Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor;
- 30. Fabricarea altor mijloace de transport;
- 35. Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat;
- 51. Transporturi aeriene;
- 60. Activități de difuzare și transmitere de programe;
- 68. Tranzacții imobiliare;
- 84. Administrație publică și apărare; asigurări sociale din sistemul public.

Cel mai mare deficit de încasare a impozitului pe venit, în sume absolute, corespunde diviziunii CAEN 68 *Tranzacții imobiliare*, respectiv 6,6 mil. lei, reprezentând 2,45% din impozit pe venit declarat la nivelul diviziunii CAEN 68 pe primele 9 luni ale anului 2023.

Cel mai mare deficit la încasarea impozitului pe venit (11,00%), ca pondere în impozit pe venit declarat la nivelul diviziunii CAEN, se evidențiază la diviziunea CAEN 07 *Extractia minereurilor metalifere*.

Din cele 21 de sectoare de activitate, definite după diviziunile CAEN, numai două au înregistrat, în primele 9 luni ale anului 2023, un deficit de încasare a impozitului pe venit, respectiv: *D - Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat* (reprezentând 0,89% din impozit pe venit declarat la nivelul sectorului) și *L - Tranzacții imobiliare* (reprezentând 2,45% din impozit pe venit declarat la nivelul sectorului).

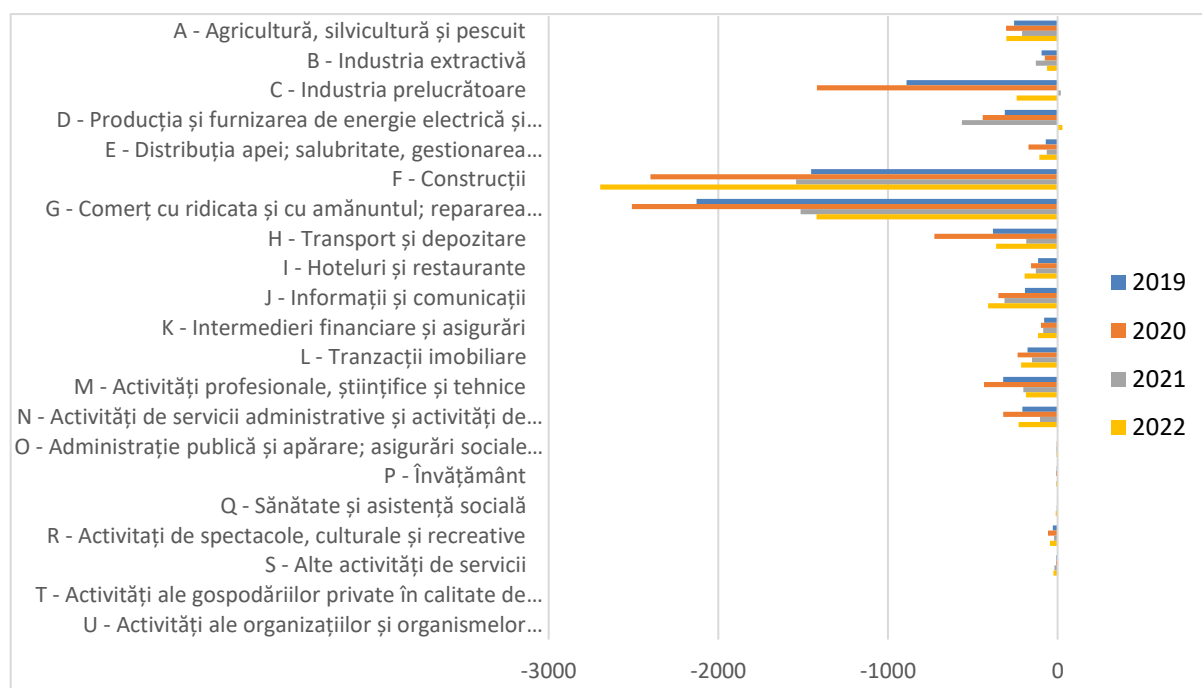
În cazul celorlalte 19 de sectoare de activitate, în primele 9 luni ale anului 2023, au fost încasate sume mai mari decât valorile declarate de contribuabili, cu valori care depășesc sumele

declarate cu 0,13% până la 10,37% din TVA declarat. Cel mai mare excedent la încasare, ca pondere din TVA declarat este înregistrat la nivelul sectorului de activitate *U - Activități ale organizațiilor și organismelor extrateritoriale*, fiind urmat de sectorul de activitate *A - Agricultură, silvicultură și pescuit* (8,99%) și *T - Activități ale gospodăriilor private în calitate de angajator de personal casnic; activități ale gospodăriilor private de producere de bunuri și servicii destinate consumului propriu* (8,10%).

TVA

▪ perioada 2019-2022

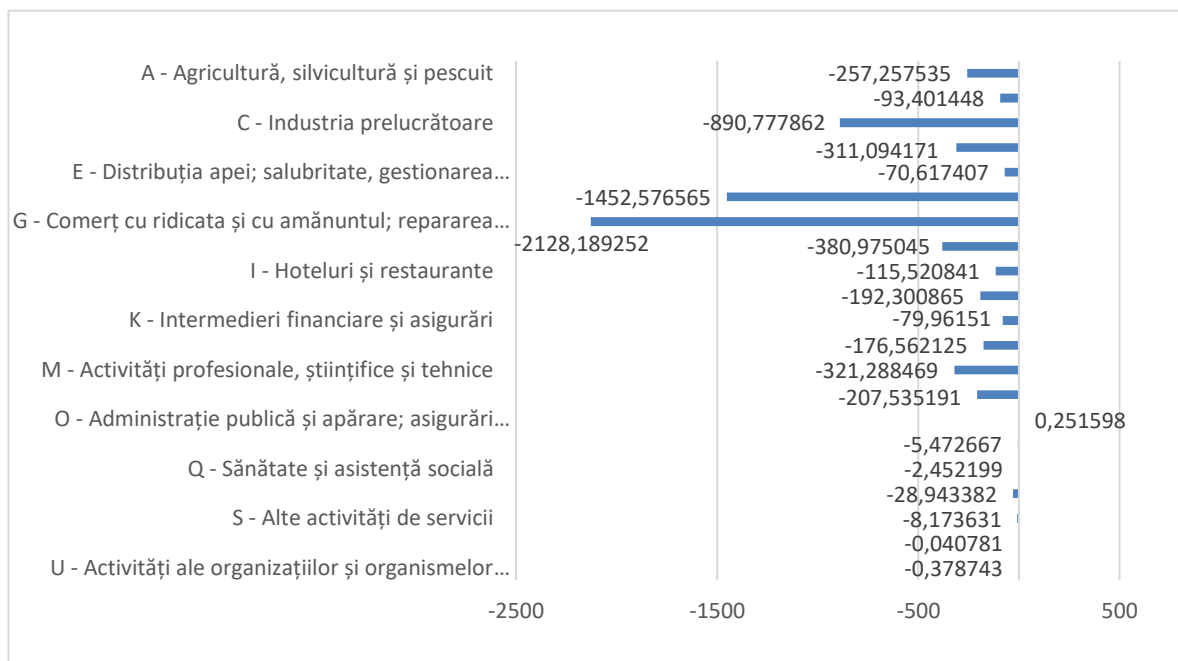
Graficul 1.20 Decalajul de colectare TVA, pe sectoare de activitate după codul CAEN, perioada 2019-2022, milioane lei

Sursa: prelucrarea autorilor, pe baza datelor puse la dispoziție de ANAF prin adresa nr. A_PRS

5.390/21.11.2023

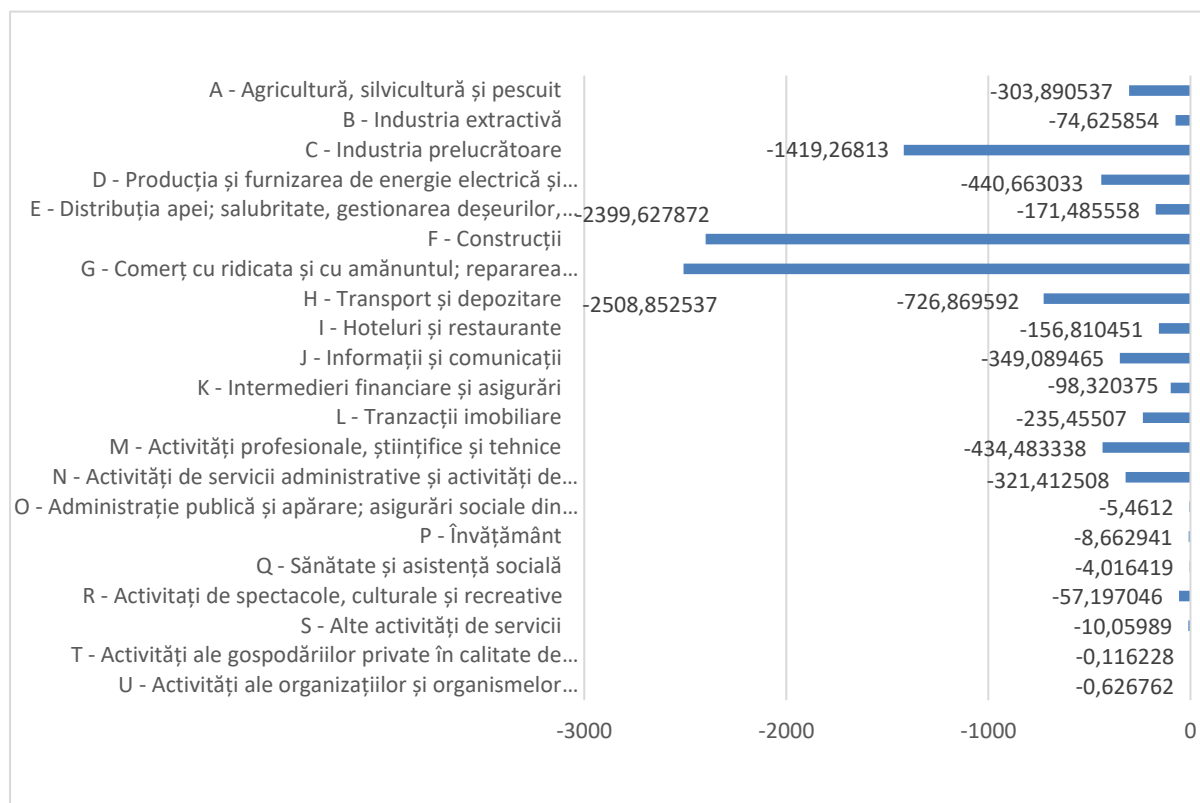
Graficul 1.21 Decalajul de colectare TVA, pe sectoare de activitate după codul CAEN, 2019, milioane lei

Sursa: prelucrarea autorilor, pe baza datelor puse la dispoziție de ANAF prin adresa nr. A_PRS
5.390/21.11.2023

În anul 2019 decalajul de colectare a taxei pe valoare adăugată (calculat ca diferență între TVA încasată și TVA declarată) este negativ, în valoare nominală de 6,6 mld. lei, reprezentând 0,46% din PIB, 3,6% din veniturile fiscale totale potrivit execuției bugetului general consolidat la 31.12.2019 și 6% din taxei pe valoare adăugată declarată în anul 2019.

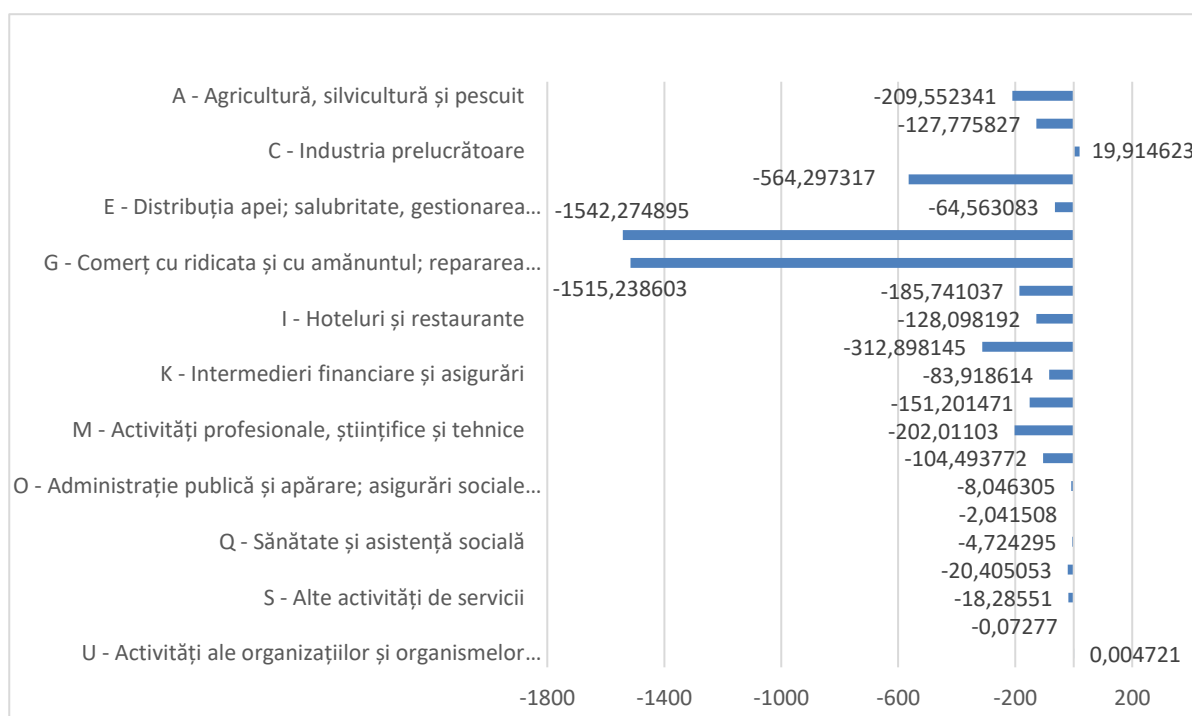
Graficul 1.22 Decalajul de colectare TVA, pe sectoare de activitate după codul CAEN, 2020, milioane lei

Sursa: prelucrarea autorilor, pe baza datelor puse la dispoziție de ANAF prin adresa nr. A_PRS 5.390/21.11.2023

În anul 2020 decalajul de colectare a taxei pe valoare adăugată (*calculat ca diferență între TVA încasată și TVA declarată*) este negativ, în valoare nominală de 9,7 mld. lei, reprezentând 0,92% din PIB, 6,4% din veniturile fiscale totale potrivit execuției bugetului general consolidat la 31.12.2020 și 12% din taxei pe valoare adăugată declarată în anul 2020.

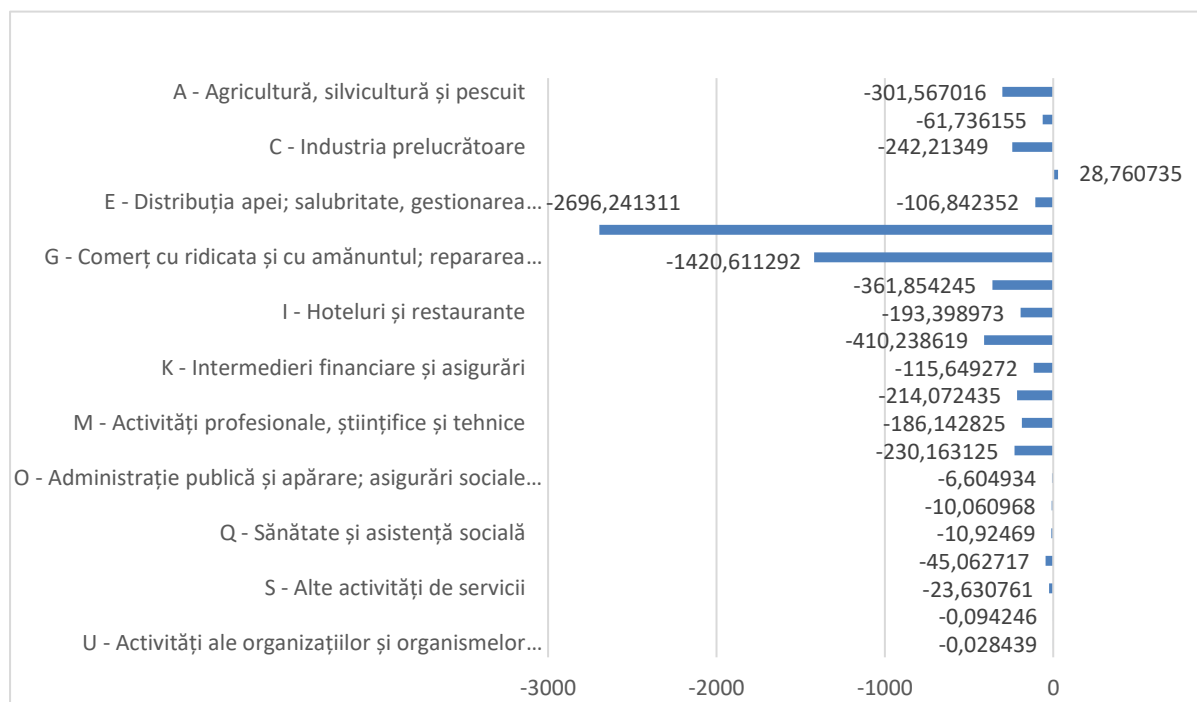
Graficul 1.23 Decalajul de colectare TVA, pe sectoare de activitate după codul CAEN, 2021, milioane lei

Sursa: prelucrarea autorilor, pe baza datelor puse la dispoziție de ANAF prin adresa nr. A_PRS 5.390/21.11.2023

În anul 2021 decalajul de colectare a taxei pe valoare adăugată (calculat ca diferență între TVA încasată și TVA declarată) este negativ, în valoare nominală de 5,2 mld. lei, reprezentând 0,44% din PIB, 2,8% din veniturile fiscale totale potrivit execuție bugetului general consolidat la 31.12.2021 și 5,8% din taxei pe valoare adăugată declarată în anul 2021.

Graficul 1.24 Decalajul de colectare TVA, pe sectoare de activitate după codul CAEN, 2022, milioane lei

Sursa: prelucrarea autorilor, pe baza datelor puse la dispoziție de ANAF prin adresa nr. A_PRS 5.390/21.11.2023

În anul 2022 decalajul de colectare a taxei pe valoare adăugată (calculat ca diferență între TVA încasată și TVA declarată) este negativ, în valoare nominală de 6,6 mld. lei, reprezentând 0,46% din PIB, 3,6% din veniturile fiscale totale potrivit execuției bugetului general consolidat la 31.12.2022 și 6,1% din taxei pe valoare adăugată declarată în anul 2022.

- **perioada ianuarie – septembrie 2023** – concluziile aferente acestei perioade de analiză trebuie interpretate cu precauție având în vedere că este vorba despre un an fiscal neîncheiat.

În primele 9 luni ale anului 2023 decalajul de colectare a TVA (calculat ca diferență între TVA încasat și TVA declarat) este negativ, în valoare nominală de 8 mld. lei, reprezentând 0,51% din PIB, 3,48% din veniturile fiscale totale potrivit execuției bugetului general consolidat la 30.11.2023, 8,53% din veniturile fiscale colectate din TVA până la finele lunii noiembrie a anului 2023 (potrivit execuției bugetului general consolidat la 30.11.2023) și 8,85% din TVA declarat în primele 9 luni ale anului.

La nivelul diviziunilor CAEN și al sectoarelor de activitate au fost înregistrate preponderent decalaje de colectare negative (de aici înainte numite deficite de încasare a TVA), decalaje pozitive de colectare înregistrându-se doar la 5 diviziuni CAEN.

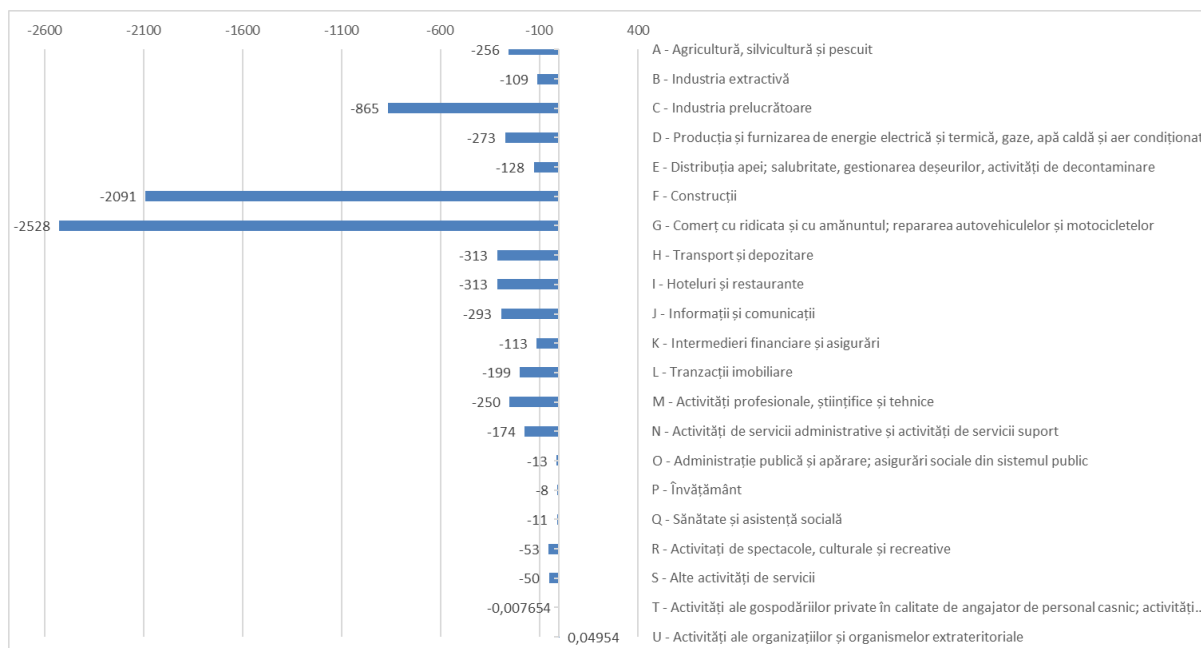
Cel mai mare deficit de încasare a TVA, în sume absolute, corespunde diviziunii CAEN 46 *Comert cu ridicata cu exceptia comertului cu autovehicule si motociclete*, respectiv 1,45 mld. lei, reprezentând 18,06% din total deficit de încasare TVA pe primele 9 luni ale anului 2023 și 6,38% din TVA declarat la nivelul diviziunii CAEN 46.

Cel mai mare deficit la încasarea TVA (74,80%) ca pondere în TVA declarat la nivelul diviziunii CAEN, se evidențiază la diviziunea CAEN 07 *Extractia minereurilor metalifere*. O pondere de peste 40% înregistrându-se și la diviziunile CAEN 36 *Captarea, tratarea si distributia apei* (44,76%) și CAEN 03 *Pescuitul si acvacultura* (41,38%).

Alte 9 diviziuni CAEN înregistrează deficite de încasare a TVA, în primele 9 luni ale anului, cu ponderi situate între 20% și 40% din TVA declarat la nivelul diviziunii CAEN, respectiv:

- 55. Hoteluri si alte facilitati de cazare (39,38%);
- 05. Extractia carbunelui superior si inferior (36,57%);
- 42. Lucrari de geniu civil (33,57%);
- 93. Activitati sportive, recreative si distractive (33,55%);
- 56. Restaurante si alte activitati de servicii de alimentatie (30,85%);
- 01. Agricultura, vanatoare si servicii anexe (30,01%);
- 94. Activitati asociative diverse (28,66%);
- 02. Silvicultura si exploatare forestiera (27,11%);
- 41. Constructii de cladiri (26,63%), în timp ce restul diviziunilor CAEN sunt caracterizate de deficite de încasare a TVA ce variază între 0,01% și 18,6% din TVA declarat la nivelul diviziunii CAEN.

Graficul 1.25 Decalajul de colectare a TVA, pe sectoare de activitate după codul CAEN, ianuarie – septembrie 2023, milioane lei

Sursa: prelucrarea autorilor, pe baza datelor puse la dispoziție de ANAF prin adresa nr. A_PRS 5.390/21.11.2023

Din cele 21 de sectoare de activitate, definite după diviziunile CAEN, 20 au înregistrat, în primele 9 luni ale anului 2023, un deficit de încasare a TVA (Graficul 26), astfel:

- *A - Agricultură, silvicultură și pescuit* (256 mil. lei, reprezentând 29,77% din TVA declarat la nivelul industriei; 0,28% din TVA total declarat la nivelul tuturor sectoarelor de activitate și 3,18% din valoarea totală deficitului de încasare a TVA la nivelul tuturor sectoarelor de activitate). În cadrul industriei toate diviziunile CAEN au înregistrat deficit de încasare a TVA;
- *B - Industria extractivă* (109 mil. lei, reprezentând 5,43% din TVA declarat la nivelul industriei; 0,12% din TVA total declarat la nivelul tuturor sectoarelor de activitate și 1,36% din valoarea totală deficitului de încasare a TVA la nivelul tuturor sectoarelor de activitate). În cadrul industriei toate diviziunile CAEN au înregistrat deficit de încasare a TVA;
- *C - Industria prelucrătoare* (865 mil. lei, reprezentând 6,02% din TVA declarat la nivelul industriei; 0,95% din TVA total declarat la nivelul tuturor sectoarelor de activitate și 10,75% din valoarea totală deficitului de încasare a TVA la nivelul tuturor sectoarelor de activitate). În cadrul industriei majoritatea diviziunilor CAEN au

înregistrat deficit de încasare a TVA, cu o excepție: 19. Fabricarea produselor de cocserie și a produselor obținute din prelucrarea titeiului;

- *D - Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat* (273 mil. lei, reprezentând 4,61% din TVA declarat la nivelul industriei; 0,30% din TVA total declarat la nivelul tuturor sectoarelor de activitate și 3,40% din valoarea totală deficitului de încasare a TVA la nivelul tuturor sectoarelor de activitate). În cadrul industriei singura diviziune CAEN din componența sectorului de activitate a înregistrat deficit de încasare a TVA;
- *E - Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare* (128 mil. lei, reprezentând 17,21% din TVA declarat la nivelul industriei; 0,14% din TVA total declarat la nivelul tuturor sectoarelor de activitate și 1,60% din valoarea totală deficitului de încasare a TVA la nivelul tuturor sectoarelor de activitate); În cadrul industriei 3 diviziuni CAEN din componența sectorului de activitate au înregistrat deficit de încasare a TVA (36. Captarea, tratarea și distribuția apei, înregistrând cel mai mare deficit ca pondere în declarat la nivelul diviziunii), iar o diviziune a înregistrat excedent de încasare (39. Activități și servicii de decontaminare);
- *F – Construcții* (2091 mil. lei, reprezentând 24,81% din TVA declarat la nivelul industriei; 2,30% din TVA total declarat la nivelul tuturor sectoarelor de activitate și 25,98% din valoarea totală deficitului de încasare a TVA la nivelul tuturor sectoarelor de activitate); În cadrul industriei cele 3 diviziuni CAEN din componența sectorului de activitate au înregistrat deficit de încasare a TVA (41. Construcții de clădiri; 42. Lucrări de geniu civil; 43. Lucrări speciale de construcții);
- *G - Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor* (2528 mil. lei, reprezentând 6,56% din TVA declarat la nivelul sectorului; 2,78% din TVA total declarat la nivelul tuturor sectoarelor de activitate și 31,41% din valoarea totală deficitului de încasare a TVA la nivelul tuturor sectoarelor de activitate). În cadrul industriei cele 3 diviziuni CAEN din componența sectorului de activitate au înregistrat deficit de încasare a TVA (45. Comerț cu ridicata și cu amănuntul, întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor; 46. Comerț cu ridicata cu excepția comerțului cu autovehicule și motociclete; 47. Comerț cu amănuntul, cu excepția autovehiculelor și motocicletelor);
- *H - Transport și depozitare* (313 mil. lei, reprezentând 8,93% din TVA declarat la nivelul industriei; 0,34% din TVA total declarat la nivelul tuturor sectoarelor de

activitate și 3,89% din valoarea totală deficitului de încasare a TVA la nivelul tuturor sectoarelor de activitate); În cadrul industriei 4 diviziuni CAEN din componența sectorului de activitate au înregistrat deficit de încasare a TVA, iar o diviziune a înregistrat excedent de încasare (51. Transporturi aeriene);

- *I - Hoteluri și restaurante* (313 mil. lei, reprezentând 33,38% din TVA declarat la nivelul industriei; 0,34% din TVA total declarat la nivelul tuturor sectoarelor de activitate și 3,90% din valoarea totală deficitului de încasare a TVA la nivelul tuturor sectoarelor de activitate). În cadrul industriei toate diviziunile CAEN au înregistrat deficit de încasare a TVA;
- *J - Informații și comunicații* (293 mil. lei, reprezentând 8,12% din TVA declarat la nivelul industriei; 0,32% din TVA total declarat la nivelul tuturor sectoarelor de activitate și 3,65% din valoarea totală deficitului de încasare a TVA la nivelul tuturor sectoarelor de activitate). În cadrul industriei toate diviziunile CAEN au înregistrat deficit de încasare a TVA;
- *K - Intermedieri financiare și asigurări* (113 mil. lei, reprezentând 6,11% din TVA declarat la nivelul sectorului; 0,13% din TVA total declarat la nivelul tuturor sectoarelor de activitate și 1,41% din valoarea totală deficitului de încasare a TVA la nivelul tuturor sectoarelor de activitate). În cadrul industriei majoritatea diviziunilor CAEN au înregistrat deficit de încasare a TVA, cu o excepție: 65. Activități de asigurări, reasigurări și ale fondurilor de pensii (cu excepția celor din sistemul public de asigurări sociale);
- *L - Tranzacții imobiliare* (199 mil. lei, reprezentând 13,39% din TVA declarat la nivelul industriei; 0,22% din TVA total declarat la nivelul tuturor sectoarelor de activitate și 2,48% din valoarea totală deficitului de încasare a TVA la nivelul tuturor sectoarelor de activitate). În cadrul industriei singura diviziune CAEN din componența sectorului de activitate a înregistrat deficit de încasare a TVA;
- *M - Activități profesionale, științifice și tehnice* (250 mil. lei, reprezentând 5,05% din TVA declarat la nivelul sectorului; 0,28% din TVA total declarat la nivelul tuturor sectoarelor de activitate și 3,12% din valoarea totală deficitului de încasare a TVA la nivelul tuturor sectoarelor de activitate). În cadrul industriei majoritatea diviziunilor CAEN au înregistrat deficit de încasare a TVA, cu o excepție: 70. Activități ale direcțiilor (centralelor), birourilor administrative centralizate; activități de management și de consultanță în management);

- *N - Activități de servicii administrative și activități de servicii suport* (174 mil. lei, reprezentând 6,28% din TVA declarat la nivelul sectorului; 0,19% din TVA total declarat la nivelul tuturor sectoarelor de activitate și 2,17% din valoarea totală deficitului de încasare a TVA la nivelul tuturor sectoarelor de activitate). În cadrul industriei toate diviziunile CAEN au înregistrat deficit de încasare a TVA;
- *O - Administrație publică și apărare; asigurări sociale din sistemul public* (13 mil. lei, reprezentând 18,61% din TVA declarat la nivelul sectorului și 0,01% din valoarea totală deficitului de încasare a TVA la nivelul tuturor sectoarelor de activitate). În cadrul industriei singura diviziune CAEN din componența sectorului de activitate a înregistrat deficit de încasare a TVA;
- *P – Învățământ* (8 mil. lei, reprezentând 6,67% din TVA declarat la nivelul sectorului și 0,01% din valoarea totală deficitului de încasare a TVA la nivelul tuturor sectoarelor de activitate). În cadrul industriei singura diviziune CAEN din componența sectorului de activitate a înregistrat deficit de încasare a TVA;
- *Q - Sănătate și asistență socială* (11 mil. lei, reprezentând 11,60% din TVA declarat la nivelul sectorului și 0,01% din valoarea totală deficitului de încasare a TVA la nivelul tuturor sectoarelor de activitate). În cadrul industriei toate diviziunile CAEN au înregistrat deficit de încasare a TVA;
- *R - Activități de spectacole, culturale și recreative* (53 mil. lei, reprezentând 20,74% din TVA declarat la nivelul sectorului; 0,06% din TVA total declarat la nivelul tuturor sectoarelor de activitate și 0,66% din valoarea totală deficitului de încasare a TVA la nivelul tuturor sectoarelor de activitate). În cadrul industriei toate diviziunile CAEN au înregistrat deficit de încasare a TVA;
- *S - Alte activități de servicii* (50 mil. lei, reprezentând 14,93% din TVA declarat la nivelul sectorului; 0,06% din TVA total declarat la nivelul tuturor sectoarelor de activitate și 0,63% din valoarea totală deficitului de încasare a TVA la nivelul tuturor sectoarelor de activitate). În cadrul industriei toate diviziunile CAEN au înregistrat deficit de încasare a TVA;
- *T - Activități ale gospodăriilor private în calitate de angajator de personal casnic; activități ale gospodăriilor private de producere de bunuri și servicii destinate consumului propriu* (7,654 mii. lei, reprezentând 1,40% din TVA declarat la nivelul sectorului). În cadrul industriei toate diviziunile CAEN au înregistrat deficit de încasare a TVA.

Astfel, cel mai mare deficit de încasare a TVA, în sume absolute, revine sectorului G - Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor (2528 mil. lei), urmat de F – Construcții (2091 mil. lei), respectiv de C - Industria prelucrătoare (865 mil. lei).

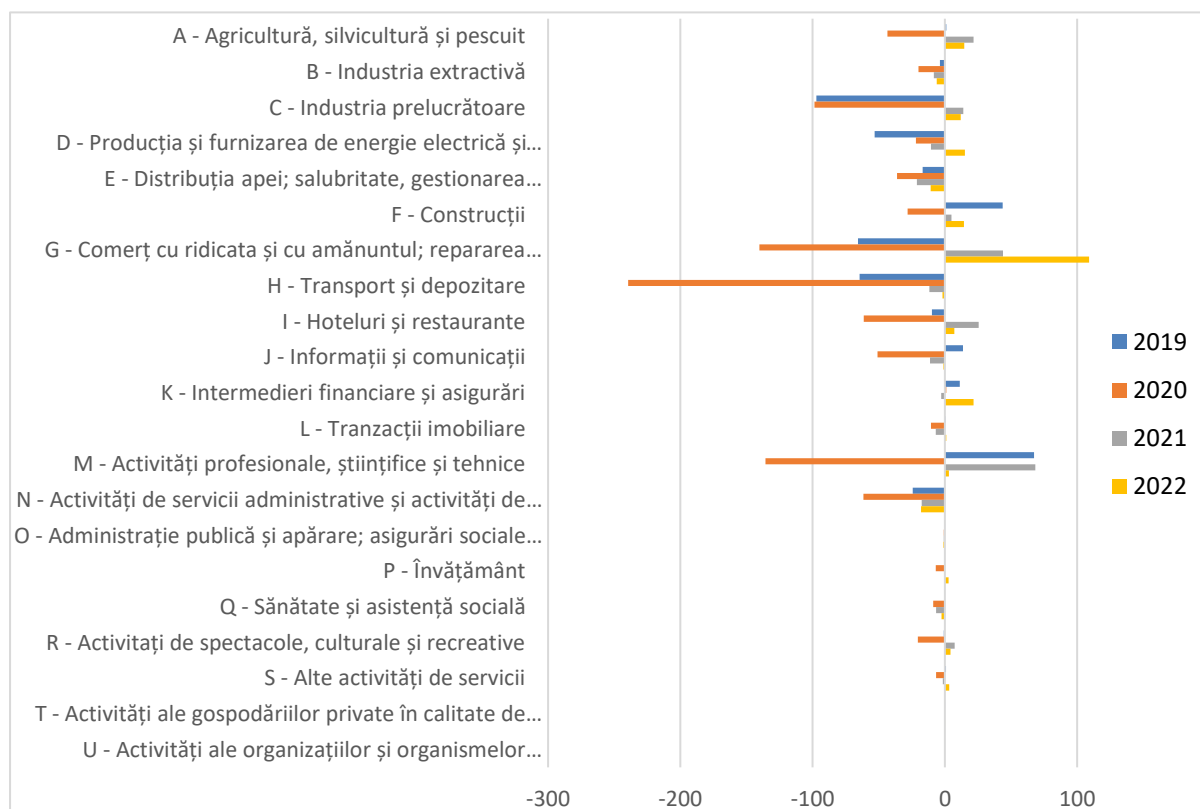
Din perspectiva contribuției la încasarea TVA la nivelul sectorului de activitate, cea mai semnificativă pondere a deficitului de încasare a TVA în total TVA declarat la nivel de sector se înregistrează în sectorul de activitate I - *Hoteluri și restaurante* (33,38%), urmat de A - *Agricultură, silvicultură și pescuit* (29,77%), respectiv de F – *Construcții* (24,81%).

La nivelul sectorului de activitate U - *Activități ale organizațiilor și organismelor extrateritoriale*, în primele 9 luni ale anului 2023, au fost încasate sume mai mari decât valorile declarate de contribuabili, 49,5 mii. lei excedent la încasare, reprezentând 4,83% din TVA declarat la nivelul sectorului de activitate.

CASS

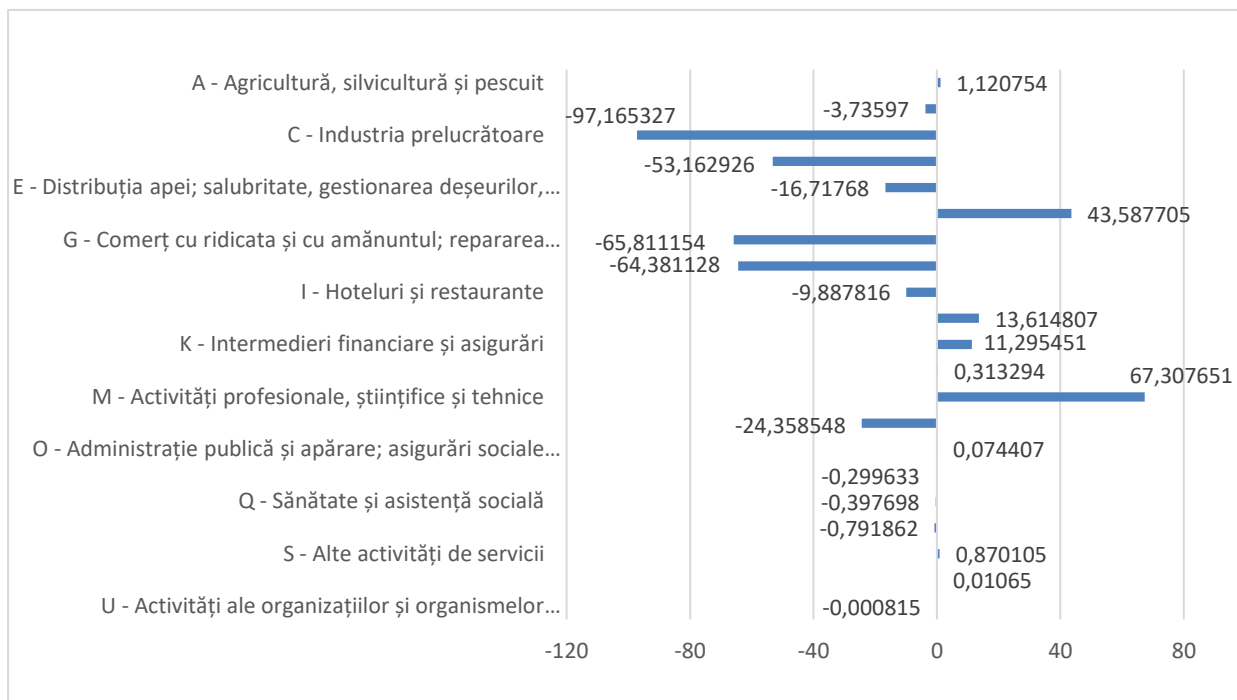
▪ perioada 2019-2022

Graficul 1.26 Decalajul de colectare CASS, pe sectoare de activitate după codul CAEN, perioada 2019-2022, milioane lei

Sursa: prelucrarea autorilor, pe baza datelor puse la dispoziție de ANAF prin adresa nr. A_PRS 5.390/21.11.2023

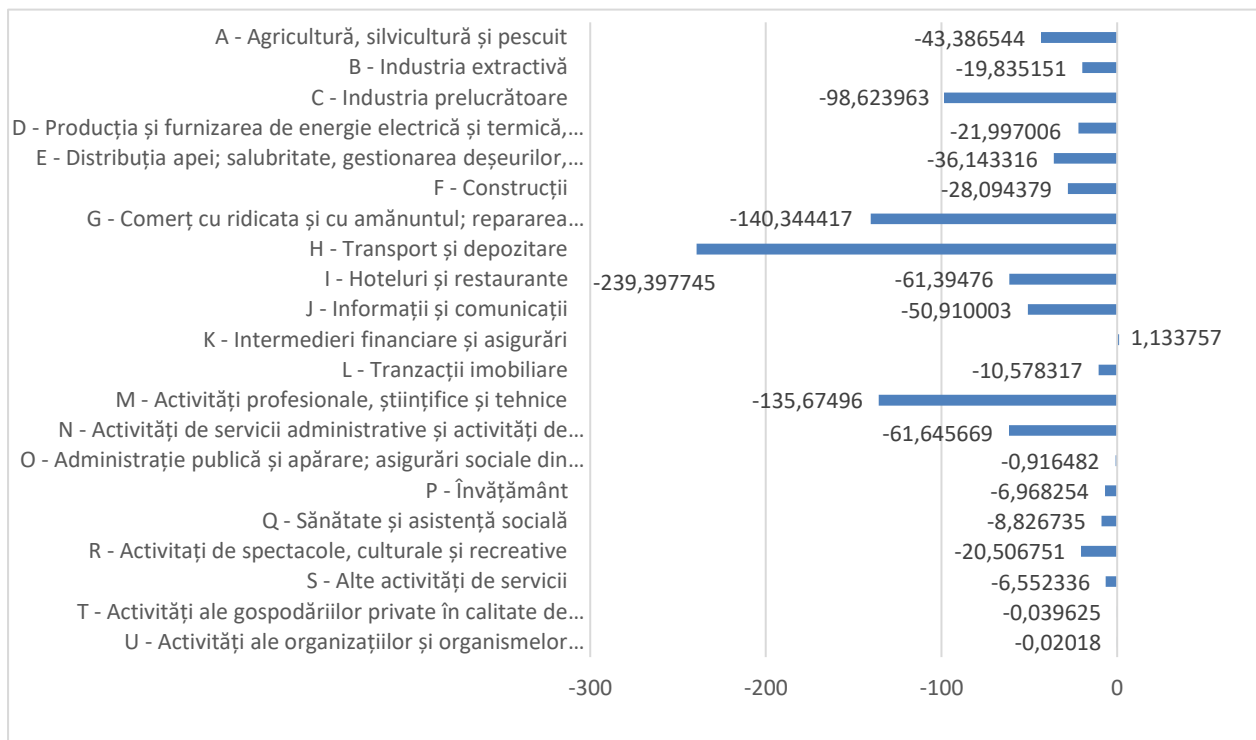
Graficul 1.27 Decalajul de colectare CASS, pe sectoare de activitate după codul CAEN, 2019, milioane lei

Sursa: prelucrarea autorilor, pe baza datelor puse la dispoziție de ANAF prin adresa nr. A_PRS 5.390/21.11.2023

În anul 2019 decalajul de colectare a CASS (calculat ca diferență între CASS încasată și CASS declarată) este negativ, în valoare nominală de 199 mil. lei, reprezentând 0,02% din PIB, 0,12% din veniturile fiscale totale potrivit execuție bugetului general consolidat la 31.12.2019 și 0,83% din CASS declarată în anul 2019.

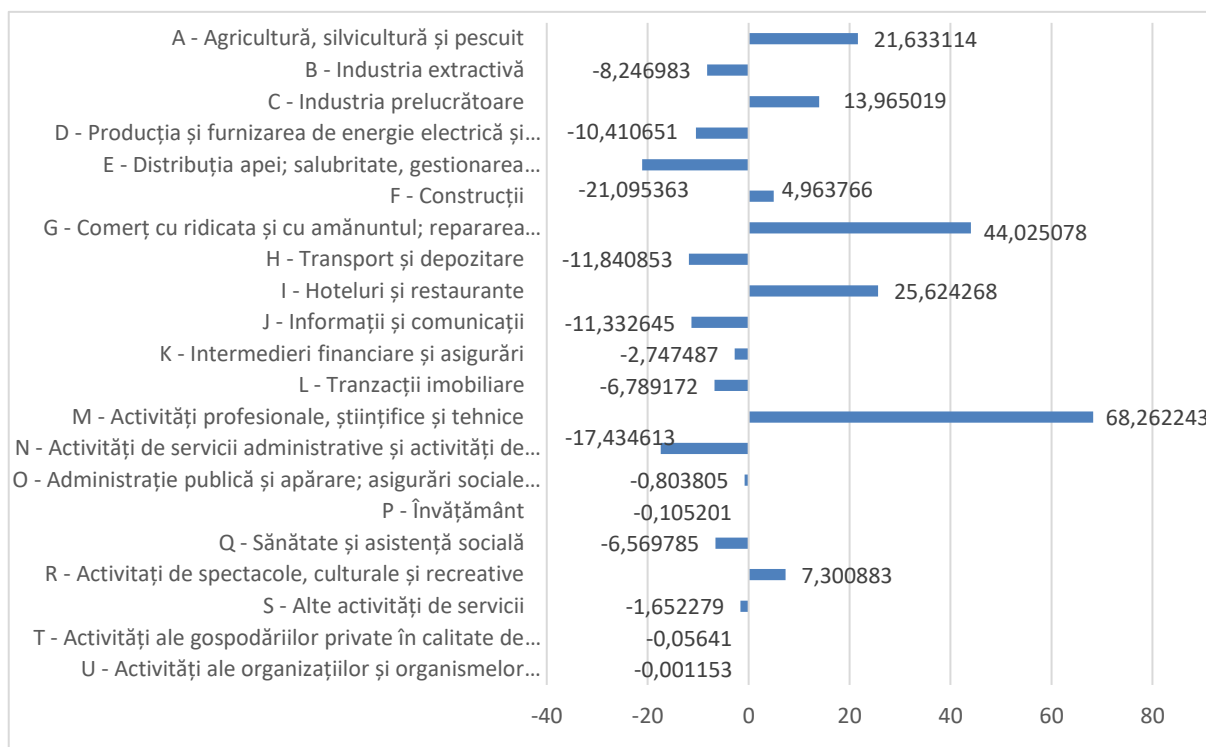
Graficul 1.28 Decalajul de colectare CASS, pe sectoare de activitate după codul CAEN, 2020, milioane lei

Sursa: prelucrarea autorilor, pe baza datelor puse la dispoziție de ANAF prin adresa nr. A_PRS 5.390/21.11.2023

În anul 2020 decalajul de colectare a CASS (calculat ca diferență între CASS încasată și CASS declarată) este negativ, în valoare nominală de 991 mil. lei, reprezentând 0,9% din PIB, 0,65% din veniturile fiscale totale potrivit execuție bugetului general consolidat la 31.12.2020 și 4,2% din CASS declarată în anul 2020.

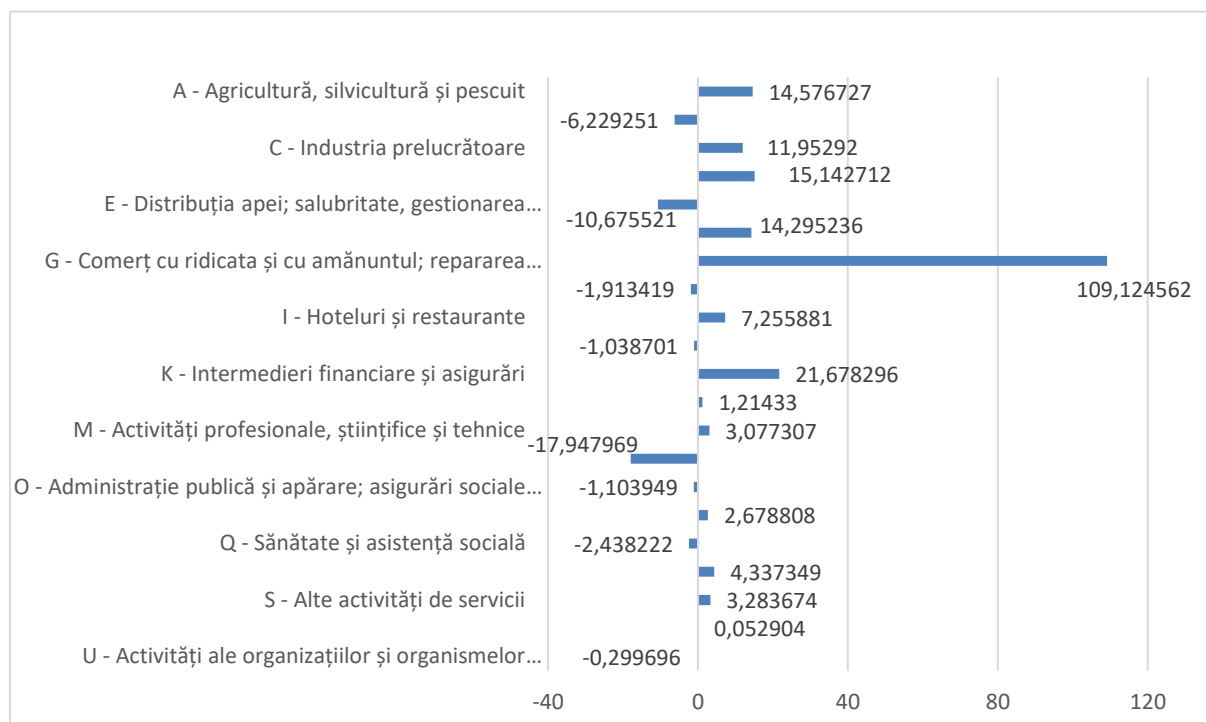
Graficul 1.29 Decalajul de colectare CASS, pe sectoare de activitate după codul CAEN, 2021, milioane lei

Sursa: prelucrarea autorilor, pe baza datelor puse la dispoziție de ANAF prin adresa nr. A_PRS 5.390/21.11.2023

În anul 2021 decalajul de colectare a CASS (calculat ca diferență între CASS încasată și CASS declarată) este pozitiv, în valoare nominală de 87 mil. lei, reprezentând 0,01% din PIB, 0,05% din veniturile fiscale totale potrivit execuție bugetului general consolidat la 31.12.2021 și 0,34% din CASS declarată în anul 2021.

Graficul 1.30 Decalajul de colectare CASS, pe sectoare de activitate după codul CAEN, 2022, milioane lei

Sursa: prelucrarea autorilor, pe baza datelor puse la dispoziție de ANAF prin adresa nr. A_PRS 5.390/21.11.2023

În anul 2022 decalajul de colectare a CASS (calculat ca diferență între CASS încasată și CASS declarată) este pozitiv, în valoare nominală de 167 mil. lei, reprezentând 0,01% din PIB, 0,09% din veniturile fiscale totale potrivit execuție bugetului general consolidat la 31.12.2022 și 0,59% din CASS declarată în anul 2022.

- **perioada ianuarie – septembrie 2023** – concluziile aferente acestei perioade de analiză trebuie interpretate cu precauție având în vedere că este vorba despre un an fiscal neîncheiat.

În primele 9 luni ale anului 2023 decalajul de colectare a CASS (calculat ca diferență între CASS încasat și CASS declarat) este negativ, în valoare nominală de 81 mil. lei, reprezentând 0,01% din PIB, 0,04% din veniturile fiscale totale potrivit execuție bugetului general consolidat la 30.11.2023 și 0,33% din CASS declarat în primele 9 luni ale anului.

La nivelul diviziunilor CAEN și al sectoarelor de activitate au fost înregistrate atât decalaje de colectare negative (de aici înainte numite deficite de încasare a CASS), cât și decalaje pozitive de colectare.

Cel mai mare deficit de încasare a CASS, în sume absolute, corespunde diviziunii CAEN 46 *Comert cu ridicata cu excepția comerțului cu autovehicule și motociclete*, respectiv 99 mil. lei, reprezentând 122,23% din total deficit de încasare CASS pe primele 9 luni ale anului 2023 și 2,55% din CASS declarat la nivelul diviziunii CAEN 46.

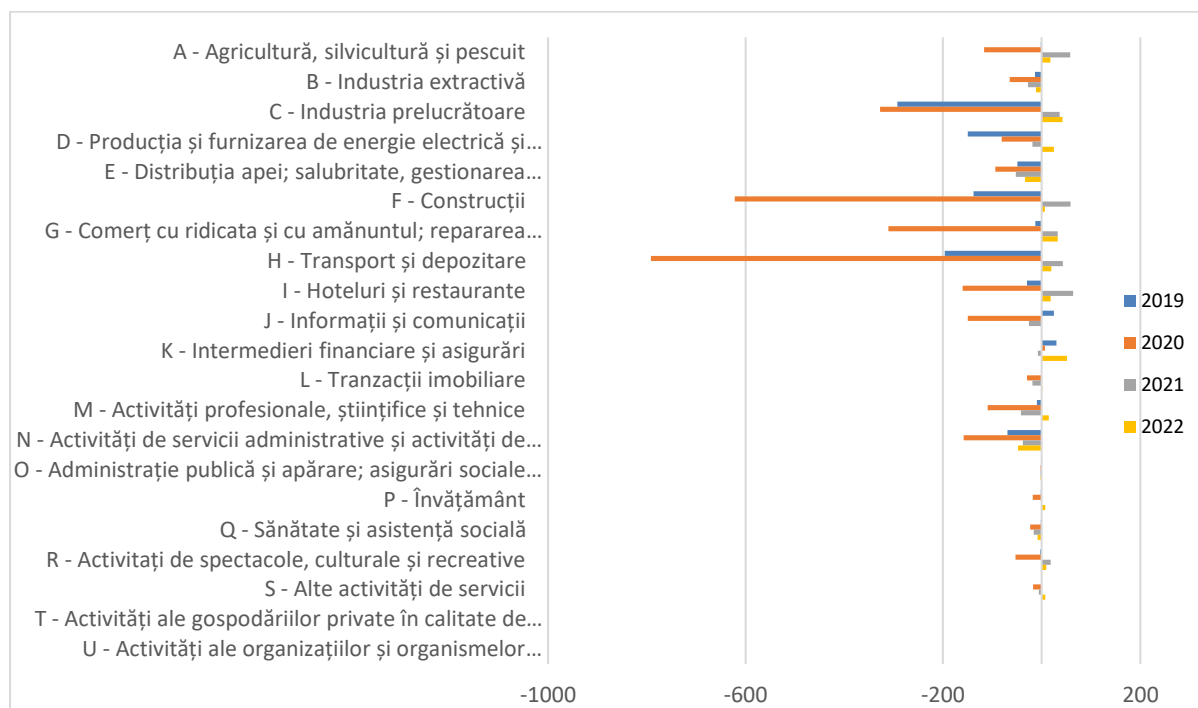
Cel mai mare deficit la încasarea CASS (33,75%) ca pondere în CASS declarat la nivelul diviziunii CAEN, se evidențiază la diviziunea CAEN 05 *Extractia carbunelui superior și inferior*. O pondere de peste 10% înregistrându-se și la diviziunea CAEN 60. *Activități de difuzare și transmitere de programe* (10,21%).

Alte 31 diviziuni CAEN înregistrează deficite de încasare a CASS, în primele 9 luni ale anului, cu ponderi situate între 0,02% și 8% din CASS declarat la nivelul diviziunii CAEN.

CAS

▪ perioada 2019-2022

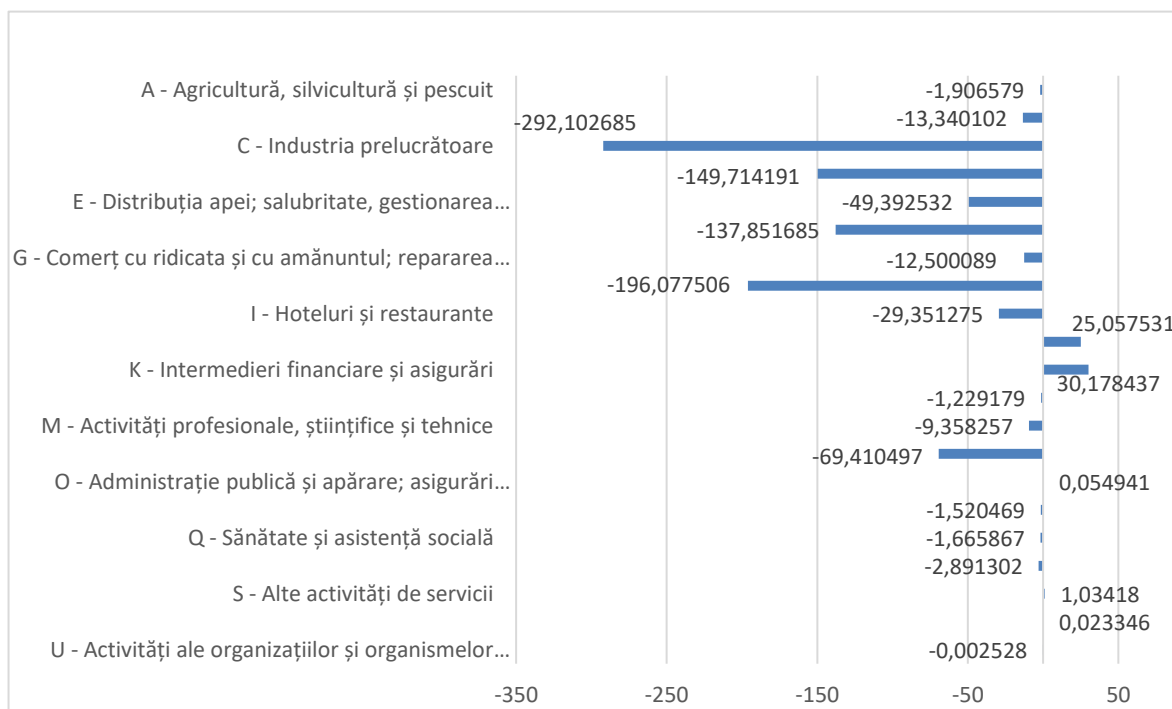
Graficul 1.31 Decalajul de colectare CAS, pe sectoare de activitate după codul CAEN, perioada 2019-2022, milioane lei

Sursa: prelucrarea autorilor, pe baza datelor puse la dispoziție de ANAF prin adresa nr. A_PRS

5.390/21.11.2023

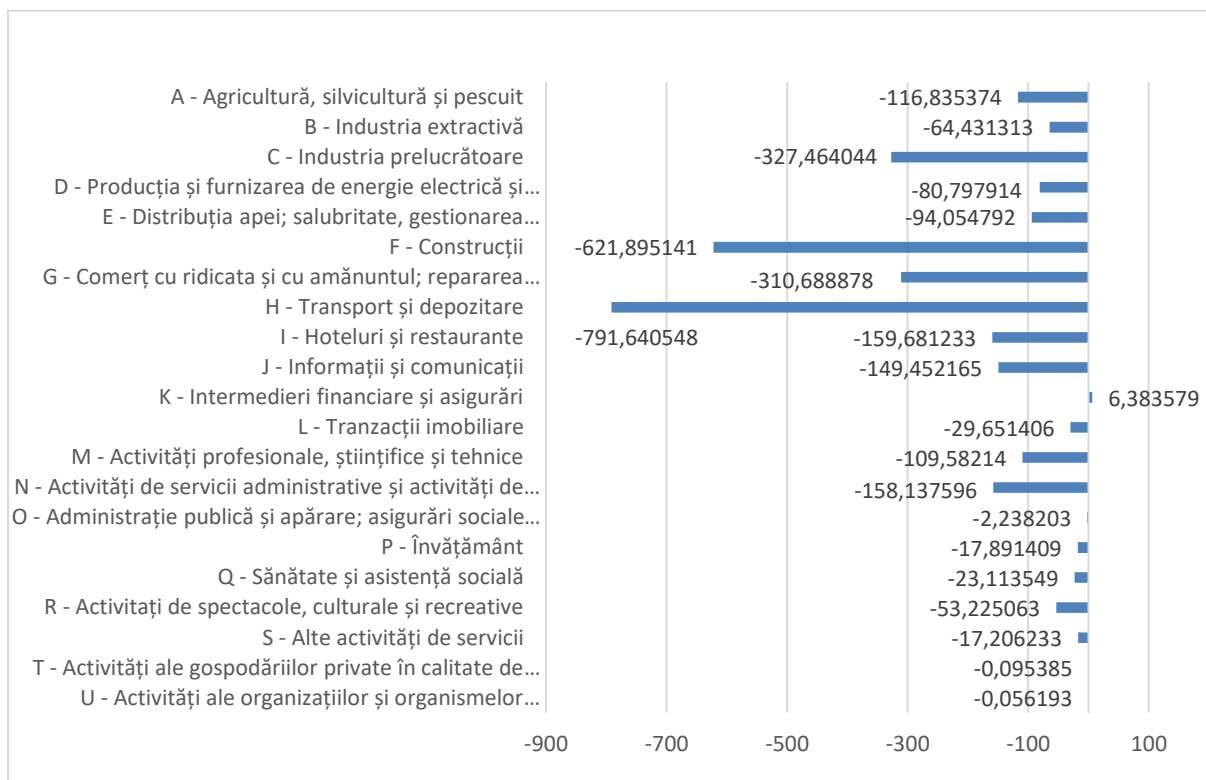
Graficul 1.32 Decalajul de colectare CAS, pe sectoare de activitate după codul CAEN, 2019, milioane lei

Sursa: prelucrarea autorilor, pe baza datelor puse la dispoziție de ANAF prin adresa nr. A_PRS 5.390/21.11.2023

În anul 2019 decalajul de colectare a CAS (calculat ca diferență între CAS încasată și CAS declarată) este negativ, în valoare nominală de 912 mil. lei, reprezentând 0,09% din PIB, 0,58% din veniturile fiscale totale potrivit execuției bugetului general consolidat la 31.12.2019 și 1,66% din CAS declarată în anul 2019.

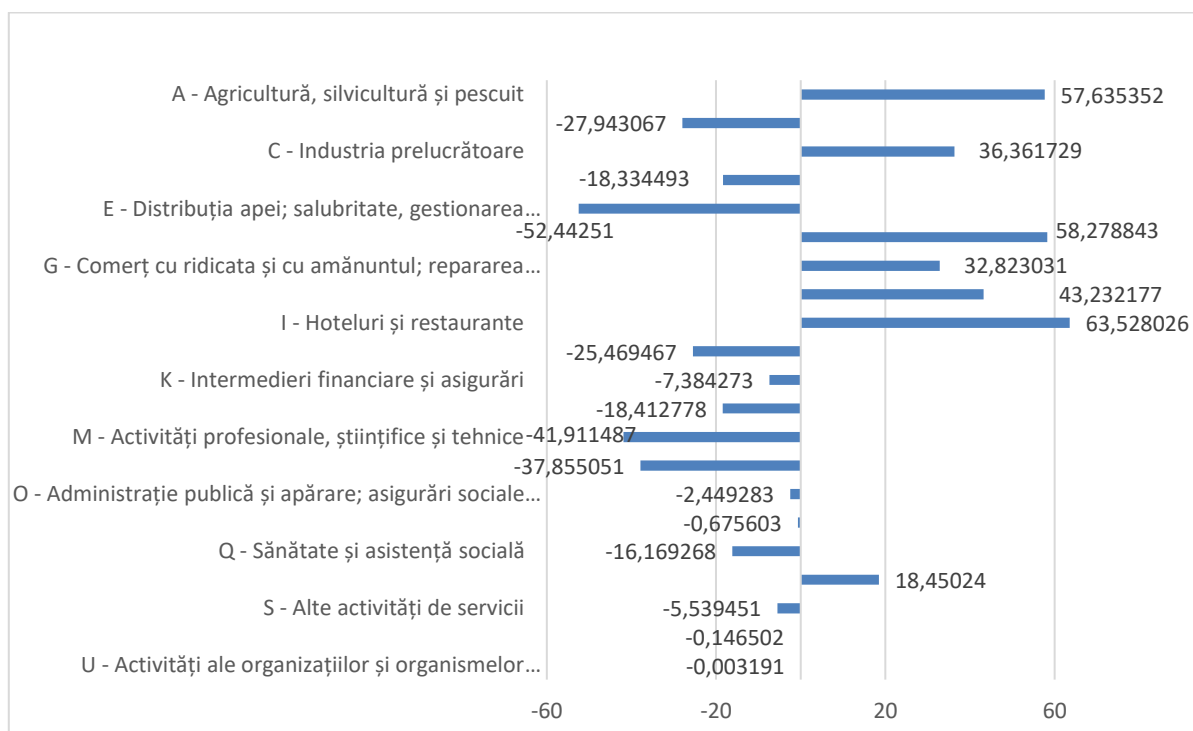
Graficul 1.33 Decalajul de colectare CAS, pe sectoare de activitate după codul CAEN, 2020, milioane lei

Sursa: prelucrarea autorilor, pe baza datelor puse la dispoziție de ANAF prin adresa nr. A_PRS
5.390/21.11.2023

În anul 2020 decalajul de colectare a CAS (calculat ca diferență între CAS încasată și CAS declarată) este negativ, în valoare nominală de 3.122 mil. lei, reprezentând 0,3% din PIB, 2,06% din veniturile fiscale totale potrivit execuție bugetului general consolidat la 31.12.2020 și 5,5% din CAS declarată în anul 2020.

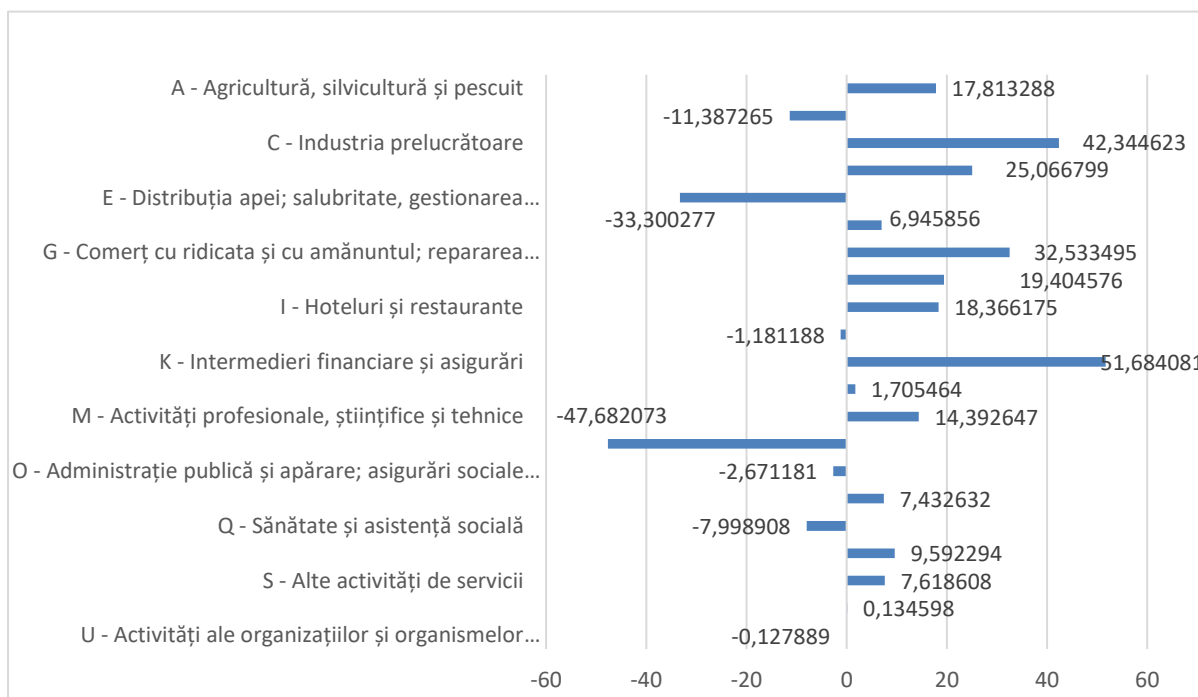
Graficul 1.34 Decalajul de colectare CAS, pe sectoare de activitate după codul CAEN, 2021, milioane lei

Sursa: prelucrarea autorilor, pe baza datelor puse la dispoziție de ANAF prin adresa nr. A_PRS 5.390/21.11.2023

În anul 2021 decalajul de colectare a CAS (calculat ca diferență între CAS încasată și CAS declarată) este pozitiv, în valoare nominală de 56 mil. lei, reprezentând 0,01% din PIB, 0,03% din veniturile fiscale totale potrivit execuție bugetului general consolidat la 31.12.2021 și 0,09% din CAS declarată în anul 2021.

Graficul 1.35 Decalajul de colectare CAS, pe sectoare de activitate după codul CAEN, 2022, milioane lei

Sursa: prelucrarea autorilor, pe baza datelor puse la dispoziție de ANAF prin adresa nr. A_PRS 5.390/21.11.2023

În anul 2022 decalajul de colectare a CAS (calculat ca diferență între CAS încasată și CAS declarată) este negativ, în valoare nominală de 151 mil. lei, reprezentând 0,13% din PIB, 0,08% din veniturile fiscale totale potrivit execuției bugetului general consolidat la 31.12.2022 și 0,21% din CAS declarată în anul 2022.

- **perioada ianuarie – septembrie 2023** – concluziile aferente acestei perioade de analiză trebuie interpretate cu precauție având în vedere că este vorba despre un an fiscal neîncheiat.

În primele 9 luni ale anului 2023 decalajul de colectare a CAS (calculat ca diferență între CAS încasat și CAS declarat) este negativ, în valoare nominală de 42 mil. lei, reprezentând 0,02% din veniturile fiscale totale potrivit execuției bugetului general consolidat la 30.11.2023 și 0,07% din CAS declarat în primele 9 luni ale anului.

La nivelul diviziunilor CAEN și al sectoarelor de activitate au fost înregistrate atât decalaje de colectare negative (de aici înainte numite deficite de încasare a CAS), cât și decalaje pozitive de colectare.

Cel mai mare deficit de încasare a CAS, în sume absolute, corespunde diviziunii CAEN 29 *Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor*, respectiv 48 mil. lei, reprezentând 113,75% din total deficit de încasare CAS pe primele 9 luni ale anului 2023 și 1,77% din CAS declarat la nivelul diviziunii CAEN 29.

Cel mai mare deficit la încasarea CAS (34,76%) ca pondere în CAS declarat la nivelul diviziunii CAEN, se evidențiază la diviziunea CAEN 05 *Extractia carbunelui superior și inferior*. O pondere de peste 10% înregistrându-se și la diviziunea CAEN 07. *Extractia minereurilor metalifere* (11,67%).

Total impozite (impozit pe profit, impozit pe venitul microîntreprinderilor, impozit pe venit, TVA, CASS ȘI CAS)

- *perioada ianuarie – septembrie 2023 – concluziile aferente acestei perioade de analiză trebuie interpretate cu precauție având în vedere că este vorba despre un an fiscal neîncheiat.*

În primele 9 luni ale anului 2023 decalajul de colectare a impozitelor totale (*calculat ca diferență între total impozite încasat și total impozite declarat*) este negativ, în valoare nominală de 8 mld. lei, reprezentând 0,51% din PIB, 3,50% din veniturile fiscale totale potrivit execuție bugetului general consolidat la 30.11.2023, și 3,72% din total impozite declarat în primele 9 luni ale anului.

La nivelul diviziunilor CAEN și al sectoarelor de activitate au fost înregistrate preponderent decalaje de colectare negative (de aici înainte numite deficite de încasare a total impozite), decalaje pozitive de colectare înregistrându-se doar la 17 diviziuni CAEN.

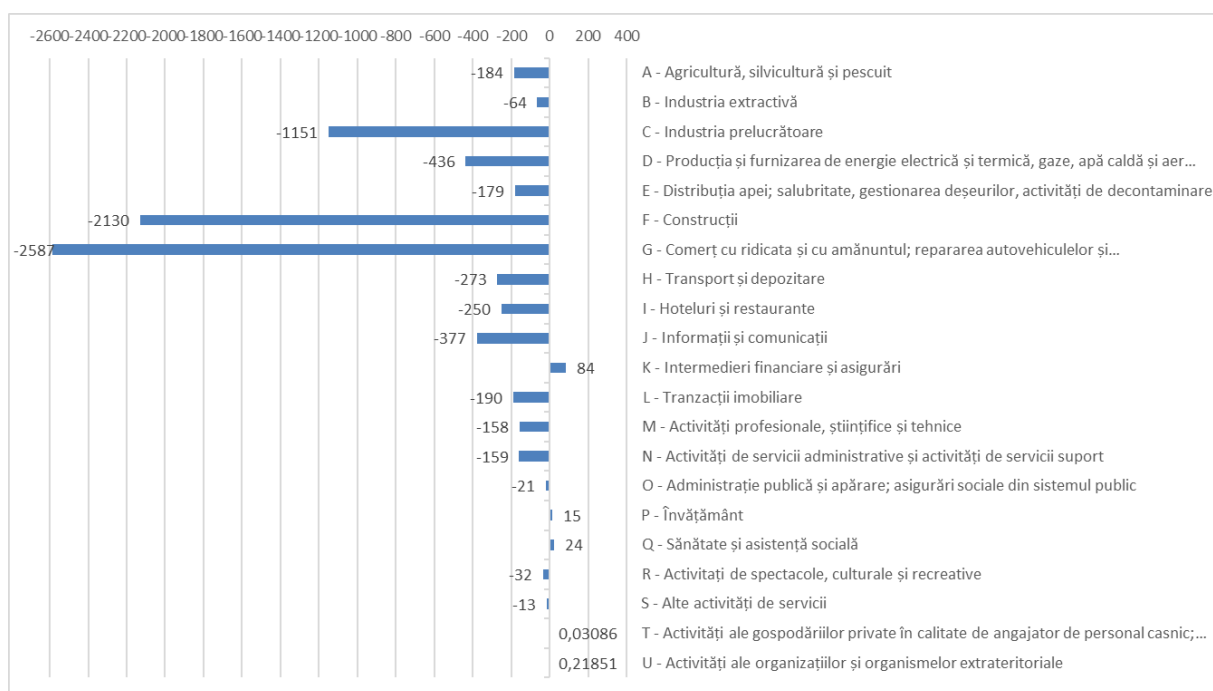
Cel mai mare deficit de încasare a total impozite, în sume absolute, corespunde diviziunii CAEN 46 *Comert cu ridicata cu excepția comerțului cu autovehicule și motociclete*, respectiv 1,56 mld. lei, reprezentând 19,36% din total deficit de încasare total impozite pe primele 9 luni ale anului 2023 și 4,30% din total impozite declarat la nivelul diviziunii CAEN 46.

Cel mai mare deficit la încasarea total impozite (30,92%) ca pondere în total impozite declarat la nivelul diviziunii CAEN, se evidențiază la diviziunea CAEN 05 *Extractia carbunelui superior și inferior*. O pondere de peste 20% înregistrându-se și la diviziunea CAEN 07 *Extractia minereurilor metalifere* (21,49%).

Alte 69 diviziuni CAEN înregistrează deficite de încasare a total impozite, în primele 9 luni ale anului, cu ponderi situate între 0,04% și 20% din total impozite declarat la nivelul diviziunii CAEN, dintre care 4 diviziuni CAEN înregistrează deficite de încasare de peste 10% din total impozite declarat la nivelul diviziunii, astfel:

- 42. Lucrari de geniu civil (19,72%);
- 41. Constructii de cladiri (14,10%);
- 84. Administratie publica si aparare; asigurari sociale din sistemul public (10,76%);
- 03. Pescuitul si acvacultura (10,67%).

Graficul 1.36 Decalajul de colectare a total impozite, pe sectoare de activitate după codul CAEN, ianuarie – septembrie 2023, milioane lei

Sursa: prelucrarea autorilor, pe baza datelor puse la dispoziție de ANAF prin adresa nr. A_PRS 5.390/21.11.2023

Din cele 21 de sectoare de activitate, definite după diviziunile CAEN, 16 au înregistrat, în primele 9 luni ale anului 2023, un deficit de încasare a total impozite (Graficul 37). Primele 5 sectoare din perspectiva dimensiunii deficitului de încasare total impozite sunt următoarele:

- *G - Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor* (2587 mil. lei, reprezentând 3,98% din total impozite declarat la nivelul sectorului; 1,19% din total impozite declarat la nivelul tuturor sectoarelor de activitate și 31,99%

din valoarea totală deficitului de încasare a total impozite la nivelul tuturor sectoarelor de activitate). În cadrul industriei cele 3 diviziuni CAEN din componența sectorului de activitate au înregistrat deficit de încasare a total impozite (45. Comerț cu ridicata și cu amănuntul, întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor; 46. Comerț cu ridicata cu excepția comerțului cu autovehicule și motociclete; 47. Comerț cu amănuntul, cu excepția autovehiculelor și motocicletelor);

- *F – Construcții* (2130 mil. lei, reprezentând 13,39% din total impozite declarat la nivelul industriei; 0,98% din total impozite declarat la nivelul tuturor sectoarelor de activitate și 26,34% din valoarea totală deficitului de încasare a total impozite la nivelul tuturor sectoarelor de activitate); În cadrul industriei cele 3 diviziuni CAEN din componența sectorului de activitate au înregistrat deficit de încasare a total impozite (41. Construcții de clădiri; 42. Lucrări de geniu civil; 43. Lucrări speciale de construcții);
- *C - Industria prelucrătoare* (1151 mil. lei, reprezentând 2,84% din total impozite declarat la nivelul industriei; 0,53% din total impozite declarat la nivelul tuturor sectoarelor de activitate și 14,23% din valoarea totală deficitului de încasare a total impozite la nivelul tuturor sectoarelor de activitate). În cadrul industriei majoritatea diviziunilor CAEN au înregistrat deficit de încasare a total impozite, cu o excepție: 19. Fabricarea produselor de cocserie și a produselor obținute din prelucrarea titeiului;
- *D - Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat* (436 mil. lei, reprezentând 4,02% din total impozite declarat la nivelul industriei; 0,20% din total impozite declarat la nivelul tuturor sectoarelor de activitate și 5,39% din valoarea totală deficitului de încasare a total impozite la nivelul tuturor sectoarelor de activitate). În cadrul industriei singura diviziune CAEN din componența sectorului de activitate a înregistrat deficit de încasare a total impozite;
- *J - Informații și comunicații* (377 mil. lei, reprezentând 2,34% din total impozite declarat la nivelul industriei; 0,17% din total impozite declarat la nivelul tuturor sectoarelor de activitate și 4,67% din valoarea totală deficitului de încasare a total impozite la nivelul tuturor sectoarelor de activitate). În cadrul industriei toate diviziunile CAEN au înregistrat deficit de încasare a total impozite.

Celelalte 11 sectoare de activitate care au înregistrat deficit de încasare pentru total impozite dețin o pondere în total deficit de încasare a total impozite la nivelul tuturor sectoarelor de activitate cuprinsă între 0,17% și 3,38%, astfel:

- *A - Agricultură, silvicultură și pescuit* (184 mil. lei, reprezentând 2,29% din valoarea totală deficitului de încasare a total impozite la nivelul tuturor sectoarelor de activitate). În cadrul industriei toate diviziunile CAEN au înregistrat deficit de încasare a total impozite;
- *B - Industria extractivă* (64 mil. lei, reprezentând 0,80% din valoarea totală deficitului de încasare a total impozite la nivelul tuturor sectoarelor de activitate). În cadrul industriei toate diviziunile CAEN au înregistrat deficit de încasare a total impozite, cu o singură excepție: *06 Extractia petrolului brut și a gazelor naturale*;
- *E - Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare* (179 mil. lei, reprezentând 2,22% din valoarea totală deficitului de încasare a total impozite la nivelul tuturor sectoarelor de activitate); În cadrul industriei 3 diviziuni CAEN din componența sectorului de activitate au înregistrat deficit de încasare a total impozite (36. Captarea, tratarea și distribuția apei, înregistrând cel mai mare deficit ca pondere în declarat la nivelul diviziunii), în timp ce o diviziune a înregistrat excedent de încasare (39. Activități și servicii de decontaminare);
- *H - Transport și depozitare* (273 mil. lei, reprezentând 3,38% din valoarea totală deficitului de încasare a total impozite la nivelul tuturor sectoarelor de activitate); În cadrul industriei 4 diviziuni CAEN din componența sectorului de activitate au înregistrat deficit de încasare a impozitului pe profit, iar o diviziune a înregistrat excedent de încasare (51. Transporturi aeriene);
- *I - Hoteluri și restaurante* (250 mil. lei, reprezentând 3,09% din valoarea totală deficitului de încasare a total impozite la nivelul tuturor sectoarelor de activitate). În cadrul industriei toate diviziunile CAEN au înregistrat deficit de încasare a total impozite;
- *L - Tranzacții imobiliare* (190 mil. lei, reprezentând 2,36% din valoarea totală deficitului de încasare a total impozite la nivelul tuturor sectoarelor de activitate). În cadrul industriei singura diviziune CAEN din componența sectorului de activitate a înregistrat deficit de încasare a total impozite;
- *M - Activități profesionale, științifice și tehnice* (158 mil. lei, reprezentând 1,96% din valoarea totală deficitului de încasare a total impozite la nivelul tuturor sectoarelor de activitate). În cadrul industriei majoritatea diviziunilor CAEN au înregistrat deficit de încasare a total impozite, cu două excepții: *69. Activități juridice și de contabilitate* și

70. Activitati ale directiilor (centralelor), birourilor administrative centralizate; activitati de management si de consultanta in management);

- *N - Activități de servicii administrative și activități de servicii suport* (159 mil. lei, reprezentând 1,98% din valoarea totală deficitului de încasare a total impozite la nivelul tuturor sectoarelor de activitate). În cadrul industriei toate diviziunile CAEN au înregistrat deficit de încasare a total impozite;
- *O - Administrație publică și apărare; asigurări sociale din sistemul public* (21 mil. lei, reprezentând 0,26% din valoarea totală deficitului de încasare a total impozite la nivelul tuturor sectoarelor de activitate). În cadrul industriei singura diviziune CAEN din componența sectorului de activitate a înregistrat deficit de încasare a total impozite;
- *R - Activități de spectacole, culturale și recreative* (32 mil. lei, reprezentând 0,40% din valoarea totală deficitului de încasare a total impozite la nivelul tuturor sectoarelor de activitate). În cadrul industriei majoritatea diviziunilor CAEN au înregistrat deficit de încasare a total impozite, cu o excepție: 92. Activitati de jocuri de noroc si pariuri;
- *S - Alte activități de servicii* (13 mil. lei, reprezentând 0,17% din valoarea totală deficitului de încasare a total impozite la nivelul tuturor sectoarelor de activitate). În cadrul industriei majoritatea diviziunilor CAEN au înregistrat deficit de încasare a total impozite, cu o excepție: 94. Activitati asociative diverse;

În primele 9 luni ale anului 2023, au fost încasate și sume mai mari decât valorile declarate de contribuabili la nivelul anumitor sectoare de activitate pentru total impozite, astfel:

- *K - Intermedieri financiare și asigurări* (84 mil. lei, reprezentând 1,05% din total impozite declarat la nivelul sectorului;). În cadrul industriei majoritatea diviziunilor CAEN au înregistrat excedent de încasare a impozitului pe profit, cu o excepție: 65. Activitati de asigurari, reasigurari si ale fondurilor de pensii (cu exceptia celor din sistemul public de asigurari sociale);
- *P – Învățământ* (15 mil. lei, reprezentând 2,01% din total impozite declarat la nivelul sectorului). În cadrul industriei singura diviziune CAEN din componența sectorului de activitate a înregistrat excedent de încasare a total impozite;
- *Q - Sănătate și asistență socială* (24 mil. lei, reprezentând 0,98% din total impozite declarat la nivelul sectorului). În cadrul industriei toate diviziunile CAEN au înregistrat excedent de încasare a total impozite;
- *T - Activități ale gospodăriilor private în calitate de angajator de personal casnic; activități ale gospodăriilor private de producere de bunuri și servicii destinate*

consumului propriu (30 mii. lei, reprezentând 1,44% din total impozite declarat la nivelul sectorului). În cadrul industriei toate diviziunile CAEN au înregistrat excedent de încasare a total impozite;

- *U - Activități ale organizațiilor și organismelor extrateritoriale* (218 mii. lei, reprezentând 4,57% din total impozite declarat la nivelul sectorului). În cadrul industriei toate diviziunile CAEN au înregistrat excedent de încasare a total impozite.

2.3.2.CONCLUZII ANALIZA CONFORMĂRII FISCALE LA PLATĂ ÎN PERIOADA IANUARIE 2019 - SEPTEMBRIE 2023

Studiul întreprins arată că în primele 9 luni ale anului 2023 gradul de neconformare la plată la nivelul tuturor impozitelor analizate este semnificativ având în vedere un deficit de încasare a total impozite de 3,72% în raport cu valoarea declarată a tuturor impozitelor la nivel economiei naționale, reprezentând 0,51% din PIB aferent anului 2023 (valoarea PIB 2023 la 30.11.2023).

În ceea ce privește impozitul care înregistrează cele mai mari provocări pentru administrația fiscală națională din perspectiva decalajului dintre valoarea înasată și cea declarată acest este, de departe, reprezentat de TVA – deficit de încasare (8,85% din valoarea declarată a TVA) reprezentând 0,51% din PIB aferent anului 2023 și 99,53% din deficitul de încasare per total impozite pentru perioada ianuarie-septembrie 2023.

Celelalte tipuri de impozite care au înregistrat decalaje negative la încasare față de valoarea declarată sunt reprezentate, în ordine de impozit pe profit (2,13%), CASS (0,33%) și CAS (0,07%).

În această perioadă se evidențiază și valori încasate mai mari comparativ cu sumele declarate pentru impozit pe venitul microîntreprinderilor (excedent de încasare de 4,99% din valoarea declarată) și impozit pe venit (excedent de încasare de 2,44% din valoarea declarată), contrabalansând astfel o mică parte din dimensiunea deficitului de încasare per total impozite.

Din perspectiva sectoarelor de activitate, rezultatele analizei arată că sectorul de activitate cu cel mai ridicat nivel al deficitului de încasare a impozitelor totale în raport cu nivelul declarat este *G - Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor* (deficit de încasare de 3,98% din total declarat la nivelul sectorului), deficitul de încasare a impozitelor reprezentând 0,16% din PIB, aproximativ o treime din totalul deficitului de încasare înregistrat la nivelul economiei naționale per total impozite. La mică distanță de acest sector se află și sectorul de activitate *F – Construcții* (13,39% din total declarat la nivelul

sectorului), deficitul de încasare a impozitelor reprezentând 0,13% din PIB, o pătrime din totalul deficitului de încasare înregistrat la nivelul economiei naționale per total impozite. Este de menționat că cea mai semnificativă contribuție a acestui deficit de încasare a impozitelor la nivelul celor două sectoare de activitate se datorează, în special, deficitului de încasare a TVA la nivelul sectoarelor (F- deficit de încasare a TVA de 24,81% din valoarea declarată la nivelul sectorului; G – deficit de încasare a TVA de 6,56% din valoare declarată la nivelul sectorului), deși cele două sectoare înregistrează deficite de încasare a impozitelor și în cazul impozitului pe profit, respectiv a CASS (G) și CAS (F) .

3 ANALIZA RQ2 - CARE SUNT FACTORII CARE INFLUENȚEAZĂ GRADUL DE CONFORMARE FISCALĂ ȘI CUM POATE ACȚIONA ANAF ASUPRA LOR?

Așa cum este bine știut, creșterea gradului de conformare fiscală (atât cea voluntară, cât și cea impusă de către organele fiscale) se poate realiza dacă se pot găsi pârghii de acțiune ale statului asupra contribuabililor. Pentru realizarea acestui obiectiv am realizat o inventariere a acestor factori, pornind atât de la literatura de specialitate, cât și în mod direct, pe baza unui chestionar care va fi distribuit specialiștilor în domeniul fiscal (consultanți fiscali, experți contabili, alte persoane cu putere de decizie în domeniul fiscal la nivelul contribuabililor).

Concret am analizat factorilor de influență identificați de literatura de specialitate și am testat prin intermediul chestionarului dacă și în România acești factori sunt văzuți ca factori de influență, precum și măsura în care ANAF întreprinde măsuri în vederea folosirii lor. Această inventariere a factorilor de conformare fiscală, analizată comparativ cu măsurile luate de ANAF în vederea creșterii conformării oferă posibilitatea de a identifica punctele forte și punctele slabe ale acțiunii organelor fiscale în vederea creșterii eficienței colectării creanțelor fiscale și a identifica modalități concrete și eficiente care pot fi imlementate în vederea creșterii conformării fiscale.

3.1. PREZENTAREA CHESTIONARULUI

Cercetarea realizată în cadrul proiectului își propune găsirea unor măsuri de simplificare a modului de stabilire și declarare a impozitelor și taxelor în vederea îmbunătățirii eficienței colectării creanțelor fiscale. Pentru atingerea obiectivelor științifice propuse, având în vedere stadiul cunoașterii în domeniu, considerăm că un rol important în creșterea colectării îl reprezintă conștientizarea contribuabililor în direcția conformării voluntare. Un punct de vedere important cu privire la conformare îl au specialiștii care acționează în domeniul fiscal, pe baza experienței practice de care dispun. Astfel că am conceput un chestionar adresat acestora, iar pe baza prelucrării răspunsurilor primite se pot propune decidenților cele mai bune măsuri de simplificare a modului de stabilire și declarare a impozitelor și taxelor.

Chestionarul cuprinde un nr. de 12 întrebări (Q1 – Q12), structurate în 3 secțiuni și vor fi prezentate în cele ce urmează. Fiecare parte a chestionarului este dedicată unui aspect specific: date demografice, percepția respondenților asupra conformării fiscale, atitudinea pe care ar

trebui să o aibă autoritățile față de situațiile de neconformare, identificarea factorilor determinanți ai conformării fiscale și percepția respondenților asupra importanței acestora, percepția asupra ANAF și a eficienței interacțiunii dintre contribuabili și ANAF.

Prima secțiune a chestionarului cuprinde 5 întrebări (Q1 – Q5) care evaluează profilul socio-demografic al respondenților. La prima întrebare (Q1) au fost colectate informații cu privire la vârsta respondenților (*până în 25 de ani, între 25 – 35 de ani, între 36 – 45 de ani, între 46 – 60 de ani, respectiv peste 60 de ani*), care poate fi corelată cu experiența practică a acestora în ceea ce privește interacțiunea cu organele fiscale și cu atitudinea clienților lor în legătură cu conformarea. A doua întrebare (Q2) se referă la sexul persoanei care a completat chestionarul, putând oferi indicii despre diferențe de gen în ceea ce privește atitudinea de conformare. A treia întrebare (Q3) urmărește distribuția geografică a eșantionului (din ce județ provine respondentul, datele fiind apoi grupate pe regiuni de dezvoltare: *Nord-Est, Sud-Est, Sud-Vest, Vest, Nord-Vest, Centru, respectiv București-Ilfov*). A patra întrebare (Q4) se referă la categoria profesională din care fac parte respondenții, fiind considerate următoarele variante: profesionist contabil-fiscal (expert contabil, consultant fiscal, auditor), specialist în domeniul juridic (avocat, notar, jurist), salariat sau altă categorie. Ultima întrebare (Q5) colectează informații cu privire la numărul de ani de vechime în profesie (*până în 5 ani, 5 – 10 ani, 10 – 15 ani, respectiv peste 15 ani*), ceea ce reflectă experiența în domeniu a celor chestionați și se poate corela cu atitudinile în materie de conformare.

A doua secțiune a chestionarului cuprinde 4 întrebări (Q6 – Q9), care vizează percepția asupra conformării fiscale și a factorilor de influență. Întrebarea 6 (Q6) cuprinde un set de 3 afirmații pentru care respondenților li s-a solicitat să își exprime acordul sau dezacordul (alternativele sunt: *Dezacord total, Dezacord, Indiferent, Acord, Acord total*). Întrebarea 6.1 chestionează măsura în care respondenții consideră că plata impozitelor și taxelor este o obligație morală a tuturor contribuabililor și reprezintă o autoevaluare pe care aceștia o au asupra nivelului moralului fiscal. Întrebarea 6.2 urmărește în ce măsură contribuabilii consideră că, prin plata corectă și la timp a impozitelor și taxelor, contribuie la asigurarea bunei funcționări a instituțiilor publice, subliniind astfel rolul important al colectării pentru asigurarea bunei funcționări a instituțiilor statului. A treia afirmație (6.3) surprinde percepția respondenților asupra eficienței cu care statul utilizează resursele colectate din impozite și taxe; o manieră corectă de gestionare a banilor publici colectați crește încrederea contribuabililor și poate avea drept consecință creșterea conformării voluntare.

Întrebarea 7 (Q7) include tot un set de 3 afirmații care se referă la atitudinea pe care ar trebui să o adopte autoritatea fiscală în cazul neconformării (atât la declarare, cât și la plată), iar cei chestionați își exprimă opinia prin alegerea uneia dintre variante: *Dezacord total*, *Dezacord*, *Indiferent*, *Acord*, *Acord total*). Prima afirmație (7.1) chestionează participanții în legătură cu fermitatea cu care statul trebuie să acționeze pentru recuperarea creanțelor fiscale, prin aplicarea de măsuri de executare silită imediată, dacă un contribuabil nu își plătește la timp impozitele, ceea ce creează imaginea asupra nivelului de putere al autorității. Afirmația 7.2 surprinde mai multe măsuri particulare de intervenție a statului în cazul neconformării la plată (executare, reeșalonare, amnistie), în funcție de analiza realizată de la caz la caz. Ultima afirmație (7.3) solicită respondenților să își exprime opinia în legătură cu situația în care un contribuabil nu își declară impozitele, caz în care statul trebuie să aibă toleranță zero și să aplice sancțiunile specifice evaziunii fiscale.

Creșterea gradului de conformare fiscală (atât cea voluntară, cât și cea impusă de către autorități) se poate realiza dacă sunt identificate pârghii de acțiune ale statului asupra contribuabililor. Întrebarea 8 (Q8) include un set de 15 factori care influențează gradul de conformare fiscală, identificați pe baza analizei literaturii de specialitate, urmărind dacă și în România acești factori sunt văzuți ca factori de influență, precum și măsura în care ANAF întreprinde măsuri în vederea folosirii lor. Această inventariere a factorilor de conformare fiscală, analizată comparativ cu măsurile luate de ANAF în vederea creșterii conformării, oferă posibilitatea de a identifica punctele forte și punctele slabe ale acțiunii organelor fiscale în vederea creșterii eficienței colectării creanțelor fiscale și a identifica modalități concrete și eficiente care pot fi implementate în vederea creșterii conformării fiscale.

Pentru fiecare dintre cei 15 factori, participanților la sondaj li s-a solicitat să își exprime opinia cu privire la importanța acestora în creșterea conformării, având la dispoziție tot 5 variante, ca și la întrebările anterioare, de la *Dezacord total* la *Acord total*. Factorii testați sunt:

- ✓ alfabetizarea fiscală a contribuabililor și a societății în ansamblul ei, prin introducerea în școli/universități de discipline de fiscalitate (8.1);
- ✓ asigurarea de către ANAF de materiale informative cu privire la aplicarea corectă a legislației fiscale (8.2);
- ✓ acordarea de către ANAF a unor răspunsuri clare și neechivoce la întrebările adresate de contribuabili (8.3);

- ✓ profesionalizarea personalului ANAF și aplicarea de soluții fiscale unitare la nivelul unităților teritoriale ale ANAF (8.4);
- ✓ îmbunătățirea informatizării și digitalizării ANAF (8.5);
- ✓ acordarea de facilități fiscale și/sau susținerea de către stat a costului pentru implementarea rapidă și la termen a programelor informatice prin care contribuabilii comunică date către ANAF (SAF-T, E-transport, E-factura) (8.6);
- ✓ acordarea de facilități fiscale pentru declararea și plata anticipată (cu un anumit termen înainte de scadență) a impozitelor și taxelor (8.7);
- ✓ simplificarea procedurilor de declarare și a evitării declarării unor informații redundante (8.8);
- ✓ înăsprirea sancțiunilor în cazul nedeclarării și neplății la timp a impozitelor (8.9);
- ✓ intensificarea controalelor și a altor măsuri pentru maximizarea șanselor ca evaziunea fiscală să fie descoperită (8.10);
- ✓ aplicarea promptă a procedurilor de executare silită (8.11);
- ✓ transparența folosirii banului public de către stat (8.12);
- ✓ certificarea declarațiilor fiscale (8.13);
- ✓ legislația fiscală care să asigure echitatea și concurența loială între contribuabili (8.14);
- ✓ încrederea contribuabililor în capacitatea statului de a oferi bunuri și servicii de calitate (8.15)

Secțiunea se încheie cu o întrebare deschisă (Q9), prin care experții chestionați pot include și alți factori pe care îi consideră importanți și relevanți pentru creșterea conformării fiscale, în măsura în care aceștia nu s-au regăsit în lista de factori de la întrebarea anterioară.

A treia secțiune a chestionarului cuprinde 3 întrebări (Q10 – Q12) (la care respondenții trebuie să își exprime opinia, selectând una dintre cele 5 variante, de la *Dezacord total* la *Acord total*), care surprind percepția respondenților asupra ANAF. Este astfel testat gradul de încredere pe care contribuabilii îl au în autoritatea fiscală, ceea ce reprezintă un factor important stabilit de literatura de specialitate în vederea creșterii conformării fiscale voluntare. De asemenea, sunt identificați factorii care duc la un grad de încredere mai scăzut în ANAF, dar și în alte instituții ale statului (grad de încredere scăzut cu privire la predictibilitatea legislației fiscale, grad de încredere scăzut cu privire la modul de cheltuire a banilor publici, etc). Pornind de la factorii identificați, se pot desprinde o serie de măsuri ce trebuie întreprinse în vederea creșterii gradului de încredere a contribuabililor.

Întrebarea 10 (Q10) urmărește în special anumite componente (în nr. de 6), care generează încrederea contribuabililor, referitoare la acțiunile sau atitudinea personalul ANAF, care:

- ✓ aplică corect legislația fiscală (10.1)
- ✓ alege întotdeauna soluția nefavorabilă contribuabilului în situațiile interpretabile (10.2)
- ✓ nu face abuzuri în exercitarea activității profesionale (10.3)
- ✓ este bine pregătit profesional (10.4)
- ✓ manifestă un comportament profesionist în relația cu contribuabilii (10.5)
- ✓ răspunde în timp util solicitărilor contribuabililor (10.6)

Întrebarea 11 (Q11) cuprinde un set de 10 afirmații care se referă în special la ușurința cu care se realizează comunicarea între contribuabili, atât persoane fizice, cât și juridice și autoritatea fiscală (prin intermediul site-ului ANAF sau a Spațiului Privat Virtual - SPV), chestionând următoarele aspecte:

- ✓ Un contribuabil care dorește informații de la ANAF și accesează site-ul ANAF va identifica rapid și sigur unde să se adreseze (11.1);
- ✓ Spațiul Virtual Privat (SPV) a simplificat foarte mult relația contribuabilului cu ANAF (11.2);
- ✓ Utilizarea SPV de către un contribuabil - persoană fizică este foarte ușor de realizat (11.3);
- ✓ Utilizarea SPV de către un contribuabil - persoană juridică este foarte ușor de realizat (11.4);
- ✓ Este recomandat ca orice comunicare a contribuabilului cu ANAF să se facă numai prin SPV (11.5);
- ✓ Este recomandat ca orice comunicare a ANAF către contribuabil să se realizeze numai prin SPV (11.6);
- ✓ Este foarte clar pentru orice contribuabil la ce secțiune din „SPV - Formularul de Contact” trebuie încărcate documentele ce se doresc a fi comunicate către ANAF (11.7);
- ✓ SPV-ul este util ca și cale de comunicare între contribuabil și ANAF (11.8);
- ✓ ANAF ar trebui să implementeze o aplicație accesibilă de pe telefon, care să transmită notificări contribuabililor privind termenele de declarare/plată și diversele documente comunicate de ANAF (11.9);
- ✓ SPV-ul trebuie îmbunătățit pentru a fi o reală cale de comunicare între contribuabil și ANAF (11.10)

Ultima întrebare din această secțiune (Q12) se focusează pe ușurința cu care contribuabilii își pot identifica obligațiile fiscale (în baza unei evidențe clare a impozitelor / contribuțiilor datorate), precum și impactul introducerii și utilizării unor instrumente cum ar fi: SAF-T, E-factura, E-transport sau Declarația unică. Întrebarea cuprinde un set de 11 afirmații care ilustrează aceste aspecte:

- ✓ Evidența impozitelor/contribuțiilor datorate de persoane fizice este foarte clară, contribuabilul știe mereu ce sume datorează și de unde provin acestea (12.1);
- ✓ Evidența impozitelor/contribuțiilor datorate de persoane juridice este foarte clară, contribuabilul știe mereu ce sume datorează și de unde provin acestea (12.2);
- ✓ Introducerea SAF-T a simplificat mult relația contribuabilului cu ANAF (12.3);
- ✓ SAF-T este util (12.4);
- ✓ Costul introducerii SAF-T este prea mare pentru un contribuabil comparativ cu beneficiile acestuia pentru contribuabil (12.5);
- ✓ Introducerea E-factura a simplificat mult relația contribuabilului cu ANAF (12.6);
- ✓ Ar trebui ca E-factura să fie obligatorie pentru toate tranzacțiile, dintre toți contribuabilii (12.7);
- ✓ Introducerea E-transport a simplificat mult relația contribuabilului cu ANAF (12.8);
- ✓ Ar trebui ca E-transport să fie obligatoriu pentru toate transporturile efectuate pe teritoriul României (12.9);
- ✓ Completarea Declarației unice este facilă (12.10);
- ✓ Declararea în Declarația Unică a veniturilor estimate și a impozitelor / contribuțiilor aferente este utilă și nu complică sistemul de declarare (12.11)

3.2. BAZA DE DATE ȘI INTERPRETAREA REZULTATELOR

Chestionarul se adresează profesioniștilor din domeniul fiscal (experți contabili, consultanți fiscali, auditori, avocați, notari, juriști etc.) și a fost distribuit acestora prin intermediul organismelor profesionale din care aceștia fac parte. Au fost astfel colectate 247 de răspunsuri de la profesioniști din domeniu, din toate regiunile României. Majoritatea covârșitoare a respondenților sunt profesioniști în domeniul contabil-fiscal (243, dintre care 8,6% sunt angajați, iar restul desfășoară o activitate independentă), în timp ce doar 4 persoane dintre cele chestionate sunt profesioniști din domeniul juridic sau alte profesii. Ne-am adresat acestei categorii profesionale prin prisma experienței pe care aceștia o au, atât în interacțiunea cu autoritățile fiscale, cât și cu clienții lor, în calitate de contribuabili, ceea ce le conferă avantajul

de a avea o viziune mai largă, complexă asupra colectării creanțelor fiscale și a aspectelor care pot fi îmbunătățite în această direcție.

În cele ce urmează sunt prezentate rezultatele. Pentru întrebările care au avut ca variante de răspuns: *Dezacord total*, *Dezacord*, *Indiferent*, *Acord*, *Acord total*, sunt incluse ponderile din totalul respondenților pe fiecare variantă de răspuns. De asemenea, prin transformarea în punctaje (*Dezacord total* = 1, *Dezacord* = 2, *Indiferent* = 3, *Acord* = 4, respectiv *Acord total* = 5) sunt calculate scoruri medii pentru fiecare afirmație, fiind prezentată, de asemenea și dispersia rezultatelor, cuantificată prin deviația standard.

3.2.1. PROFILUL SOCIO-DEMOGRAFIC AL RESPONDENȚILOR

Analizând răspunsurile la prima întrebare (**Q1**), constatăm că 145 de respondenți (58,7%) au vârsta cuprinsă între 46 – 60 de ani, 51 (20,65%) au vârsta între 36 – 45 de ani, iar restul sunt situați la extreme, 36 (14,57%) sunt dintre cei cu cea mai vastă experiență, având vârsta de peste 60 de ani, în timp ce doar 35 (6,07%) sunt în primii ani ai carierei profesionale, având vârsta până în 35 de ani (*Tabelul 2.1*). Această repartizare pe categorii de vârstă indică faptul că majoritatea covârșitoare a participanților la sondaj au acumulat suficientă experiență profesională, astfel încât să poată avea o imagine de ansamblu asupra fenomenului de colectare a creanțelor fiscale. Această constatare este susținută și de statisticile pentru ultima întrebare a secțiunii (**Q5**), din care se constată că 210 respondenți (aproximativ 85%) au o experiență profesională vastă, de peste 15 ani, în timp ce 23 (9,31%) au experiență între 10 – 15 ani, 7 (2,83%) au experiență între 5 – 10 ani și doar 7 (2,83%) sunt la început de carieră în domeniu, cu o experiență de până la 5 ani (*Tabelul 2.1*).

În ceea ce privește sexul persoanei care a completat chestionarul (**Q2**), 157 sunt de gen feminin (63,56%), iar restul de 90 (36,44%) sunt de gen masculin (*Tabelul 2.1*). Literatura de specialitate identifică diferențe de gen în ceea ce privește atitudinea față de conformare.

Tabelul 2.1: Reprezentarea socio-demografică a respondenților (pe categorii de vârstă, gen și nr. de ani de experiență profesională)

Caracteristici demografice	Grupă	Număr de respondenți	Procent
Vârstă	< 35	15	6,07%
	36 – 45	51	20,65%
	46 – 60	145	58,70%
	> 60	36	14,57%
Gen	Feminin	157	63,56%
	Masculin	90	36,44%
Experiență profesională în domeniu	< 5	7	2,83%
	5 - 10	7	2,83%
	10 - 15	23	9,31%
	> 15	210	85,02%

În cele ce urmează este prezentată situația (**Q3**) privind proveniența respondenților pe județe (*Tabelul 2.2*). Se constată că cei mai mulți dintre participanții la sondaj provin din București (107 persoane, respectiv 43,32%), urmat de Ilfov (14 persoane, 5,67%), respectiv Cluj (10 persoane, 4,05%). Urmează îndeaproape câteva județe cu orașe mari drept reședință, de unde provin câte 7 respondenți (2,83%): Arad, Brașov, Constanța, Iași, Timiș.

Tabelul 2.2: Repartizarea respondenților pe județe de proveniență

Județ	Număr respondenți	Procent	Județ	Număr respondenți	Procent
Arad	7	2,83%	Gorj	2	0,81%
Argeș	1	0,40%	Hunedoara	1	0,40%
Bacău	2	0,81%	Ialomița	3	1,21%
Bihor	5	2,02%	Iasi	7	2,83%
Bistrița-Năsăud	3	1,21%	Ilfov	14	5,67%
Botoșani	2	0,81%	Maramureș	2	0,81%
Brăila	3	1,21%	Mehedinți	2	0,81%
Brașov	7	2,83%	Mureș	5	2,02%
București	107	43,32%	Neamț	1	0,40%
Buzău	1	0,40%	Prahova	6	2,43%
Călărași	3	1,21%	Satu Mare	5	2,02%
Caraș-Severin	1	0,40%	Sibiu	6	2,43%
Cluj	10	4,05%	Suceava	3	1,21%
Constanța	7	2,83%	Teleorman	2	0,81%
Dâmbovița	3	1,21%	Timiș	7	2,83%
Dolj	3	1,21%	Vaslui	3	1,21%
Galați	8	3,24%	Vâlcea	3	1,21%
Giurgiu	1	0,40%	Vrancea	1	0,40%

Datele au fost restructurate apoi pe regiuni de dezvoltare (Tabelul 2.3). Se constată că aproximativ jumătate dintre respondenți (121 de persoane, respectiv 48,99%) provin din cea mai dezvoltată regiune a României, respectiv București – Ilfov, urmată de regiunea Nord – Vest (25 de persoane, respectiv 10,12%), respectiv regiunea Sud – Est (20 de persoane, respectiv 8,1%). În afară de regiunea predominantă (București – Ilfov), celelalte regiuni sunt reprezentate în procente aproximativ similare, ceea ce asigură o reprezentativitate geografică a eșantionului de participanți.

Tabelul 2.3: Repartizarea respondenților pe regiuni de dezvoltare

Regiune	Număr respondenți	Procent
Nord-Est	18	7,29%
Sud-Est	20	8,10%
Sud-Vest	10	4,05%
Vest	16	6,48%
Nord-Vest	25	10,12%
Centru	13	5,26%
București-Ilfov	121	48,99%

3.2.2. PERCEPȚIA ASUPRA CONFORMĂRII FISCALE ȘI FACTORII DE INFLUENȚĂ

Răspunsurile la întrebarea **Q6** oferă o imagine asupra percepției pe care respondenții o au asupra conformării fiscale voluntare (rezultatele sunt prezentate în *Tabelul 2.4*).

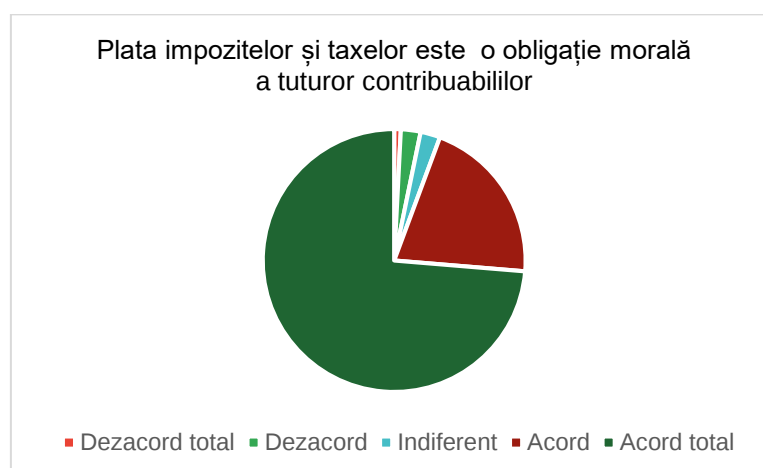
Tabelul 2.4: Percepția asupra conformării fiscale voluntare

	Dezacord total	Dezacord	Indiferent	Acord	Acord total	Medie	Deviație standard
Plata impozitelor și taxelor este o obligație morală a tuturor contribuabililor	1 %	2 %	2 %	21 %	74 %	4,6397	0,7240
Plătind corect și la timp impozitele și taxele, contribuabilul contribuie la asigurarea bunei funcționări a instituțiilor publice	4 %	5 %	5 %	24 %	61 %	4,3320	1,0645
Statul utilizează într-o manieră eficientă resursele colectate din impozite și taxe	45 %	44 %	6 %	4 %	1 %	1,7247	0,8393

La prima afirmație (6.1), un procent covârșitor dintre participanți consideră că plata impozitelor este o obligație morală a tuturor contribuabililor: 74% dintre aceștia își exprimă acordul total, iar 21% sunt de acord, în timp ce doar 5% își exprimă dezacordul sau sunt indiferenți în acest sens (*Graficul 2.1*). Această întrebare conturează o imagine asupra moralului fiscal, iar scorul mediu de 4,64 (din maxim 5) reflectă un nivel foarte bun al acestuia. Rezultatele sunt similare cu studii realizate la nivel internațional¹, care relevă un moral fiscal ridicat pentru România. La întrebarea: “Să nu îți plătești impozitele dacă ai ocazia să o faci”, scorul mediu pe eșantionul din România este 2,19 (unde 1 – nu se justifică niciodată și 10 – se justifică întotdeauna), în timp ce media pentru cele 64 de state incluse în studiu este de 2,23. Totuși, realitatea colectării creanțelor fiscale arată destul de diferit, ceea ce înseamnă că, deși la nivel declarativ contribuabilii sunt întru totul de acord că impozitele trebuie plătite, atunci când au ocazia, motivația să evite îndeplinirea obligațiilor fiscale pe care le au este mai puternică decât principiile morale declarate.

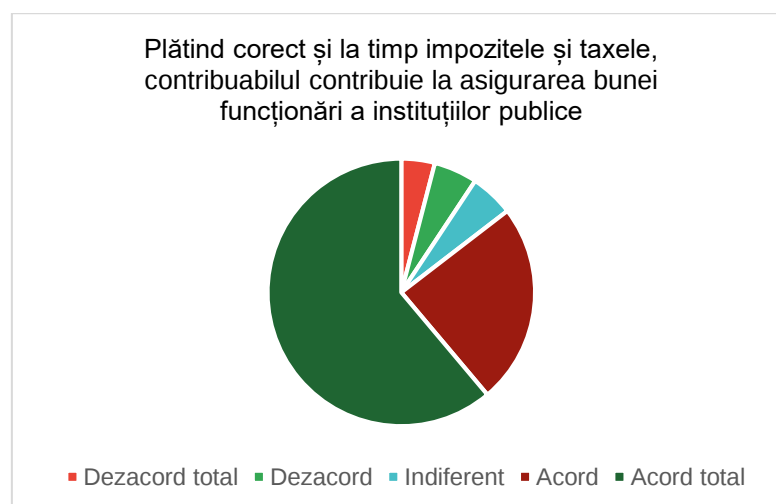
¹ World Values Survey, Wave 7 Romania v3.0 (2017-2022), <https://www.worldvaluessurvey.org/WVSDocumentationWV7.jsp>

Graficul 2.1: Percepția asupra importanței conformării voluntare (moralul fiscal)

Afirmația următoare (6.2) leagă conformarea voluntară de un obiectiv general, și anume buna funcționare a instituțiilor publice. Din nou, proporția celor care consideră că a fi un bun contribuabil este util societății este considerabilă (61% și-au exprimat acordul total, 24% acordul și doar 15% au spus că nu sunt de acord sau sunt indiferenți – *Graficul 2.2*). Scorul mediu de 4,33 este mai redus decât la afirmația anterioară, dar totuși foarte ridicat, ceea ce reflectă faptul că, cel puțin la nivel declarativ, respondenții sunt conștienți de importanța conformării pentru buna funcționare a statului.

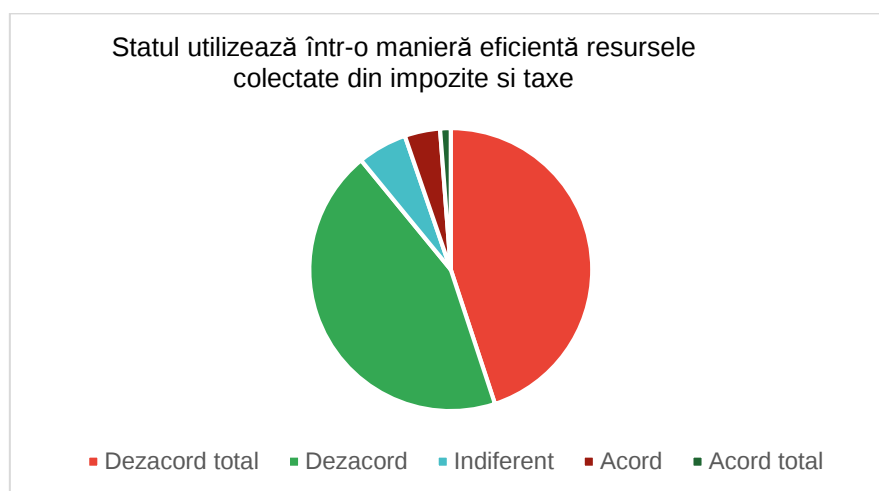
Graficul 2.2: Percepția asupra rolului conformării voluntare

Se face astfel trecerea către ultima afirmație (6.3), în care este testată percepția asupra manierei în care resursele colectate din impozite sunt utilizate de către stat într-un mod eficient. De această dată, percepția este cu totul diferită: 45% și-au exprimat dezacordul total și 44% dezacordul, considerând astfel că resursele publice colectate din impozite nu sunt gestionate

eficient. Doar 5% dintre participanți consideră că statul este un bun administrator al banilor publici, în timp ce 6% sunt indiferenți (Graficul 2.3). Scorul mediu de doar 1,72 (din maxim 5) reflectă o încredere foarte scăzută a contribuabililor, ceea ce poate explica de ce în realitate conformarea voluntară nu urmează trendul manifestat la nivel de percepție asupra importanței acesteia, cuantificat prin intermediul moralului fiscal. Acesta este un semnal foarte important că instituțiile statului (și nu doar ANAF) cu rol în gestionarea banilor publici trebuie să acționeze în direcția sporirii încrederii contribuabililor.

Graficul 2.3: Percepția asupra gestionării eficiente a banilor publici

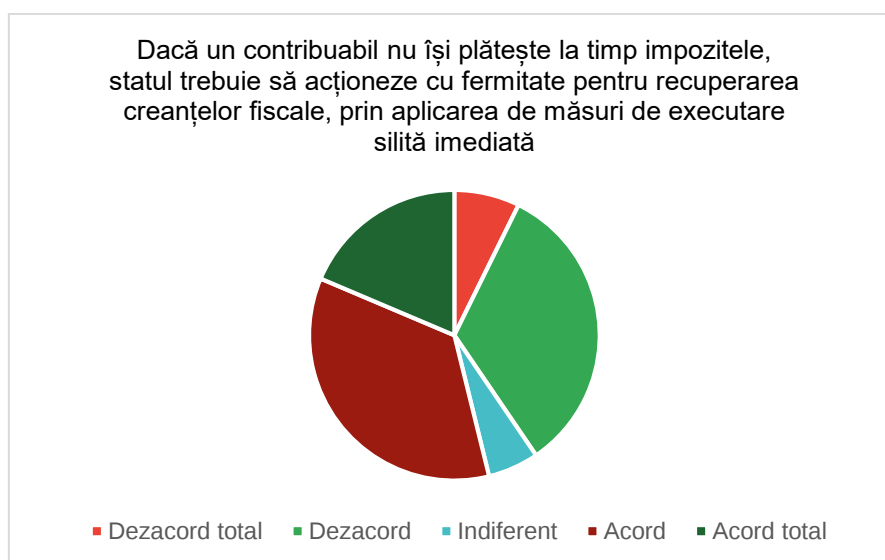
Întrebarea următoare (Q7) se referă tot la construirea încrederii, în special în rândul contribuabililor corecți, care se așteaptă să vadă din partea autorităților o atitudine fermă față de cei care nu se conformează, atât în ceea ce privește declararea, cât și plata. Această componentă de manifestare a puterii autorității (conformarea forțată) are, de asemenea, un rol semnificativ pentru creșterea conformării voluntare. Rezultatele sunt prezentate în Tabelul 2.5.

Tabelul 2.5: Percepția asupra conformării fiscale forțate

	Dezacord total	Dezacord	Indiferent	Acord	Acord total	Medie	Deviație standard
Dacă un contribuabil nu își plătește la timp impozitele, statul trebuie să acționeze cu fermitate pentru recuperarea creanțelor fiscale, prin aplicarea de măsuri de executare silită imediată	7 %	33 %	6 %	35 %	19 %	3,2470	1,2909
Organele fiscale trebuie să analizeze fiecare situație în care impozitele nu sunt plătite la timp și să aplice măsuri particulare (executare, reeșalonare, amnistie) de la caz la caz	2 %	5 %	2 %	34 %	57 %	4,3887	0,9032
Dacă un contribuabil nu își declară impozitele, statul trebuie să aibă toleranță zero și să aplice sancțiunile specifice evaziunii fiscale	8 %	16 %	7 %	36 %	34 %	3,7206	1,2874

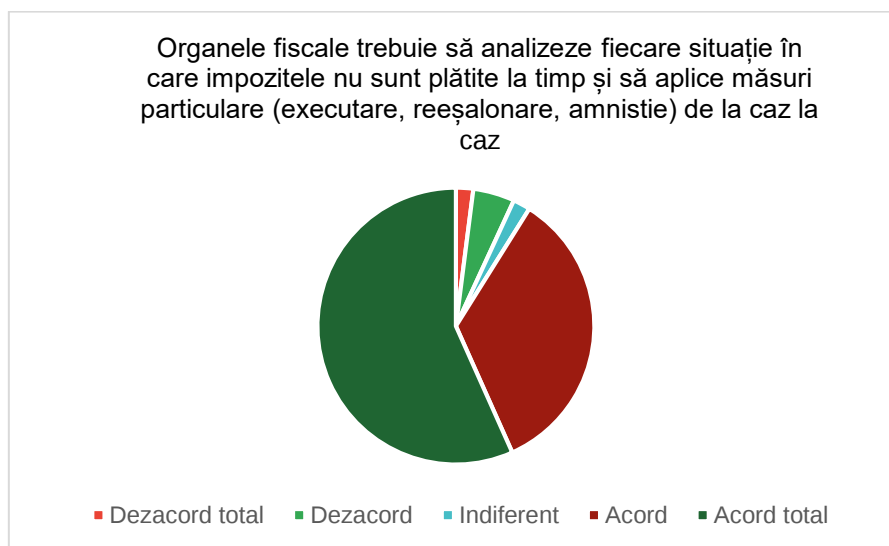
Prima afirmație din această întrebare (7.1) testează măsura în care statul trebuie să aplice cu fermitate măsuri de executare silită în cazul neconformării. Mai mult de jumătate dintre participanți și-au exprimat fie acordul (35%), fie acordul total (19%) cu aceste măsuri, în timp ce 7% au exprimat dezacord total, 33% dezacord, respectiv 6% au fost indiferenți (*Graficul 2.4*).

Graficul 2.4: Atitudinea privind aplicarea măsurilor de executare silită în caz de neplată a obligațiilor fiscale

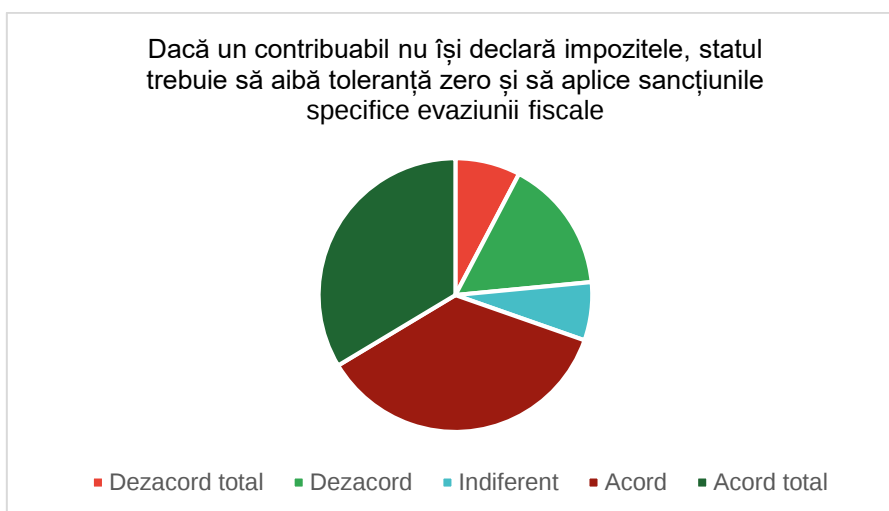
Răspunsurile sunt semnificativ diferite la afirmația următoare (7.2), dacă se nuanțează măsurile ce pot fi întreprinse în caz de neconformare, printr-o analiză de la caz la caz. Astfel că peste 90% sunt de acord cu măsuri cum ar fi: executare, reeșalonare, amnistie etc (57% au exprimat acordul total, respectiv 34% acordul), considerând astfel că doar executarea silită este o măsură prea dură, de nedorit nici pentru contribuabili, dar nici pentru stat (*Graficul 5*).

Graficul 2.5: Atitudinea privind aplicarea unor măsuri particulare în caz de neplată a obligațiilor fiscale

Ultima afirmație (7.3) solicită respondenților să își exprime opinia în legătură cu situațiile de evaziune fiscală, iar 70% dintre participanți își exprimă acordul sau acordul total privind toleranță zero a statului în astfel de cazuri (*Graficul 2.6*).

Graficul 2.6: Atitudinea privind evaziunea fiscală

Ca medie a scorurilor, cel mai ridicat scor (4,39) se înregistrează pentru afirmația în care măsurile aplicate sunt personalizate în urma analizei, reflectând preferința celor chestionați pentru o abordare mai flexibilă din partea autorității fiscale. Urmează întrebarea cu toleranță zero la evaziune, scorul mediu fiind de 3,72, în timp ce pentru afirmația în legătură cu măsurile

de executare silită media scorurilor este cea mai redusă, de 3,25 (aceasta este, de asemenea, afirmația cu cea mai ridicată dispersia a răspunsurilor).

Întrebarea **Q8** se referă la factorii de influență privind conformarea fiscală, așa cum sunt percepuți aceștia de către respondenți (rezultatele sunt prezentate în *Tabelul 2.6* – ponderea răspunsurilor pe categorii, respectiv *Tabelul 2.7* – scorurile medii pentru fiecare factor; fiecare dintre cei 15 factori are alocat un cod: F1 – F15).

Analizând percepția din perspectiva importanței pe care participanții o acordă fiecărui factor (la nivel de ponderi), cele mai mari ponderi ale răspunsului *Foarte important* se regăsesc pentru: acordarea de către ANAF de răspunsuri clare și neechivoce la întrebările contribuabililor (92%), transparența folosirii banului public (91,5%), profesionalizarea personalului ANAF și aplicarea de soluții fiscale unitare (90,3%), îmbunătățirea informatizării și digitalizării ANAF (88,3%), respectiv simplificarea procedurilor de declarare și a evitării declarării de informație redundantă (88,3%). Ponderile pentru primii trei factori menționați sunt prezentate și în *Graficul 2.7*. La polul opus, respondenții consideră că nu sunt foarte importanți factori cum ar fi: intensificarea controalelor în vederea identificării evaziunii fiscale (28,3%), înăsprirea sancțiunilor în cazul nedeclarării și neplății la timp (24,7%), aplicarea promptă a procedurilor de executare silită (21,9%). Se observă că factorii pentru care ponderea răspunsului *Foarte important* este covârșitoare (peste 88%) sunt factori care ar putea favoriza semnificativ conformarea voluntară prin transparență din partea statului prin utilizarea sumelor colectate din impozite și sprijin oferit contribuabililor într-o manieră profesionistă, simultan cu diminuarea poverii administrative privind declararea și plata obligațiilor fiscale. Dimpotrivă, eventualele măsuri care ar putea favoriza conformarea forțată (controale, sancțiuni mai drastice, aplicarea executării silite etc.) nu sunt considerate de către participanții la studiu ca fiind foarte importante. Rezultatele acestei analize se pliază și pe rezultatele regăsite și în literatura de specialitate, și anume că pilonul principal în creșterea conformării trebuie să fie conformarea voluntară, care are la bază în special încrederea și apoi conformarea forțată bazată pe exercitarea puterii de către autorități.

**Tabelul 2.6: Percepția asupra factorilor de influență ai gradului de conformare fiscală
(ponderi ale răspunsurilor)**

Factor	Deloc important	Puțin important	Neutru	Destul de important	Foarte important
Alfabetizarea fiscală a contribuabililor și a societății în ansamblul ei, prin introducerea în școli/universități de discipline de fiscalitate	2 %	4 %	11 %	33 %	49 %
Asigurarea de către ANAF de materiale informative cu privire la aplicarea corectă a legislației fiscale	2 %	2 %	6 %	23 %	67 %
Acordarea de către ANAF a unor răspunsuri clare și neechivoce la întrebările adresate de contribuabili.	0,4 %	1 %	1 %	5 %	92 %
Profesionalizarea personalului ANAF și aplicarea de soluții fiscale unitare la nivelul unităților teritoriale ale ANAF	0,4 %	0,8 %	0,4 %	8,1 %	90,3 %
Îmbunătățirea informatizării și digitalizării ANAF	0,8 %	0,4 %	1,2 %	9,3 %	88,3 %
Acordarea de facilități fiscale și/sau susținerea de către stat a costului pentru implementarea rapidă și la termen a programelor informatice prin care contribuabilii comunică date către ANAF (SAF-T, E-transport, E-factura)	2,0 %	5,3 %	5,7 %	20,6 %	66,4 %
Acordarea de facilități fiscale pentru declararea și plata anticipată (cu un anumit termen înainte de scadență) a impozitelor și taxelor	4,5 %	3,6 %	8,9 %	19,8 %	63,2 %
Simplificarea procedurilor de declarare și a evitării declarării unor informații redundante	0,4 %	0,8 %	1,2 %	9,3 %	88,3 %
Înăsprirea sancțiunilor în cazul nedeclarării și neplății la timp a impozitelor	5,7 %	7,7 %	23,9 %	38,1 %	24,7 %
Intensificarea controalelor și a altor măsuri pentru maximizarea șanselor ca evaziunea fiscală să fie descoperită.	4,0 %	11,3 %	22,3 %	34,0 %	28,3 %
Aplicarea promptă a procedurilor de executare silită	4,9 %	16,2 %	23,9 %	33,2 %	21,9 %
Transparența folosirii banului public de către stat	1,2 %	0,0 %	0,4 %	6,9 %	91,5 %
Certificarea declarațiilor fiscale	4,0 %	4,5 %	17,4 %	25,5 %	48,6 %
Legislația fiscală care să asigure echitatea și concurența loială între contribuabili	0,4 %	0,8 %	3,6 %	13,0 %	82,2 %
Increderea contribuabililor în capacitatea statului de a oferi bunuri și servicii de calitate	1,6 %	0,4 %	5,3 %	14,2 %	78,5 %

**Graficul 2.7: Percepția asupra factorilor de influență ai gradului de conformare fiscală
(ponderi ale răspunsurilor) – primii 3 factori ca importanță**

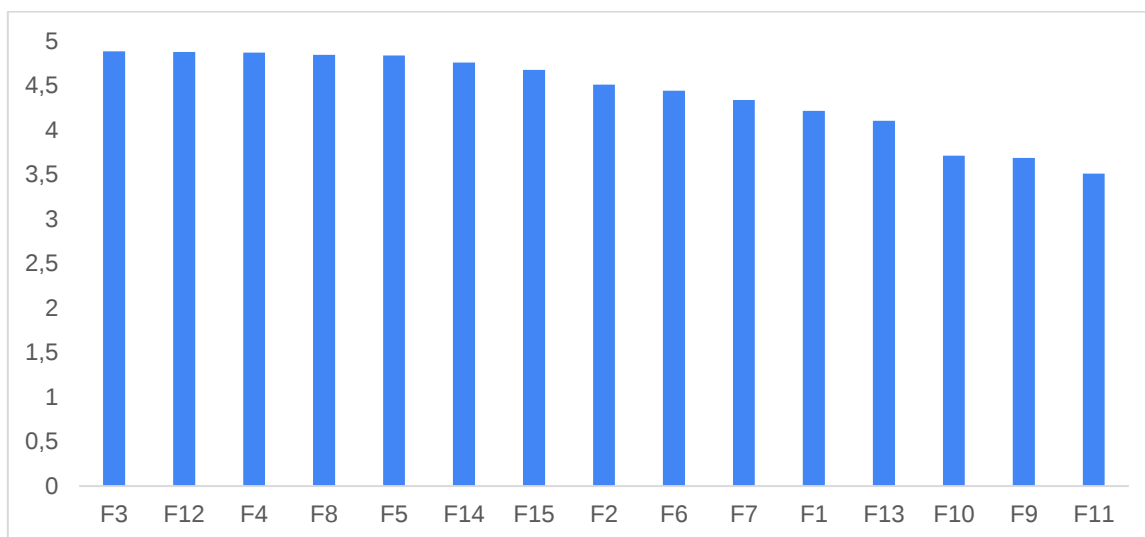
Și din perspectiva scorurilor medii, calculate pe baza răspunsurilor oferite de participanți, cele mai ridicate scoruri se regăsesc la aceiași factori care favorizează, în principiu, în special conformarea voluntară: acordarea de către ANAF de răspunsuri clare și neechivoce la întrebările contribuabililor (4,88), transparența folosirii banului public (4,87), profesionalizarea personalului ANAF și aplicarea de soluții fiscale unitare (4,84), simplificarea procedurilor de declarare și a evitării declarării de informație redundantă (4,84), îmbunătățirea informatizării și digitalizării ANAF (4,83). Pentru acești factori se remarcă, de asemenea, și o dispersie scăzută, ceea ce reflectă o percepție destul de unitară asupra acestor factori. Cele mai reduse scoruri sunt totuși destul de mari, de peste 3,5 și se regăsesc tot la factorii identificați ca fiind cel mai puțin importanți pentru că de fapt mizează pe măsuri de creștere a conformării forțate și nu voluntare: intensificarea controalelor în vederea identificării evaziunii fiscale (3,71), înăsprirea sancțiunilor în cazul nedeclarării și neplății la timp (3,68), respectiv aplicarea promptă a procedurilor de executare silită (3,51). Reprezentarea grafică a factorilor de influență

considerați, în ordinea descrescătoare a scorurilor, se regăsește în *Graficul 2.8* – codurile de identificare din grafic sunt cele prezentate în *Tabelul 2.7*.

Tabelul 2.7: Percepția asupra factorilor de influență ai gradului de conformare fiscală (scoruri medii)

Factor	Medie	Deviație standard	Cod grafic
Alfabetizarea fiscală a contribuabililor și a societății în ansamblul ei, prin introducerea în școli/universități de discipline de fiscalitate	4,2146	0,9787	F1
Asigurarea de către ANAF de materiale informative cu privire la aplicarea corectă a legislației fiscale	4,5101	0,8547	F2
Acordarea de către ANAF a unor răspunsuri clare și neechivoce la întrebările adresate de contribuabili.	4,8826	0,4754	F3
Profesionalizarea personalului ANAF și aplicarea de soluții fiscale unitare la nivelul unităților teritoriale ale ANAF	4,8704	0,4679	F4
Îmbunătățirea informatizării și digitalizării ANAF	4,8381	0,5316	F5
Acordarea de facilități fiscale și/sau susținerea de către stat a costului pentru implementarea rapidă și la termen a programelor informatice prin care contribuabilii comunică date către ANAF (SAF-T, E-transport, E-factura)	4,4413	0,9604	F6
Acordarea de facilități fiscale pentru declararea și plata anticipată (cu un anumit termen înainte de scadență) a impozitelor și taxelor	4,3360	1,0766	F7
Simplificarea procedurilor de declarare și a evitării declarării unor informații redundante	4,8421	0,5054	F8
Înăsprirea sancțiunilor în cazul nedeclarării și neplății la timp a impozitelor	3,6842	1,0995	F9
Intensificarea controalelor și a altor măsuri pentru maximizarea șanselor ca evaziunea fiscală să fie descoperită.	3,7126	1,1164	F10
Aplicarea promptă a procedurilor de executare silită	3,5101	1,1436	F11
Transparența folosirii banului public de către stat	4,8745	0,5145	F12
Certificarea declarațiilor fiscale	4,1012	1,0941	F13
Legislația fiscală care să asigure echitatea și concurența loială între contribuabili	4,7571	0,5961	F14
Increderea contribuabililor în capacitatea statului de a oferi bunuri și servicii de calitate	4,6761	0,7383	F15

Graficul 2.8: Factorii de influență asupra conformării fiscale (conform mediei răspunsurilor)

Întrebarea următoare (**Q9**) este o întrebare deschisă, în care respondenților li s-a solicitat să indice și alți factori pe care îi consideră importanți pentru creșterea conformării fiscale. Au fost înregistrate doar 33 de răspunsuri (prezentate în Anexa 1). Cele mai importante aspecte identificate se referă la:

- ✓ eliminarea unor obligații declarative redundante și reducerea numărului de declarații;
- ✓ asistență permanentă oferită contribuabililor;
- ✓ legislație clară, simplificată, stabilă în timp, care să confere predictibilitate în mediul de afaceri;
- ✓ rescrierea Codului Fiscal;
- ✓ aplicarea unitară a legislației, cu proceduri clare la nivelul administrațiilor fiscale;
- ✓ stimulente pentru plăți realizate anticipat;
- ✓ introducerea de deduceri / credite fiscale pentru anumite cheltuieli (de exemplu, sumele plătite pentru meditații);
- ✓ înființarea de cabinete fiscale dedicate, la care să fie arondat un număr de persoane, prin care să se asigure o colectare eficientă;
- ✓ fișele rol să fie reglate la timp;
- ✓ utilizarea consultanților fiscali ca reprezentanți ANAF în cadrul inspecțiilor fiscale.

4. ANALIZĂ RQ 3. CARE ESTE GRADUL DE ÎNCREDERE A CONTRIBUABILILOR ÎN ANAF ȘI CUM POATE FI EL ÎMBUNĂTĂȚIT?

Așa cum am menționat și în capitolul anterior, un factor important stabilit de literatura de specialitate în vederea creșterii conformării fiscale este gradul de încredere al contribuabililor în ANAF. Prin intermediul chestionarului amintit în capitolul anterior am investigat și aspectele legate de nivelul de încredere al contribuabililor în autoritățile fiscale, urmărind în special anumite componente (încrederea că ANAF aplică corect legislația fiscală și nu face abuzuri; încrederea că ANAF oferă asistență competentă contribuabililor care au întrebări cu privire la modul de aplicare a legislației fiscale; încrederea că ANAF răspunde în timp util și răspunde la timp solicitărilor contribuabililor), precum și a identifica factorii care duc la un grad de încredere mai scăzut în ANAF, dar și în alte instituții ale statului (grad de încredere scăzut cu privire la predictibilitatea legislației fiscale, grad de încredere scăzut cu privire la modul de cheltuire a banilor publici, etc). Pornind de la factorii identificați am desprins o serie de măsuri ce trebuie întreprinse în vederea creșterii gradului de încredere a contribuabililor.

Practic a treia secțiune a chestionarului cuprinde întrebări care surprind percepția respondenților asupra ANAF. Este astfel testat gradul de încredere pe care contribuabilii îl au în autoritatea fiscală, ceea ce reprezintă un factor important stabilit de literatura de specialitate în vederea creșterii conformării fiscale voluntare.

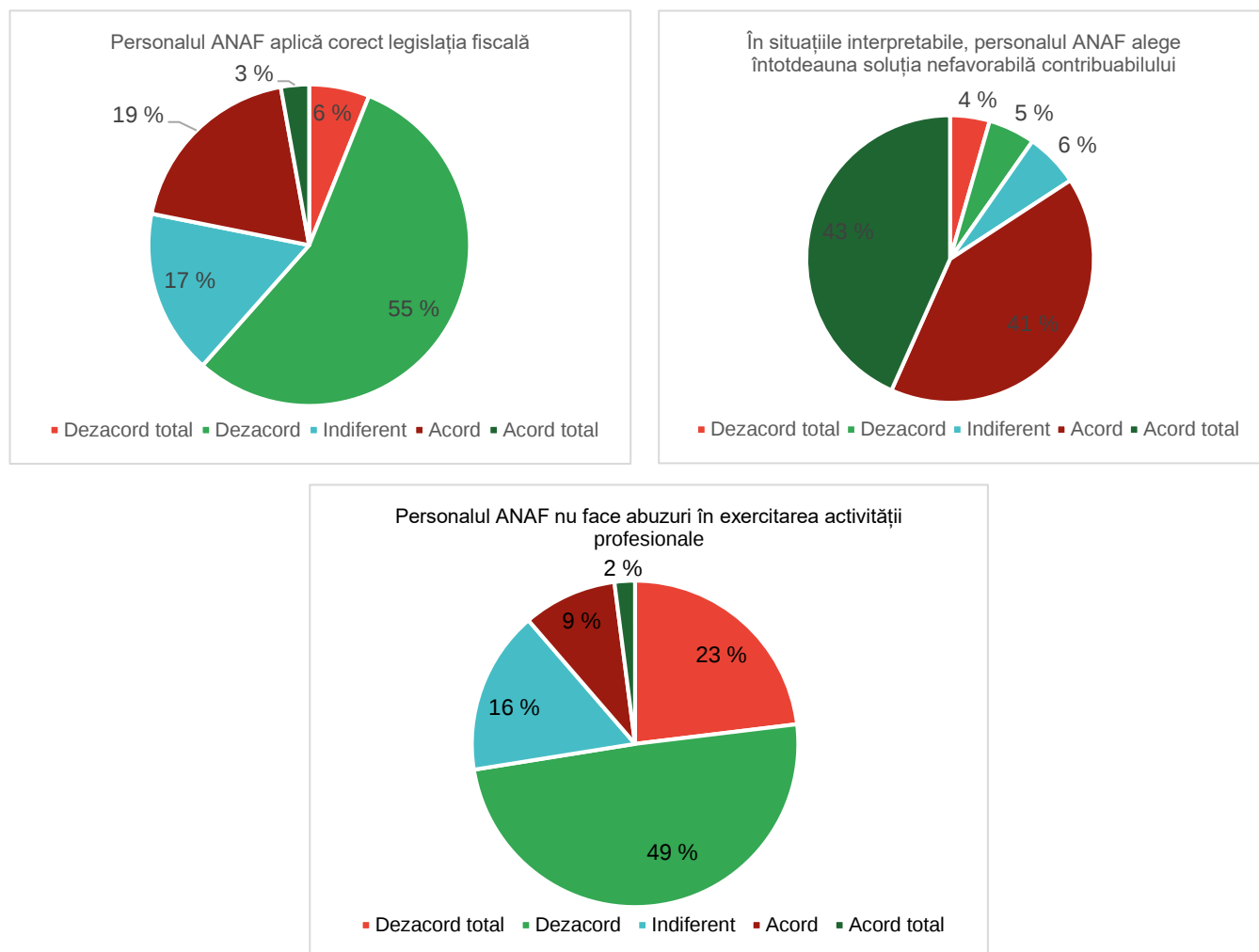
Întrebarea 10 (**Q10**) testează nivelul de încredere al contribuabililor cu privire la acțiunile sau atitudinea personalului ANAF. Răspunsurile, atât ca pondere pe categorii, cât și ca scoruri medii sunt prezentate în *Tabelul 3.1*.

Tabelul 3.1: Percepția asupra gradului de încredere a contribuabililor în ANAF

Factor	Dezacord total	Dezacord	Indiferent	Acord	Acord total	Medie	Deviație standard	Cod grafic
Personalul ANAF aplică corect legislația fiscală	6 %	55 %	17 %	19 %	3 %	2,5709	0,9596	G1
În situațiile interpretabile, personalul ANAF alege întotdeauna soluția nefavorabilă contribuabilului	4 %	5 %	6 %	41 %	43 %	4,1336	1,0449	G2
Personalul ANAF nu face abuzuri în exercitarea activității profesionale	23 %	49 %	16 %	9 %	2 %	2,1781	0,9588	G3
Personalul ANAF este bine pregătit profesional	19 %	45 %	23 %	13 %	0 %	2,3077	0,9340	G4
Personalul ANAF manifestă un comportament profesionist în relația cu contribuabilii	14 %	43 %	26 %	15 %	2 %	2,4777	0,9703	G5
Personalul ANAF răspunde în timp util solicitărilor contribuabililor	22 %	42 %	21 %	13 %	3 %	2,3239	1,0400	G6

Peste 60% dintre respondenți nu sunt de acord cu faptul că personalul ANAF aplică corect legislația fiscală (scor mediu 2,57), 72% dintre aceștia nu sunt de acord cu afirmația conform căreia funcționarii ANAF nu fac abuzuri în exercitarea activității profesionale (scor mediu 2,18), iar 84% consideră că aceștia aleg întotdeauna soluția nefavorabilă contribuabilului în situațiile interpretabile (scor mediu 4,13). Perspectiva asupra atitudinii ANAF în cazul aplicării legislației, abuzurilor sau situațiilor interpretabile este ilustrată și în *Graficul 3.1*.

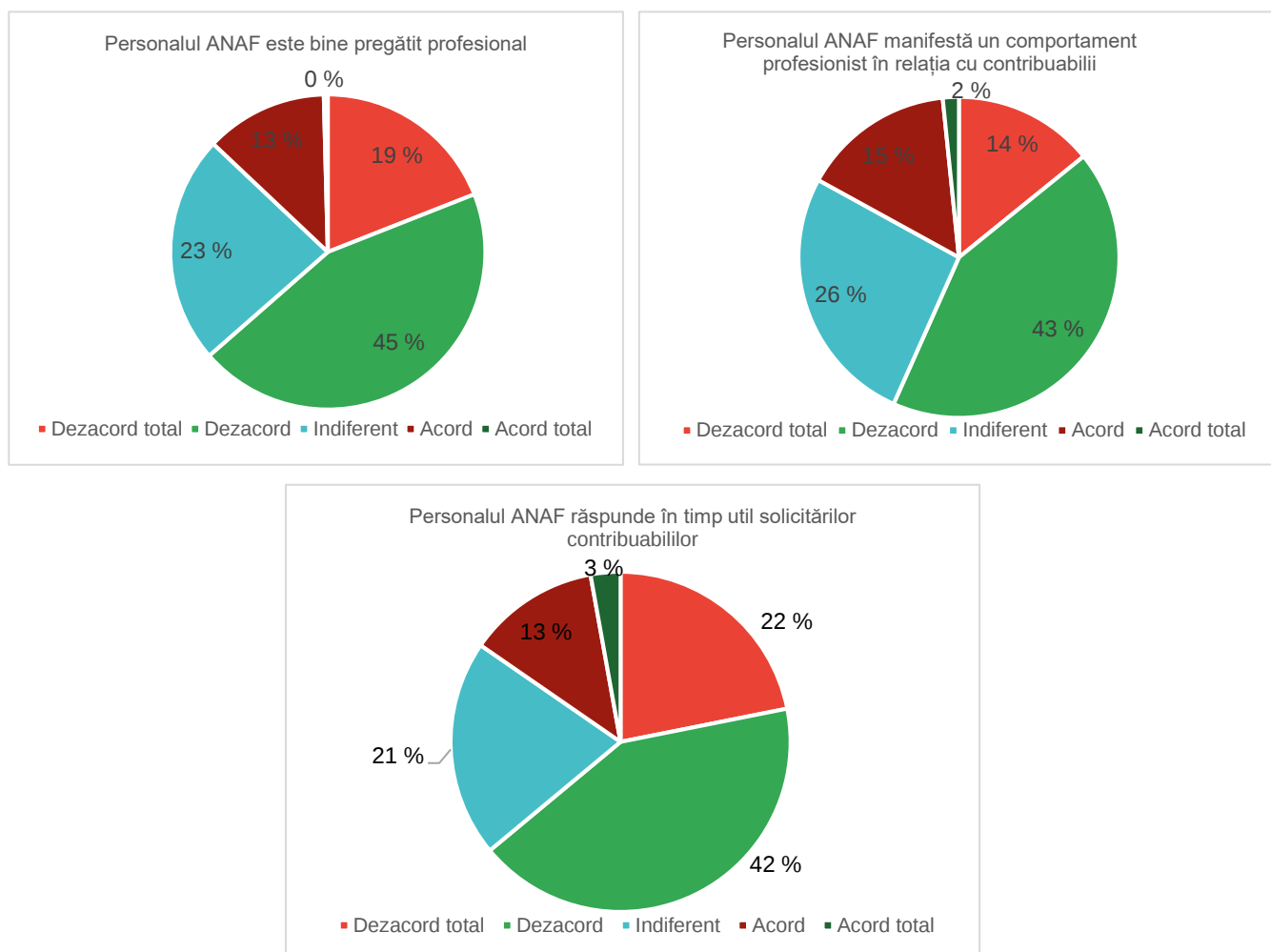
Graficul 3.1 Percepția asupra atitudinii ANAF privind aplicarea legislației, situațiilor interpretabile și abuzurilor

În ceea ce privește pregătirea profesională, comportamentul și asistența oferită contribuabililor, scorurile medii rezultate din prelucrarea răspunsurilor sunt, de asemenea reduse, între 2,3 și 2,47, ceea ce conturează o imagine nu tocmai bună asupra profesionalismului personalului ANAF și o încredere scăzută care afectează, fără îndoială, gradul de conformare, în special cea voluntară. Ponderile răspunsurilor pentru aceste trei afirmații sunt ilustrate în *Graficul 3.2*.

Scorurile nefavorabile pentru toate componentele analizate în legătură cu percepția asupra personalului ANAF sugerează faptul că aceasta este o arie care necesită intervenție imediată și consistentă pentru a crește gradul de conformare.

Graficul 3.2 Percepția asupra pregătirii profesionale, comportamentului și asistența oferită contribuabililor din partea ANAF

În *Tabelul 3.2* este prezentată repartizarea răspunsurilor pentru afirmațiile cuprinse în Q10 în funcție de gen. Se poate observa că pentru patru dintre cele șase afirmații, bărbații au o percepție mai bună decât femeile, fapt ilustrat și în *Graficul 3.3*. Sunt prezentate, de asemenea și două teste: t-test (ipoteza alternativă: diferența între medii nu este egală cu zero), respectiv Wilcoxon test. Pentru primele 3 afirmații, probabilitățile mari conduc către concluzia că nu există argumente pentru a considera că mediile, respectiv medianele pe cele 2 eșantioane sunt semnificativ diferite. Pentru a patra afirmație ("Personalul ANAF este bine pregătit profesional" probabilitatea pentru testul t este peste 5%, iar probabilitatea pentru testul Wilcoxon este sub 5%, ceea ce înseamnă că există o diferență între percepția dintre cele două genuri. În general bărbații au o părere mai bună referitor la acest aspect decât femeile. Pentru ultimele două afirmații, probabilitățile ambelor teste sunt sub 5%, indicând faptul că atât în

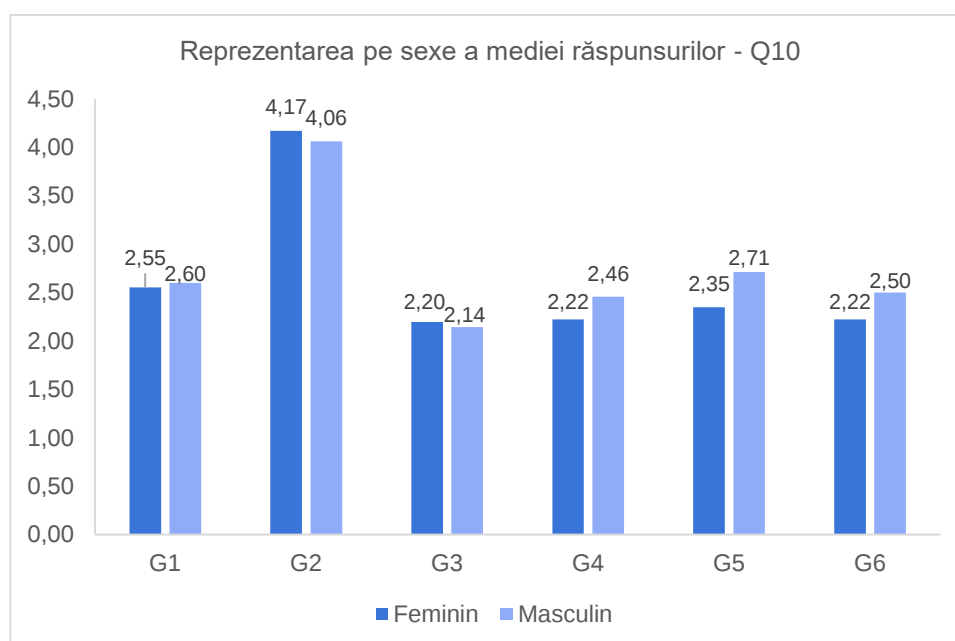
ceea ce privește comportamentul personalului ANAF în relații cu contribuabilii, cât și timpul în care ANAF răspunde solicitărilor, există o diferență de percepție între genuri.

Tabelul 3.2 Percepția asupra gradului de încredere a contribuabililor în ANAF în funcție de gen

Factor	Sex	Medie	t-test	Wilcoxon test
Personalul ANAF aplică corect legislația fiscală	Masculin	2,6	0,7153	0,5925
	Feminin	2,5541		
În situațiile interpretabile, personalul ANAF alege întotdeauna soluția nefavorabilă contribuabilului	Masculin	4,0600	0,4475	0,2952
	Feminin	4,1719		
Personalul ANAF nu face abuzuri în exercitarea activității profesionale	Masculin	2,1444	0,6587	0,9080
	Feminin	2,1974		
Personalul ANAF este bine pregătit profesional	Masculin	2,4555	0,0595	0,0439
	Feminin	2,2229		
Personalul ANAF manifestă un comportament profesionist în relația cu contribuabilii	Masculin	2,7111	0,0051	0,0068
	Feminin	2,3494		
Personalul ANAF răspunde în timp util solicitărilor contribuabililor	Masculin	2,5000	0,0438	0,0250
	Feminin	2,2229		

Notă: În cazul ambelor teste în tabel sunt menționate valorile p-value

Graficul 3.3 Percepția asupra gradului de încredere a contribuabililor în ANAF în funcție de gen

Întrebarea 11 (**Q11**) utilizează un set de 10 afirmații pentru a testa ușurința cu care se realizează comunicarea între contribuabili și autoritatea fiscală (site-ului ANAF și SPV). Răspunsurile se regăsesc în *Tabelul 3.3*.

În ceea ce privește utilitatea site-ului ANAF în identificarea rapidă și sigură a informațiilor necesare, un procent de 72% dintre respondenți nu sunt de acord cu această afirmație (scor mediu 2,26 din maxim 5), ceea ce indică faptul că sunt utile îmbunătățiri substanțiale în interfața online între contribuabili și ANAF.

Referitor la SPV, 69% dintre respondenți consideră că acesta a simplificat foarte mult relația dintre contribuabili și ANAF, iar 78% sunt de acord că este util ca și cale de comunicare între contribuabil și ANAF. Totuși, există diferențe semnificative în percepția asupra ușurinței în utilizarea acestuia: 59% dintre participanții la sondaj sunt de acord că SPV este foarte ușor de utilizat de către persoanele juridice, în timp ce doar 35% sunt de acord cu aceeași afirmație în cazul persoanelor fizice (scorurile medii sunt relevante în acest sens: 3,49 în cazul persoanelor juridice și doar 2,8 în cazul persoanelor fizice, deviația standard fiind apropiată ca valoare în ambele cazuri). Un procent semnificativ dintre cei chestionați (circa 60%) sunt de acord că ar fi recomandat ca orice comunicare a contribuabilului către ANAF și invers să se realizeze numai prin SPV, ceea ce indică faptul că se dorește evitarea pe cât posibil a interacțiunii directe dintre contribuabili și personalul ANAF, ceea ce este posibil numai prin digitalizare și îmbunătățirea SPV-ului pentru a constitui o cale reală de comunicare (95% dintre participanți sunt de acord cu această afirmație). Toate aceste rezultate întăresc necesitatea îmbunătățirii funcționalității SPV, având drept argument în acest sens și faptul că doar 25% dintre respondenți sunt de acord că este foarte clar pentru orice contribuabil la ce secțiune din „SPV - Formularul de Contact” trebuie încărcate documentele ce se doresc a fi comunicate către ANAF. 73% dintre participanți (scor mediu 4,04) susțin utilizarea beneficiilor tehnologiei, prin implementarea de către ANAF a unei aplicații accesibile de pe telefon, care să transmită notificări contribuabililor privind termenele de declarare/plată și diversele documente comunicate de ANAF. Deși s-au făcut pași semnificativi în direcția digitalizării, răspunsurile de la această întrebare sugerează faptul că așteptările contribuabililor din această perspectivă depășesc realizările implementate până în prezent.

Tabelul 3.3 Percepția asupra ANAF – digitalizare (site, SPV)

	Dezacord total	Dezacord	Indiferent	Acord	Acord total	Medie	Deviație standard
Un contribuabil care dorește informații de la ANAF și accesează site-ul ANAF va identifica rapid și sigur unde să se adreseze	23 %	49 %	11 %	16 %	2 %	2,2632	1,0474
Spațiul Virtual Privat (SPV) a simplificat foarte mult relația contribuabilului cu ANAF	4 %	13 %	15 %	46 %	23 %	3,7206	1,0663
Utilizarea SPV de către un contribuabil - persoană fizică este foarte ușor de realizat	13 %	34 %	18 %	29 %	6 %	2,8057	1,1699
Utilizarea SPV de către un contribuabil - persoană juridică este foarte ușor de realizat	5 %	17 %	19 %	43 %	16 %	3,4939	1,0964
Este recomandat ca orice comunicare a contribuabilului cu ANAF să se facă numai prin SPV	10 %	20 %	9 %	37 %	24 %	3,4615	1,3119
Este recomandat ca orice comunicare a ANAF către contribuabil să se realizeze numai prin SPV	9 %	21 %	11 %	36 %	24 %	3,4494	1,2928
Este foarte clar pentru orice contribuabil la ce secțiune din „SPV - Formularul de Contact” trebuie încărcate documentele ce se doresc a fi comunicate către ANAF	23 %	34 %	19 %	19 %	6 %	2,4980	1,1958
SPV-ul este util ca și cale de comunicare între contribuabil și ANAF	3 %	6 %	13 %	50 %	28 %	3,9514	0,9530
ANAF ar trebui să implementeze o aplicație accesibilă de pe telefon, care să transmită notificări contribuabililor privind termenele de declarare/plată și diversele documente comunicate de ANAF	3 %	6 %	18 %	30 %	43 %	4,0445	1,0640
SPV-ul trebuie îmbunătățit pentru a fi o reală cale de comunicare între contribuabil și ANAF	1 %	0 %	3 %	24 %	71 %	4,6437	0,6646

Ultima întrebare a chestionarului (**Q12**) testează, prin intermediul unui set de 11 afirmații, ușurința cu care contribuabilii își pot identifica obligațiile fiscale, precum și impactul introducerii și utilizării unor instrumente cum ar fi: SAF-T, E-factura, E-transport sau Declarația unică. Răspunsurile pentru aceste afirmații sunt ilustrate în *Tabelul 3.4*.

În ceea ce privește evidența impozitelor/contribuțiilor datorate, cât de clară este aceasta pentru contribuabili, se remarcă din nou diferențe semnificative între percepția pentru persoane juridice (40% sunt de acord cu această afirmație, scor mediu 2,88) și persoane fizice (doar 7% își exprimă acordul în acest sens, înregistrându-se cel mai scăzut scor mediu, de doar 1,83, dintre toate afirmațiile). Astfel, este evident faptul că evidența pe plătitor, în special în cazul persoanelor fizice, este deficitară și trebuie îmbunătățită semnificativ.

Următorul set de trei afirmații face referire la utilizarea SAF-T, care este considerat util de un procent de doar 22% dintre respondenți, în timp ce 34% sunt indiferenți în acest sens, ceea ce sugerează că ANAF ar putea explica mai bine contribuabililor rolul SAF-T în creșterea colectării, sporind astfel încrederea contribuabililor corecți și a conformării voluntare. Concluzia este întărită și de faptul că 60% dintre cei chestionați nu sunt de acord că introducerea SAF-T a simplificat mult relația contribuabilului cu ANAF, iar 29% sunt indiferenți, rămânând doar un procent de 11% pentru cei care sunt de acord cu această afirmație. De asemenea, 72% dintre participanți consideră că introducerea SAF-T implică un

cost prea mare comparativ cu beneficiile pentru contribuabili. De aceea, întărim ideea că beneficiile SAF-T par reduse la nivel de contribuabil, dar sunt semnificative la nivel de societate, în ansamblu, printr-o creștere a colectării.

Următoarele două afirmații se referă la E-faktură. Dintre cei chestionați, doar 21% sunt de acord cu faptul că aceasta simplifică mult relația contribuabilului cu ANAF. În acest context, poate părea surprinzător procentul de 33% dintre participanți care sunt de acord cu faptul că E-faktură trebuie să fie obligatorie pentru toate tranzacțiile, dintre toți contribuabilii.

Un alt set de două afirmații se referă la E-transport, despre care doar 13% sunt de acord că a simplificat mult relația contribuabilului cu ANAF, în timp ce 32% sunt indiferenți. Spre deosebire de E-faktură, în cazul E-transport, procentul celor care sunt de acord cu faptul că acesta ar trebui să fie obligatoriu pentru toate transporturile efectuate pe teritoriul României este mai redus (20%), în timp ce, din nou, procentul de indiferenți este destul de mare (25%).

În ceea ce privește Declarația unică, există o experiență mai amplă, de câțiva ani, în utilizarea acesteia, astfel că putem considera că și răspunsurile sunt mai bine fundamentate. Completarea Declarației unice nu este considerată facilă de mai mult de jumătate dintre participanții la sondaj (53%), ceea ce sugerează că, deși aceasta este foarte utilă, structura ei și maniera de colectare a datelor poate fi îmbunătățită (de exemplu, prin includerea de câmpuri precompletate, care trebuie doar verificate / validate de către contribuabil). Un alt aspect care este considerat ca o piedică în utilizarea Declarației unice se referă la declararea veniturilor estimate și a impozitelor / contribuțiilor aferente acestora (62% dintre cei chestionați nu sunt de acord cu faptul că declararea acestor informații nu complică sistemul). Astfel, în contextul în care impozitele / contribuțiile aferente veniturilor estimate au același termen de plată ca și impozitele / contribuțiile finale aferente veniturilor anuale, fără a exista obligația realizării unor plăți anticipate, opinia contribuabililor referitoare la faptul că sistemul ar putea fi simplificat are la bază argumente solide.

Pentru multe dintre afirmațiile din această întrebare se remarcă procentul ridicat de indeciși (cei care nu își exprimă nici acordul, nici dezacordul), ceea ce poate fi pus și pe seama faptului că instrumentele analizate (cu excepția Declarației unice) sunt relativ recent introduse și nu este clar încă impactul utilizării acestora, nici asupra contribuabililor, dar nici asupra statului. De aceea, campanii de informare mai intense, din care contribuabilii să înțeleagă rolul acestora, ar putea fi binevenite.

Tabelul 3.4 Percepția asupra ANAF – instrumente utilizate (SAF-T, E-transport, E-faktură, Declarația unică, evidența pe plătitor)

	Dezacord total	Dezacord	Indiferent	Acord	Acord total	Medie	Deviație standard
Evidența impozitelor/contribuțiilor datorate de persoane fizice este foarte clară, contribuabilul știe mereu ce sume datorează și de unde provin acestea	43 %	39 %	12 %	6 %	1 %	1,8300	0,9036
Evidența impozitelor/contribuțiilor datorate de persoane juridice este foarte clară, contribuabilul știe mereu ce sume datorează și de unde provin acestea	13 %	34 %	13 %	31 %	9 %	2,8826	1,2356
Introducerea SAF-T a simplificat mult relația contribuabilului cu ANAF	36 %	24 %	29 %	9 %	2 %	2,1619	1,0811
SAF-T este util	26 %	18 %	34 %	19 %	3 %	2,5587	1,1598
Costul introducerii SAF-T este prea mare pentru un contribuabil comparativ cu beneficiile acestuia pentru contribuabil	3 %	5 %	21 %	30 %	42 %	4,0324	1,0393
Introducerea E-factura a simplificat mult relația contribuabilului cu ANAF	27 %	27 %	26 %	13 %	8 %	2,4656	1,2288
Ar trebui ca E-factura să fie obligatorie pentru toate tranzacțiile, dintre toți contribuabilii	28 %	20 %	19 %	19 %	14 %	2,7166	1,4087
Introducerea E-transport a simplificat mult relația contribuabilului cu ANAF	30 %	25 %	32 %	10 %	3 %	2,3117	1,1061
Ar trebui ca E-transport să fie obligatoriu pentru toate transporturile efectuate pe teritoriul României	32 %	24 %	25 %	12 %	8 %	2,3968	1,2545
Completarea Declarației unice este facilă	23 %	30 %	15 %	26 %	7 %	2,6397	1,2703
Declararea în Declarația Unică a veniturilor estimate și a impozitelor / contribuțiilor aferente este utilă și nu complică sistemul de declarare.	34 %	28 %	15 %	18 %	4 %	2,3117	1,2379

5. ANALIZA RQ 4. CUM POATE ANAF IDENTIFICA ȘI ANTICIPA RISCURILE DE NECONFORMARE FISCALĂ

În vederea soluționării RQ4, am analiza declarațiile fiscale care se depun de către contribuabili. Analiza a vizat mai multe categorii de impozite și întocmirea unei matrice de corelații a informațiilor din acestea, cu identificarea acelor corelații care, nerespectate, ar trebui să genereze un “red flag” și să identifice un risc. De asemenea, în vederea diminuării riscului de neconformare la declarare am identifica acele declarații ce oferă informații redundante și care ar fi necesar să fie eliminate.

5.1. RISCUL DE NECONFORMARE

Conform Programului de convergență 2023-2026² al Guvernului României, principalele măsuri și acțiuni de reformă pentru creșterea gradului de conformare fiscală voluntară sunt:

- implementarea unui serviciu webinar dedicat asistenței contribuabililor;
- finalizarea sistemului informatic one stop shop conform cerințelor intracomunitare și naționale;
- operaționalizarea sistemului Saf-T (fișierul standard de control fiscal); implementarea sistemului național privind factura electronică ro e-factura, operațional din noiembrie 2021;
- finalizarea proiectului “dezvoltarea de instrumente pentru creșterea conformării în domeniul impozitului pe veniturile persoanelor fizice în România”, ce sta la baza strategiei de creștere a conformării la impozitul pe venit, precum și la derularea a trei proiecte pilot de stimulare a conformării în domeniul veniturilor realizate din chirii, meditații și servicii de înfrumusețare;
- demararea implementării proiectului “creșterea eficienței în activitatea de control fiscal”, prin care s-a asigurat îndeplinirea jalonului 194 din pnrr, privind revizuirea și modificarea cadrului legislativ, metodologic și procedural al activității de control fiscal;
- adoptarea OUG nr. 41/2022 pentru instituirea “sistemului național privind monitorizarea transporturilor rutiere de bunuri cu risc fiscal ridicat ro e-transport”;
- implementarea proiectului “îmbunătățirea sistemului de monitorizarea tranzacțiilor intracomunitare (simtic)”;

² https://commission.europa.eu/system/files/2023-05/2023-Romania-CP_ro.pdf

- consolidarea administrării marilor contribuabili; dezvoltarea unui model alternativ de calcul al GAP-ului de tva, descompus pe sectoare economice relevante

Așa cum este menționat și în Programului de convergență 2023-2026 conformarea voluntată este poate principala soluție în România care să conducă la creșterea veniturilor fiscale la nivelul bugetului de stat. Prin urmare, trebuie investigate comportamentele fiscale necorespunzătoare. Pentru a combate în mod eficient comportamentele neconforme și evaziunea fiscală, se propune utilizarea unor instrumente digitale de control fiscal. Acestea includ DESK-AUDIT (cu o previziune că, până la finalul anului 2025, 60% din numărul total de audituri efectuate de administrația fiscală vor fi desk-audituri), factura electronică (e- factură implementat complet din 2024 pe relația business-to-business), și valorificarea datelor provenite din instrumente precum casele de marcat interconectate, SAF-T (fișierul standard de control fiscal) și RO e-Transport.

5.2. IDENTIFICAREA ȘI ANTICIPEA RISCURILE DE NECONFORMARE FISCALĂ

În cele ce urmează prezentăm mai jos o serie de verificări ce pot fi efectuate la nivelul aceluiași contribuabil (nu am inclus aici verificări încrucișate, între sume declarate de parteneri comerciali, ci doar verificări la nivelul informațiilor declarate de același contribuabil) pentru ca autoritatea fiscală să poată identifica rapid riscuri fiscale. În opinia autorilor, autoritatea fiscală ar trebui să procedeze astfel:

- Să efectueze aceste verificări pentru fiecare perioadă fiscală, și să identifice pentru fiecare verificare situațiile în care se depășește un anumit prag de semnificație pentru inspecția fiscală și un alt prag de semnificație pentru control inopinat/verificare documentară, urmând să se acorde punctaj pentru riscul de inspecție fiscală, cât și punctaj pentru riscul de control inopinat astfel:

Punctaj_inspecție_fiscală (PIF)	
1	Dacă în urma verificării se depășește pragul de semnificație pentru inspecție fiscală
0	Dacă în urma verificării NU depășește pragul de semnificație pentru inspecție fiscală
Punctaj_control_inopinat (PCI) (PIF)	
1	Dacă în urma verificării se depășește pragul de semnificație pentru control inopinat
0	Dacă în urma verificării NU depășește pragul de semnificație pentru control inopinat

- Pentru fiecare perioadă fiscală să se calculeze o funcție scor (Z) pentru inspecția fiscală și o altă funcție scor pentru controlul inopinat astfel:

$$Z_{\text{inspecție fiscală}} (ZIF) = \sum_{i=1}^n PIF_i, \text{ unde}$$

n = număr de verificări

PIF_i = punctajul PIF pentru verificarea i

$$Z_{\text{control inopinat}} (ZCI) = \sum_{i=1}^n PCI_i, \text{ unde}$$

Unde n = număr de verificări

PCI_i = punctajul PCI pentru verificarea i

În cazul în care timp 3 perioade fiscale dintr-o perioadă de observație de 12 luni, funcția ZIF are o valoare mai mare de 75% din n, atunci contribuabilul este înscris în lista preliminară a contribuabililor selectați pentru inspecție fiscală. În măsura în care contribuabilii astfel selectați depășesc capacitatea de control a organului fiscal, includerea în programul de inspecție să se facă în funcție de criterii suplimentare de analiză fiscală (domeniul de activitate, valoarea diferențelor la verificări, când a fost ultima dată controlat contribuabilul, etc).

În cazul în care într-o singură perioadă fiscală dintr-o perioadă de observație de 3 luni, funcția ZCI are o valoare mai mare de 75% din n, atunci contribuabilul este înscris în lista preliminară a contribuabililor selectați pentru control inopinat. În măsura în care contribuabilii astfel selectați depășesc capacitatea de control a organului fiscal, includerea în programul de inspecție să se facă în funcție de criterii suplimentare de analiză fiscală (domeniul de activitate, valoarea diferențelor la verificări, când a fost ultima dată controlat contribuabilul, etc)

Totodată, prezentăm mai jos matricea verificărilor ce ar putea fi efectuate, cu precizarea că aceasta nu este exhaustivă și ea se poate extinde în funcție de noile obligații de raportare (de exemplu RO e-Factura, sistem încă neimplementat obligatoriu la momentul efectuării proiectului). De asemenea, considerăm necesară o revizuire anuală a verificărilor, precum și a modului de construcție a funcției scor și de stabilire a pragurilor de semnificație. De asemenea, precizăm că diferențele ar trebui avute în vedere la valoarea în modul.

1. Corelarea sumelor declarate în decontul de TVA D 300 cu cele din declarația D394

În ceea ce privește valoarea TVA colectată, ANAF ar putea verifica valoarea TVA colectată declarată în decontul de TVA cu sumele declarate în declarația D394. Corelarea acestor valori nu este perfectă, întrucât în declarația D394 se declară facturile emise, indiferent de data exigibilității TVA, în timp ce în decontul de TVA se declară TVA exigibil într-o anumită lună. De exemplu, diferențe explicabile pot apărea ca urmare a aplicării sistemului de TVA la încasare sau a existenței unor facturi emise pentru subvenții pentru care exigibilitatea este la momentul încasării. Ca urmare, lipsa unei egalități între sume nu este neapărat o eroare (sau indicație de fraudă), însă diferențele ar trebui să fie un prim semnal că trebuie efectuată o verificare. Verificările ce trebuie efectuate în acest sens sunt prezentate în *Tabelul 4.1*.

Tabel 4.1 Verificările ce trebuie efectuate în vederea corelării sumelor declarate în decontul de TVA D 300 cu cele din declarația D394 (1)

Verificare efectuată			Prag de semnificație pentru inspecție fiscală	Prag de semnificație pentru control inopinat
TVA_rand_9_D300	=	TVA_op_tip_L_cota_19%_D394	Diferență mai mare de 25% din suma declarată în D300	Diferență mai mare de 80% din suma declarată în D300
TVA_rand_10_D300	=	TVA_op_tip_L_cota_9%_D394	Diferență mai mare de 25% din suma declarată în D300	Diferență mai mare de 80% din suma declarată în D300
TVA_rand_11_D300	=	TVA_op_tip_L_cota_5%_D394	Diferență mai mare de 25% din suma declarată în D300	Diferență mai mare de 80% din suma declarată în D300
Baza_rand_13_D300	=	Baza_op_tip_V_D394	Diferență mai mare de 25% din suma declarată în D300	Diferență mai mare de 80% din suma declarată în D300

În ceea ce privește valoarea TVA dedusă, ANAF ar putea verifica valoarea TVA deductibilă declarată în decontul de TVA cu sumele declarate în declarația D394. Corelarea acestor valori nu este perfectă, întrucât în declarația D394 se declară facturile primite, indiferent de data nașterii dreptului de deducere TVA, în timp ce în decontul de TVA se declară TVA cu drept de deducere în luna respectivă, însă și din facturi mai vechi. De exemplu, diferențe explicabile pot apărea ca urmare a aplicării sistemului de TVA la încasare sau a omiterii includerii în decontul de TVA a unor facturi pentru care contribuabilul nu deduce TVA și atunci acesta nu le mai include deloc în decont, deși ar trebui, sau a aplicării unei pro-rate. Ca urmare, lipsa unei egalități între sume nu este neapărat o eroare (sau indicație de fraudă), însă diferențele ar trebui

să fie un prim semnal că trebuie efectuată o verificare. Verificările ce trebuie efectuate în acest sens sunt prezentate în *Tabelul 4.2*.

Tabel 4.2 Verificările ce trebuie efectuate în vederea corelării sumelor declarate în decontul de TVA D 300 cu cele din declarația D394 (2)

Verificare efectuată		Prag de semnificație pentru inspecție fiscală	Prag de semnificație pentru control inopinat
TVA_rand_2 4_D300	= TVA_op_tip_A_c ota_19%_D394	Diferență mai mare de 25% din suma declarată în D300	Diferență mai mare de 80% din suma declarată în D300
TVA_rand_2 5_D300	= TVA_op_tip_A_c ota_9%_D394	Diferență mai mare de 25% din suma declarată în D300	Diferență mai mare de 80% din suma declarată în D300
TVA_rand_2 6_D300	= TVA_op_tip_A_c ota_5%_D394	Diferență mai mare de 25% din suma declarată în D300	Diferență mai mare de 80% din suma declarată în D300
TVA_rand_1 2.1_D300	= TVA_op_tip_C_c ota_19%_D394	Diferență mai mare de 25% din suma declarată în D300	Diferență mai mare de 80% din suma declarată în D300
TVA_rand_1 2.2_D300	= TVA_op_tip_C_c ota_9%_D394	Diferență mai mare de 25% din suma declarată în D300	Diferență mai mare de 80% din suma declarată în D300
TVA_rand_1 2.3_D300	= TVA_op_tip_C_c ota_5%_D394	Diferență mai mare de 25% din suma declarată în D300	Diferență mai mare de 80% din suma declarată în D300

2.Corelarea sumelor declarate în decontul de TVA D 300 cu cele din declarația D390

Aceste corelații urmăresc să verifice operațiunile intracomunitare. Și în această situație pot fi diferențe explicabile, mai ales atunci când apar declarări pe rândurile de regularizări. De exemplu, dacă un contribuabil uită să declare într-o lună o achiziție intracomunitară de bunuri o va declara în luna următoare pe rândul de regularizări, dar va face o declarație rectificativă pentru a o declara în D390 a lunii corecte. Ca urmare, pot apărea diferențe. Însă, considerăm că o matrice de verificare trebuie să se bazeze pe diferențele majore pornind de la premisa declarării în aceeași lună și, așa cum am indicat mai sus, diferențele ar trebui să fie un prim semnal că trebuie efectuată o verificare. Verificările ce trebuie efectuate în acest sens sunt prezentate în *Tabelul 4.3*.

Tabel 4.3 Verificările ce trebuie efectuate în vederea corelării sumelor declarate în decontul de TVA D 300 cu cele din declarația D390

Verificare efectuată		Prag de semnificație pentru inspecție fiscală	Prag de semnificație pentru control inopinat
Baza_rand_1_D300	= Baza_op_tip_L_D390	Diferență mai mare de 50% din suma declarată în D300	Diferență mai mare de 90% din suma declarată în D300
Baza_rand_3.1_D300	= Baza_op_tip_P_D390	Diferență mai mare de 50% din suma declarată în D300	Diferență mai mare de 90% din suma declarată în D300
Baza_rand_5_D300	= Baza_op_tip_A_D390	Diferență mai mare de 50% din suma declarată în D300	Diferență mai mare de 90% din suma declarată în D300
Baza_rand_7.1_D300	= Baza_op_tip_S_D390	Diferență mai mare de 50% din suma declarată în D300	Diferență mai mare de 90% din suma declarată în D300

3. Corelarea sumelor declarate în decontul de TVA D 300 cu cele din declarația D406 – SAF-T

Cum declarația SAF-T (D406) nu este încă folosită de toți contribuabilii, considerăm că momentan nu ar trebui incluse astfel de verificări în funcția scor. Și în cazul acesta sumele din cele două declarații nu se vor corela perfect, chiar dacă în declarația SAF-T există coduri de TVA. Însă, conform documentului publicat de ANAF „ÎNTREBĂRI FRECVENTE ȘI RĂSPUNSURI SPECIFICE SCHEMEI SAF-T”³

„Codurile de taxa setate în SAF-T nu influențează modalitatea de completare a decontului de TVA, obiectivul acestora fiind acela de a eticheta o tranzacție conform tratamentului de TVA aplicat”

³ https://static.anaf.ro/static/10/Anaf/Informatii_R/Intrebari_rasp_specifice_SAF-T_v_1_2_200422.pdf

4.Corelarea sumelor declarate in decontul de TVA D 300 cu cele din declarația D101 declaratie de impozit pe profit

Baza de impozitare pentru TVA colectata are ca punct de pornire veniturile, ca urmare considerăm că s-ar putea face o corelare între veniturile din declarația D101 și baza impozabilă a TVA colectată din decontul de TVA. Este adevărat că sunt multe elemente ce pot genera diferențe între cele două baze de impozitare legislația de TVA impozitând tranzacții și nu venituri, iar veniturile fiind înregistrate conform reglementărilor contabile, însă la fel ca mai sus diferențele ar trebui să fie un prim semnal că trebuie efectuată o verificare. Verificările ce trebuie efectuate în acest sens sunt prezentate în *Tabelul 4.4*.

Tabel 4.4 Verificările ce trebuie efectuate în vederea corelării sumelor declarate in decontul de TVA D 300 cu cele din declarația D101 declaratie de impozit pe profit

Verificare efectuată			Prag de semnificație pentru inspecție fiscală	Prag de semnificație pentru control inopinat
Baza_rand_1 _3_9_10_11 _13_1415_1 7__D300	=	Sume_rand_1_4_ D101	Diferență mai mare de 50% din suma declarată în D300	Diferență mai mare de 90% din suma declarată în D300

Toate aceste aspecte propuse pot fi implementate cu succes pentru a identifica și a evalua riscul de neconformare fiscală, fiind aspecte pe care inspectorii ANAF le pot face relativ ușor prin informațiile pe care le primesc de la contribuabili.

6. ANALIZĂ RQ 5. CE PROCES DE MANAGEMENT AL RISCULUI TREBUIE IMPLEMENTAT LA ANAF

Pe baza informațiilor din literatura de specialitate, pe baza informațiilor desprinse din analiza pe baza chestionarului și a analizei riscurilor ce pot rezulta din analiza declarațiilor fiscale am fundamentat un proces de management al riscului ce ar putea fi avut în vedere de autoritățile fiscale ce ar putea conduce la o mai bună încasare a impozitelor la bugetul de stat.

În acest context, în care resursele de care administrația fiscală dispune sunt limitate, iar provocările din zona mediului de afaceri sunt din ce în ce mai numeroase, dar și complexe, este clară nevoia de a avea un sistem performant de management al riscului în procesul de administrare fiscală.

A. Identificarea riscurilor de neconformare fiscală

Pentru a avea un proces de management de risc eficient la nivelul autorității fiscale, primul pas ar fi acela al identificării riscului de neconformare fiscală. Chiar din primul capitol, conform analizei realizate în RQ1, s-a constatat că în România exista, în primele 9 luni ale anului 2023, un gradul de neconformare la plată la nivelul tuturor impozitelor analizate corelat cu un nivel semnificativ de deficit de încasare a total impozite de 3,72% în raport cu valoarea declarată a tuturor impozitelor la nivel economiei naționale, reprezentând 0,51% din PIB aferent anului 2023 (valoarea PIB 2023 la 30.11.2023).

Din punctul nostru de vedere, în funcție de strategia și obiectivele urmărite de ANAF, se pot ataca punctual oricare din categoriile de riscurile prezentate mai jos.

- 1) **Riscuri generale** ce se referă la aspectele generale ale organizării activității societății, incluzând tipurile de activități desfășurate, locurile unde se desfășoară activitățile economice și frecvența verificărilor ANAF.
- 2) **Riscuri specifice** - ce țin de activitatea specifică a contribuabilului și implică evaluarea probabilității de a evita plata obligațiilor către buget.
- 3) **Riscuri legate de TVA** – ce includ aspecte legate de activitatea desfășurată de contribuabili din perspectiva TVA și/sau de contribuabilii care îndeplinesc criteriile necesare pentru înregistrarea în scopuri de TVA. Aici includem și riscurile specifice legate de contribuabili care solicită restituirea TVA.

4) **Riscuri de conformare fiscală pentru contribuabili mari** - se referă la riscurile asociate contribuabililor ce îndeplinesc criteriile necesare pentru a fi mare contribuabil conform normei naționale.

5) **Riscuri pentru persoanele fizice cu venituri ridicate** - se referă la riscurile asociate persoanelor fizice cu venituri ridicate în coroborare cu activitatea generatoare de astfel de venituri.

B. Analiza și prioritizarea riscurilor care vor fi abordate

După identificarea acestor riscuri, acestea trebuie să fie evaluate și încadrate în următoarele categorii:

- risc scăzut – fără impact semnificativ asupra bugetului de stat;
- risc mediu – cu un impact moderat asupra bugetului;
- risc ridicat – denotă o neconformare fiscală semnificativă, cu potențial impact major asupra bugetului de stat prin diminuarea sau ascunderea obligațiilor fiscale.

La nivelul fiecărui contribuabil trebuie analizată încadrarea acestuia într-o clasă de risc fiscal și eventual comunicată acestuia din punctul de vedere a unei posibile conformări voluntare. Dacă se identifică un risc fiscal ridicat (eventual luând în considerare și propunerile noastre din RQ4), atunci acești contribuabili vor fi catalogați cu prioritate ridicată în vederea unui control fiscal, în funcție de oportunitate.

C. Analiza și selectarea factorilor care pot influența aceste riscuri selectate

Analiza și selecția factorilor care pot influența riscurile selectate implică identificarea și evaluarea elementelor care pot contribui la materializarea sau reducerea acestor riscuri. Din punctul nostru de vedere trebuie identificați factorii interni și externi care pot afecta activitățile contribuabililor și pot influența riscurile identificate. Factorii interni pot include structura organizațională, politici interne, proceduri contabile, calificările personalului și altele. Factorii externi pot include schimbările legislative, condițiile economice, concurența de pe piață, evoluțiile tehnologice și altele.

Analiza trebuie să cuprindă și o evaluare a impactului fiecărui factor în corelație cu riscurile asociate. Anumiți factori pot crește riscul, în timp ce alții pot să-l reducă. Totodată trebuie evaluat și gradul de influență și probabilitatea ca acești factori să aibă un impact semnificativ.

D. Stabilirea strategiei pentru combaterea riscurilor și îmbunătățirea conformării fiscale

Stabilirea strategiei pentru combaterea riscurilor și îmbunătățirea conformării fiscale implică adoptarea unui set de măsuri și abordări pentru a gestiona și minimiza potențialele neconformități fiscale. Pentru început ar trebui definite obiectivele pentru combaterea riscurilor și îmbunătățirea conformării fiscale și elaborarea și implementarea măsurilor de control și procedurilor interne pentru a preveni și gestiona riscurile identificate.

Reușita unor astfel de strategii vine odată cu asigurarea că personalul este bine informat cu privire la riscuri și la strategiile de conformare fiscală și participă la instruiți periodice pentru a menține personalul la curent cu schimbările legislative și cu bunele practici în conformare fiscală. Digitalizarea și utilizarea informațiilor prezentate de contribuabili poate automatiza procesele fiscale și ajuta la implementarea unor sisteme de monitorizare și alertare pentru a identifica rapid abaterile și a permite intervenții imediate.

E. Implementarea, monitorizarea strategiei și evaluarea procesului rezultatelor procesului de management al riscului.

Orice strategie implementată trebuie să aibă un sistem de monitorizare care să evalueze periodic performanța și să identifice devierile de la obiectivele stabilite. Analizarea datelor și rapoartelor pentru a evalua eficiența măsurilor luate este necesară pentru a ști dacă există o diminuare a riscului de neconformare fiscală și pentru a identifica zonele care necesită îmbunătățiri. În funcție de rezultatele monitorizării trebuie eventual implementată o ajustare strategiei și a măsurilor de control.

Implementarea și monitorizarea strategiei trebuie să fie un proces dinamic, adaptabil la schimbările din mediul de afaceri și la evoluțiile legislative. O abordare riguroasă și proactivă în această etapă este crucială pentru menținerea unei bune conformări fiscale și pentru minimizarea riscurilor asociate.

CONCLUZII

Studiul *Propuneri de simplificare a modului de stabilire și declarare a impozitelor și taxelor în vederea îmbunătățirii eficienței colectării creanțelor fiscale* are în vedere o analiză a principalelor creanțe fiscale, a modului de așezare a impozitelor în România, dar și a posibilelor situații de neconformare fiscală care ar putea conduce la scăderea veniturilor la bugetul de stat.

Analiza a urmărit găsirea căilor de îmbunătățire a eficienței colectării în condițiile legislației fiscale existente (fără a urmări propuneri de creștere a ponderii încasărilor fiscale în PIB ca urmare a unor modificări ale Codului Fiscal care să presupună schimbări în arhitectura impozitelor sau în modificarea cotelor de impozitare), prin îmbunătățirea modalităților de conformare a contribuabililor în vederea plății obligațiilor fiscale către stat.

Cercetarea realizată a avut în vedere identificarea unor măsuri de simplificare a modului de stabilire și declarare a impozitelor și taxelor cu privire la îmbunătățirea eficienței colectării creanțelor fiscale și a urmărit atingerea următoarelor obiective științifice (research questions): RQ 1. Care este gradul de conformare fiscală la declarare și la plată la nivelul statelor Uniunii Europene și unde se situează România?, RQ 2. Care sunt factorii care influențează gradul de conformare fiscală și cum poate acționa ANAF asupra lor?, RQ 3. Care este gradul de încredere a contribuabililor în ANAF și cum poate fi el îmbunătățit?, RQ 4. Cum poate ANAF identifica și anticipa riscurile de neconformare fiscală?, RQ 5. Ce proces de management al riscului trebuie implementat la ANAF?

Fiecare dintre aceste RQ-uri a fost sintetizat într-un capitol distinct în prezentul raport. Concluziile generale ale raportului arată că există un risc ridicat de neconformare fiscală în România în momentul prezent.

Conform RQ1, în primele 9 luni ale anului 2023 gradul de neconformare la plată la nivelul tuturor impozitelor analizate este semnificativ având în vedere un deficit de încasare a total impozite de 3,72% în raport cu valoarea declarată a tuturor impozitelor la nivel economiei naționale, reprezentând 0,51% din PIB aferent anului 2023 (valoarea PIB 2023 la 30.11.2023). În ceea ce privește impozitul care înregistrează cele mai mari provocări pentru administrația fiscală națională din perspectiva decalajului dintre valoarea înasată și cea declarată acest este, de departe, reprezentat de TVA – deficit de încasare (8,85% din valoarea declarată a TVA) reprezentând 0,51% din PIB aferent anului 2023 și 99,53% din deficitul de încasare per total impozite pentru perioada ianuarie-septembrie 2023.

Celelalte tipuri de impozite care au înregistrat decalaje negative la încasare față de valoarea declarată sunt reprezentate, în ordine de impozit pe profit (2,13%), CASS (0,33%) și CAS (0,07%).

În această perioadă se evidențiază și valori încasate mai mari comparativ cu sumele declarate pentru impozit pe venitul microîntreprinderilor (excedent de încasare de 4,99% din valoarea declarată) și impozit pe venit (excedent de încasare de 2,44% din valoarea declarată), contrabalansând astfel o mică parte din dimensiunea deficitului de încasare per total impozite. Din perspectiva sectoarelor de activitate, rezultatele analizei arată că sectorul de activitate cu cel mai ridicat nivel al deficitului de încasare a impozitelor totale în raport cu nivelul declarat este *G - Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor* (deficit de încasare de 3,98% din total declarat la nivelul sectorului), deficitul de încasare a impozitelor reprezentând 0,16% din PIB, aproximativ o treime din totalul deficitului de încasare înregistrat la nivelul economiei naționale per total impozite. La mică distanță de acest sector se află și sectorul de activitate *F – Construcții* (13,39% din total declarat la nivelul sectorului), deficitul de încasare a impozitelor reprezentând 0,13% din PIB, o pătrime din totalul deficitului de încasare înregistrat la nivelul economiei naționale per total impozite. Este de menționat că cea mai semnificativă contribuție a acestui deficit de încasare a impozitelor la nivelul celor două sectoare de activitate se datorează, în special, deficitului de încasare a TVA la nivelul sectoarelor (*F*- deficit de încasare a TVA de 24,81% din valoarea declarată la nivelul sectorului; *G* – deficit de încasare a TVA de 6,56% din valoare declarată la nivelul sectorului), deși cele două sectoare înregistrează deficite de încasare a impozitelor și în cazul impozitului pe profit, respectiv a CASS (*G*) și CAS (*F*) .

Pentru analiza RQ2 și RQ3, am implementat un chestionar ce cuprinde un nr. de 12 întrebări (Q1 – Q12), structurate în 3 secțiuni. Fiecare parte a chestionarului a fost dedicată unui aspect specific: date demografice, percepția respondenților asupra conformării fiscale, atitudinea pe care ar trebui să o aibă autoritățile față de situațiile de neconformare, identificarea factorilor determinanți ai conformării fiscale și percepția respondenților asupra importanței acestora, percepția asupra ANAF și a eficienței interacțiunii dintre contribuabili și ANAF. Rezultatele au arătat în principal un grad mediu spre ridicat de încredere a respondenților referitor la acțiunile ANAF, dar viziunea generală este că sistemul declarativ trebuie simplificat pentru că în momentul de față presupune multe informații redundante și inutile luării unor decizii la nivel macroeconomic.

Ultimele două research-questions (RQ4 și RQ5) au fost dedicate analizei factorilor de influență identificați pentru creșterea gradului de conformare fiscală voluntară, precum și măsura în care ANAF întreprinde măsuri în vederea folosirii lor. Totodată s-a realizat și o analiză a măsurilor luate de ANAF în vederea creșterii conformării ce oferă posibilitatea de a identifica punctele forte și punctele slabe ale acțiunii organelor fiscale în vederea creșterii eficienței colectării creanțelor fiscale. Totodată am realizat și o propunere de măsuri ce pot fi implementate pentru a crește nivelul conformării fiscale.

BIBLIOGRAFIE

1. European Commission, CASE. 2023. Poniatowski, G., Bonch-Osmolovskiy, M., Śmietanka, A., Sojka, A., VAT gap in the EU –Report 2023, Publications Office of the European Union, Luxembourg, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/84ba1bdf-7230-11ee-9220-01aa75ed71a1/language-en>
2. Ministerul Finanțelor. 2023. Execuția bugetului general consolidate 01.01.2023-30.11.2023, <https://mfinante.gov.ro/static/10/Mfp/buletin/executii/bgc30112023.pdf>
3. OCD. 2004. Gestionarea riscurilor de neconformare: Gestionarea și optimizarea conformării fiscale, <https://www.oecd.org/tax/administration/33818656.pdf>
4. Fiscalis Risk Analysis Project Group FPG/11. 2006. Risk management guide for tax administrations, versiunea 1.02 (2006), https://ec.europa.eu/taxation_customs/system/files/2016-09/risk_management_guide_for_tax_administrations_en.pdf

Chestionar conformare fiscală voluntară

Simplificarea modului de stabilire și declarare a impozitelor și taxelor în vederea îmbunătățirii eficienței colectării creanțelor fiscale reprezintă un deziderat care aduce beneficii atât pentru contribuabili, cât și pentru stat.

La nivelul Facultății de Finanțe, Asigurări, Bănci și Burse de Valori din cadrul Academiei de Studii Economice din București derulam proiectul *Propuneri de simplificare a modului de stabilire și declarare a impozitelor și taxelor în vederea îmbunătățirii eficienței colectării creanțelor fiscale*. În vederea derulării cercetării vom pleca de la ipoteza că analiza va urmări găsirea căilor de îmbunătățire a eficienței colectării în condițiile legislației fiscale existente (fără a urmări propuneri de creștere a ponderii încasărilor fiscale în PIB ca urmare a unor modificări ale Codului Fiscal care să presupună schimbări în arhitectura impozitelor sau în modificarea cotelor de impozitare), prin îmbunătățirea modalităților de conformare a contribuabililor în vederea plății obligațiilor fiscale către stat. Soluțiile de simplificare a modului de stabilire și declarare a impozitelor în vederea îmbunătățirii eficienței colectării creanțelor vor duce la creșterea gradului de conformare fiscală la declarare și la plată.

Un punct de vedere important cu privire la conformarea fiscală o au specialiștii care acționează în domeniul fiscal și, de aceea, apelăm la dumneavoastră pentru ca pe baza experienței de care dispuneți rezultată din relația pe care o aveți cu clienții cărora le prestați servicii fiscal/contabile să ne răspundeți la chestionarul următor.

Durata de completare a chestionarului este de maxim minute și răspunsurile sunt anonime, nesolicitând informații care pot duce la identificare respondentului.

Vă mulțumim pentru completare acestui chestionar până pe data de

1. Mă încadrez în următoarea categorie:

- a) Consultant fiscal / consultant fiscal asistent
- b) Expert contabil / contabil autorizat
- c) Consultant fiscal / consultant fiscal asistent și expert contabil / contabil autorizat

2. Pentru fiecare din afirmațiile de mai jos va rugăm să acordați un punctaj de la 1 la 5, unde 1 este dezacord total și 5 este acord total

Plata impozitelor și taxelor trebuie să fie o obligație morală a tuturor contribuabililor	De la 1 la 5
Plătind corect și la timp impozitele și taxele ajut statul să asigure buna funcționare a instituțiilor publice	De la 1 la 5
Cu impozitele și taxele colectate statul realizează cheltuieli care au ca scop bunăstarea generală	De la 1 la 5

3. Pentru fiecare din afirmațiile de mai jos va rugăm să acordați un punctaj de la 1 la 5, unde 1 este dezacord total și 5 este acord total

În momentul în care nu mi-am declarat și plătit impozitele și taxele în termenele legale statul trebuie să acționeze cu fermitate pentru recuperarea creanțelor fiscale	De la 1 la 5
Organele fiscale trebuie să analizeze fiecare situație în care impozitele și taxele nu sunt plătite la timp și să aplice măsuri particulare (recuperare, reeșalonare, adminstie) de la caz la caz	De la 1 la 5
Toleranța organelor fiscale față de evaziunea fiscală trebuie să fie zero	De la 1 la 5

4. Pe o scală de la 1 la 5, unde 1 este Dezacord total, 2 Dezacord, 3 Indecis, 4 Acord și 5 Acord total, care este opinia dumneavoastră cu privire la factorii care pot duce la creșterea conformării fiscale:

Alfabetizarea fiscală a contribuabililor și a societății în ansamblul ei	De la 1 la 5
Acordarea de facilități fiscale pentru declararea și plata anticipată (cu un anumit termen înainte de scadență) a impozitelor și taxelor	De la 1 la 5
Certificarea declarațiilor fiscale	De la 1 la 5
Simplificarea procedurilor de declarare și a evitării declarării unor informații redundante	De la 1 la 5
Asigurarea de către ANAF a unor aplicații informatice ușor de folosit și funcționale permanent	De la 1 la 5
Relație profesionistă și etică între lucrătorul ANAF și contribuabili	De la 1 la 5
Profesionalizarea personalului ANAF și aplicarea se soluții fiscale unitare la nivelul unităților teritoriale ale ANAF	De la 1 la 5
Înasprirea sanncțiunilor în cazul nedeclarării și neplății la timp a impozitelor	De la 1 la 5
Aplicarea promptă a procedurilor de executare silită	De la 1 la 5
Asistență fiscală mai eficientă	De la 1 la 5
Asigurarea de către ANAF de materiale informative cu privire la aplicarea corectă a legislației fiscale	De la 1 la 5
Transparența folosirii banului public de către stat	De la 1 la 5
Increderea contribuabililor în capacitatea statului de a oferi bunuri și servicii de calitate	De la 1 la 5
Legislația fiscală care să agigure echitatea și concurența loială între contribuabili	De la 1 la 5
Luarea de măsuri de către ANAF pentru a limita la maxim șansele ca evaziunea fiscală să nu fie descoperită	De la 1 la 5

5. În cazul în care considerați că pot fi și alți factori care să acționeze asupra creșterii gradului de conformare vă rugăm să îi menționați

6. Pentru fiecare din afirmațiile de mai jos va rugăm să acordați un punctaj de la 1 la 5, unde 1 este dezacord total și 5 este acord total

Personalul ANAF aplică corect legislația fiscală	De la 1 la 5
În situațiile interpretabile personalul ANAF alege întotdeauna soluția nefavorabilă contribuabilului	De la 1 la 5
Personalul ANAF nu face abuzuri în exercitarea activității profesionale	De la 1 la 5
Personalul ANAF este bine pregătit	De la 1 la 5
Personalul ANAF manifestă un comportament profesionist în relația cu contribuabilii	De la 1 la 5
Personalul ANAF răspunde în timp util solicitărilor contribuabililor	De la 1 la 5